

ORHAN KEMAL
Çamaşırcının Kızı
Küçük

TÜRK EDEBİYATI - 6960

©psilon

Çamaşırcının Kızı

Orhan Kemal

Komşu şoförün kapısını çalan
Neriman:

«Saime Abla!» diye bağırdı.

Şoförün karısı:

«Efendim canım!»

Kapıyı açtı.

Neriman içeri girdi.

Şoförün karısı bal renkli

kombinezoniyle dekolte, merdiven
başında durmaktaydı.

Neriman :

«Sana gene bir ricam var Saime
Abla» dedi, «yapar mısın?»

«Neymiş bakalım?»

«Yapar mısın?».

«Söyle ki...»

«Yaparım de, söyliyeyim...»

«Ne olduğunu bilmeden...»

«Bugün bir yere gideceğim

de...»

«Evet..»

«Senin şeyleri.. Vallahi öyle

utanıyorum ki..»

«Ağız yapma hadi.. Neyleri?»

«Vallahi ağız değil.. Çok

utanıyorum ha..»

«Neyleri kız?»

«Beyaz çantanla.»

«Evet?»

«Eldivenlerini..» «Bu. kadar mı?»

«Az mı? Azsa... Beyaz iskarpinlerini de verirsin öb-tacığım!»

Şoförün karısı bir kahkaha attı.

«Sen çok yaşa emi?»

«Vereceksin değil mi?»

«Canın sağ olsun

Neriman'cığım, sözü mü olur?»

Neriman merdiveni koşarak çıktı, şoförün karısının boynuna sarıldı.

«Canım ablacığım benim, şeker ablacığım.. Sen dünyanın en güzel ablasısın!»

«Sahi mi?»

«Vallahi..»

«Senden de mi?»

«Tabîî.. Ben güzel değilim ki.»

«Sus. Kendine iftira etme..

Artist gibisin kâfir.»

Gururla gülen Neriman:

«Sahi mi?» dedi.

«Şu boy. bos, endam.. Sahi misi var mı?»

«Herkes öyle söylüyor..»

«Ne söylüyor?»

«Lana Turner'e benziyormuşum..»

«O da kim?»

«Aa.. Bilmiyor musun? Sinema artisti.. Turhan Bey'le film çevirmişlerdi hani.. Ama şansım yok

ki benim, hic şansım yok..»

«Belli olmaz. Bir gün bir bakarsın..»

İçeri gitti. Beyaz iskarpın, çanta ve tül eldivenleriyle geldi.

«İstersen beyaz elbisemi de vereyim!»

Neriman'ın gözleri parladı.

«Sahi mi? Verir misin?»

«Veririm ama, bir şartla..

Kiminle buluşacağını söylersen.»

«Hic» dedi «yalnız..»

«Hadi ordan, yalancı!»

«Ay vallahi değil, billahi değil..»

Gıdıklanıyormuş gibi gülüyordu.

«O gün, hani parkta.. Onunla

mı?» «Hangi?»

«Parkta geziyordunuz hani..»

6

Şoförün karısının boynuna

sarılan Neriman onu öptü, öptü.

«Anneme söyleme olmaz mı?»

«Onunla değil mi?»

«Evet..»

«Öğrenci değil mi o?»

«Lisede..»

«Seviyor musun?»

«Bilmem..»

«O seni seviyor mu?»

«Görme.. Senin için ölebilirim

diyor-. Hem ne diyor biliyor musun?

Tıpkı diyor, tıpkı

Lana Turner'e benzek yorsun

diyor.. İstanbul'a gidelim diyor..»

«İstanbul'a mı gidelim diyor? Ne yapacaksınız orda?»

«Film çevireceğiz. Onun orda öyle tanıdıkları var ki.. Seni bir görsünler diyor..»

«Sen ne diyorsun?»

«Ben mi? Hiç..»

Şoförün karısı:

«Böyle maceralardan vazgeç» dedi. «O daha bir okul öğrencisi, ağzı süt kokuyor.

Sense yetişmiş bir kızsın. Otur evinde, bekle kısmetini. Bir çocuğun peşine düşülüp de diyar diyar gidilir mi? Senin gibi neler var orda..»

«... artist olacağım derken,
başına iş açar, ortalığa düşersin Al
ah göstermiye...»

Şoförün karısına öfkeyle bakan
Neriman :

«Bu memleketten ve Çamaşırcı
Hacer'in kızı olmaktan bıktım Saime
Abla!» dedi-

«Sokağa çıkarken giyecek
doğru dürüst bir şeyim yok- Ondan
bundan istemekten utanıyorum,
yerlere geçiyorum.. Ben de gencim,
benim de canım var, ben de kendime
ait öteberilerimi herkes gibi giyinmek
isterim, hakkım değil mi?»

«Haklısın kızım, elbette haklısın
ama.. Kader.. Bak, yetiştin

maşallah.. Sık dişini biraz daha, elbette bir kısmetin çıkacak... Seni alacak adam giyimini, kuşamını da düşünecek elbet...»

Neriman uzun uzun dinledi.

Sıkılmaya başlamıştı. Bunu anlıyan şoförün karısı: 7

aCanını sıkıyorum değil mi?»

dedi.

«Yoo.. Hayır...»

«Dost acı söyler. Ayağını denk al. O daha bir çocuk.. Peşine takılınıp diyar diyar gidilmez! Beş parasız İstanbul'a gitmenin ne olduğunu bilmezsin...»

Neriman cevap vermedi- Elinde öteberiler, ayaklarında nalın, arka

sokağın bozuk parkelerinde, kendi kendisiyle konuşarak, avludan içeri girdi.

Annesiyle, komşu Naciye çamaşır yıkamaktaydılar. Neriman önlerinden geçip odaya girinceye kadar ardından baktılar.

Çamaşırcı Hacer:

«Evlâdım» dedi «yavrum» dedi «ne giyse yakışmaz? Şu boya boşa bak.. Elin sıska maymunları kürkler elmaslar içinde yüzüyor..»

«Eh, kader Hacer Abla..»

«Neriman'ın anlattıklarını bir duysan Naciye.. Böyle güzel kızlara hükümet bilmem ne vazife verirmiş,

Neriman'ı da istiyorlar.. Diyorlarmış ki, dünyada bir tane bilmem nerde, bir de sen diyorlarmış.. Alıp da İstanbul'lara götürecekler.. Hele bir girsin..

Öyle para kazanacak ki.-Bende akıl yok, tutamam, neler anlatıyor. Hadi gidelim de söyletelim bir iki...»

Leğenlerin başından kalktılar.

«Bilâ velet ve bilâ vâris» ölen bir eski alaybeyinin evkafa geçmiş, kocaman, harap konağının alt kat odalarından birinde oturuyorlardı. İslî tavan bel vermiş, duvarlar içeri kamburlaşmıştı ama, Neriman tavanı da, duvarların ayıplarını da beyaz kâğıtlarla güzelce kapamıştı.

Duvarlarda Lana Turner'in çeşitli resimleri asılıydı.

Bunlar sinema dergilerinden dikkatle kesilip çıkarılmıştı. Çünkü Neriman'ın yakın arkadaşları: «Aman Neriman» derlerdi, «benzerlik bu kadar olur. Bir elmanın yarısı

sen, yarısı o! Seni büyük bir istikbal bekliyor...»

Boydan boya çatlak aynanın karşısında saçlarını La-8

na Turner gibi tarıyan Neriman, aynada kendi kendine göz kırptı:

«Farkındasın ya... Saime Abla da başladı. Beni hiç kimse çekemiyor, ama hiç kimse!

Evde oturup kısmetimi

beklemeliymişim... Kısmetim de ne? Ya bir bakkal, ya da kendi kocası gibi bir şoför.. Sonra? Eve hapsolacam. peşimde zırıl zırıl bir alay çocuk, bütün gün leğen dolusu çişli bez başında... Benim parlamamam için elinizden geleni yapıyorsunuz ama, atlasanız da, patlasanız da sizi din-lemiyeceğim! (Lana Turner'in duvardaki resmine baktı) Senin gibi olacağım, senin gibi kucak dolusu para kazanacağım, çeşit çeşit elbiselerim, i amaşırlarım, sabahlıklarım olacak...»

Annesiyle komşu Naciye'nin kapıdan onu gzetlediklerini gördü :

«Saime Abla da başladı kıskanmıya!» dedi. «Artist olup da ne yapacakmışım.. Evde, kısmetimi beklemeliymişim!»

Hacer:

«Gözü çıkasınca..» dedi «ona ne oluyormuş? Sen ne karışıyorsun demedin mi?»

«Demez olur muyum? Hiç kimsenin aklına ihtiyacım yok, dedim»

Naciye'ye dönen Hacer :

«Der!» dedi «dememiş miydin sana? Neler bilir benim kızım daha ohooo... Neriman, o zaman çamaşır yı-kamıyacağım değil mi?»

«Büyük bir artistin annesi

çamaşır yıkar mı? Kucakla paramız olacak, otomobilimiz, apartımanımız...»

«Apartımanı ben kiraya vereceğim değil mi?»

«Elbette..»

«Duydun mu Naciye! Ben kiraya vereceğim.. Demedim miydi sana! Otomobilimiz de olacak...»

«Otomobilimiz, buzdolabımız, pikaplı salon radyomuz, elektrikli süpürgemiz, aşçımız, hizmetçilerimiz... Gazetecilerin üçü gelip beşi gidecek, röportaj yapacaklar benimle, poz poz resimlerimi çekecekler.. Beni senden de sorarlar belki, çocukluğu nasıldı

diye..»

«Çok akıllıydı, evcimentti
diyecektim değil mi Neriman?»

«Aklıma bir şey geldi Neriman,
otomobilimizin şoförü de olacak değil
mi?»

«Tabîî..»

«Ne yapalım diyorum biliyor
musun? Şoförümüzle Naciye Ablanı
evlendirelim Allah'ın emriyle...»

Kulaklarına kadar kızaran
Naciye -.

«Bismillâhirrahmânirrahim!»
dedi. «bu da nesi Ha-cer Abla?»

«Sennen ahret kardeşi olmadık
mı? Ben nerde. sen orda..»

Neriman beyazlar içinde,
çıkarken, annesi bir gümüş lira
uzattı:

«Al kızım.. Lâzım olur belki..»

Parayı alan Neriman, annesini
öptü öptü.. Sonra çıktı gitti.

Naciye'yi Lana Turner'in
resimlerinden birinin yanına çeken
Hacer:

«Bak bakiym, Neriman'ıma
benziyor mu?» dedi

Naciye resme uzun uzun baktı.

«Benziyor mu?»

«Eh-. Andırıyor..»

«Eh, andırıyor mu? Ne eh
andırıyoru? Bir elmanın yarısı bu,
yarısı Neriman'ım...

İyice baksana! Kaşlar, gözler, ağız, burun.. Bu var ya, hükümet bir vazifenin başına koymuş bunu.. Nerimaa'ım da bunun gibi bir vazifeye geçecek.. O zaman Kara Zeynep'le kızları cat diye çatlarlar.. Çatlasınlar değil mi, Naciye? Öyle değil mi? Ha?

Çatlasınlar değil mi?»

Naciye:

«Adamın içkisi, işreti olmasa bari Hacer Abla..» dedi.

«Hangi adamın?»

«Demin hani...» .«Şoförün mü?»

«Eski kocamdan ağzım çok

yandı zere.. İçer içer gelir, çalardı
sopayı..»

10

«Orasına şen hiç karışma.

Kendi elceğizimle bulacağım. Çıgara
bile içmesin, evciment olsun.»

«Cıgara içmesinin pek bir zararı
yok..' Bir erkeğin erkekliği cıgdra
zifiri kokmasından belli olur biraz da..
Sonra Hacer Abla...»

«Sana bir şey deyim mi? Bu
Hacer Abla sözünü de değiştirirsin o
zaman..»

«Ne deyim?»

«Büyük hanım dersin.. Kıza da,
Neriman demek yakışık almaz..
Neriman Hanım, yahut küçük hanım

demen lâzım..»

«Olur, öyle derim.. Adam ergen olursa daha iyi.. Ço-luğu, çocuğu, eski karısı filân olmasın-. Sonra mirasa gir-miye kalkarlar da...»

«O tarafına karışma sen dedim ya.. İçkici, arsız, ipsiz takımını evime sokar mıyım ben hiç? Kiracılarımı bile.. Her önüme gelene ev veremem doğrusu..»

«Doktor, abukat, mehendis olmalı değil mi?»

«Onlar da derece derece.. Onların da iyisi var, kötüsü var.»

«En iyisi, bizimkine derim ki, filânca adam böyle böyle, evi kiraya istiyor, git, sor, soruştur, nenin nesi,

kimin fesidir derim. Bizimki gider sorar soruşturur..»

«Kendi kendine iş yapma Naciye.. Adamı tutar gönderirsin bizden habersiz.. Ya otomobil lâzım oluverirse?»

Kahveden içeri koşarak giren Coni Şevket: «Hadi lan Bomba!» dedi «kız geliyor!»

Bomba Muzafferle Sarı Nuri tavla oynamaktaydılar. Bomba Muzaffer: «Ne kızı

lan?» dedi. «Neriman-.» «Hani?» «Baksana!»

Bomba Muzaffer'le Sarı Nuri yanlarındaki pencereden dışarı

baktılar. Muzaffer: 11

«Allah!» dedi «beyazlara
bürünmüş.. Lana Turner'e
benziyorsun deyince demek?»

«Koltuklarına karpuz sığmıyor..
Seninle İstanbul'a atlarız dedim, film
çeviririz, orda tanıdıklarım çok, filân
fıstık...»

Sarı Nuri:

«Hadi oyna be!»

Muzaffer:

«Dur hele.. Sonra?»

«Sonra, hiç. Ver şu
ayakkapları..»

Ayakkaplarını çıkaran Muzaffer:

«Bugün nereye gideceksiniz?»

diye sordu.

«Sinemaya..»

«Paran var mı?»

«Kırk elli kuruşum var.. Onda da vardır nasıl olsa..»

Sarı Nuri:

«Bütün fosmuşsun be!» dedi,

«o kızda biraz akıl olsa senin gibi tırılların peşine takılıp da...»

«Kalk lan, sen de.. Çam dalı gibi delikanlıyım- Neyim eksik?»

Muzaffer:

«Ee.. Sinemada ne yapacaksınız?»

«En geri sıraya çekilip..»

«Evet..»

«Ufaktan ufaktan...»

«Ben olsam senin yerinde, alır
bağlara götürürdüm!»

«Boş ver..»

«Niye?»

«Çevirirler mevirirler de.. Neme
lâzım... Surda bir senem kaldı zati..
Hadi oğlum Sarı, çıkar bakalım
ceketi.»

Sarı Nuri de ceketini çıkardı.

Coni Şevket kahveden fırladı.

Kaldırımında yanyana

yürüyorlardı. Neriman:

«Bizim bir komşu var» dedi

«geçen gün parkta görmüştük
hani...»

12

«Ha, şu esmer kadın..»

«Evet, şoförün karısı- Çok basit bir kadın.. Beni öyle kıskanıyor ki!»

«Niye?»

«İstanbul'a gidip filim

çevireceğimi söyledim, kadın renkten renge girdi.. Ne diyor biliyor musun?

Evde otur da kısmetini bekle diyor..

Olur dedim, ben de öyle diyorum..

Peşimde zırl zırl çocuklar...»

«Bütün gün salıncak sallama, çişli bez yıka...»

«Allah yazdıysa bozsun.. Hiç kimseye bahsetmiyece-ğim bundan sonra.. Hele bir Kara Zeynep'ler var, Allah kimseyi ağızlarına düşürmesin! Demek stüdyoda beni görünce...»

«Tamam. Şıp, angaje. Konturat
filân... Bütün mesele ilk filmini
çevirene kadar.

Ondan sonra bütün stüdyolar
senin peşinde.. Ama bak, sonunda
bana yan çizmek yok ha!»

Katıla katıla gülen Neriman:

«Ne yaparsın?»

«Neyi?»

«Yan çizersem?»

«Temizlerim!»

«Hadioradan, temizlermiş.. Nasıl kıyars

«Sana kıyabilir miyim hiç?

Boşver ona da.. Paramız var mı?»

«Var- Bir liram var...»

«Ver.»

«AL Peki, İstanbul'a neyle gideceğiz?»

«Kocakarıdan bir yüzlük keserim.. Bizi istanbul'a atar. Ondan sonrasına boşver...»

Bir saatçi dükkânının önünden geçiyorlardı.

Neriman :

«Geç kalacağız..» dedi.

«Niye? Saat kaç?»

«İkî buçuğa geliyor..»

Sinema tam iki buçuktaydı.

Adımlarını açtılar.

1951

13

KÖTÜ KADIN

Beni gözleriyle tartarak önümden geçti, parkın ta öbür ucuna kadar gitti, sonra geri döndü, geldi, oturmak1-ta olduğum tahta sıranın ucuna ilişti.

Temmuz güneşi arkamızdaki caddeye olanca parlaklığı ile serilmişti. Parkın yeşillikleri porsumuş, ağaçlar, evlerin çatıları her şey sanki uykuya varmıştı. Az ilert-mizdeki ağacın dibine serilmiş uyuz bir kediye, kılları dökülmüş kocaman karniyle ağır nefes alarak uyukluyordu.

Kediye bakar görünerek yanımdaki kadına göz ucuyla bakıyordum. O da beni gözden

geçiriyordu- Bir ara göz göze geliverdik. İskarpinin yamulmuş topukları. İri kıçı, bluzunun fazla açık göğsünden taşan iri, pörsük memelerine rağmen, gozbebekleri canlı, simsiyah İki yuvarlaktı.

Kirli mendiliyle kırış kırış boynunun terini sildikten sonra :

«Çok sıcak!» dedi.

«Evet, çok sıcak..»

Yanıma az daha sokuldu :

«Buralı değilsiniz galiba?»

«Hayır..»

«Nerelisiniz?»

Doğduğum yeri söyledim.

İlgilendi:

«Öyle bir memleketi bırakıp buraya niçm geldiniz ya?»

Niçin geldiğimi biliyor muydum ki.. Büyük şehir insanı olmak mutluluğuna erişmek için gelmemiştim her hal-14

de.. Hele tramvay, apartman, deniz, şu, bu için hiç değil. Ben büyük şehre itilmiştim âdeta.

O ise cevap bekliyordu.

«Bilmem» dedim «geldim işte..»

«Ticaretle filân mı uğraşıyorsunuz?»

«Yok canım.»

«Ya?»

«Niçin eşeliyorsunuz? Şu ya da bu. Öğrenmenizden ne çıkacak?»

Başını dertli dertli salladı:

«Doğru.. Ne çıkacak? Hiç..»

O da, ben de gözlerimizi kediye dikmiştik. Pembe karnı ağır ağır inip kalkıyordu.

Uzun bir susuştan sonra :

«Şu kedi bile bizim gibi insanlardan mesut!» dedi.

«Niçin?» demek istiyerek baktım.

«Böyle uyuz bir kedi olmayı insan oimıya tercih ederdim!» dedi.

«Herhangi bir çöplükten karnımı doyurabilir, istediğim duvarın dibinde uykuya dalabilirdim.»

Bir cevap bekliyerek yüzüme

baktı.

«... Günlerden beri mideme hemen hemen bir şey girmediydi» diye devam etti. «Kötü

kadın.. Evet, kötü.. Şu halime bak.. Kimse beğenmiyor beni-. Herkesin gözlerinin içine bakmaktan yoruluyorum, aldırış etmiyorlar. Herhangi bir iş, o da yok. Ölmek istiyorum. Şeytan diyor kaldır at kendini Beyazıt kulesinden! Lâkin can tatlı, olmuyor.. Pis bir cesaretsizlik.. Bir gece yatsam, bir daha da uyan-mayıversem.. Bir Ermeni karısı var, bodrumunda barınıyorum.. Bâzı düşünüyorum da, hani ölüverirsem diye, için yanıyor.

Kadının başına belâ olur kalırım..»

«Niçin?»

«Kadın zaten fakir.. Evinde ölürsem şaşırır zavallı. Ölümü kimi kaldıracak? Bir ölünün kalkması için de para ister. Kokar kalırım, rahatsız ederim mahalleyi-. Halbuki insan ölünce vücudu da, ruhu gibi duman olup uçmalı! Başka memleketlerde ölüleri yakarlarmış.. Ne fena! Yanmak!Kül olmak, korkunç şey. Ama toprağınaltına 15

girmekten daha iyi. Kaç sefer niyet ettim, kendimi denize atayım diye, olmadı.

Sarayburnu'ndan geçerken, cup. Belki bir gün böyle yaparım

ama, gündüz, günlük güneşlik bir gün, belki de bir bayram günü.. Yazsın bütün gazeteler, şan olsun memlekete! Geceleri deniz çok korkunç oluyor. Karanlık sonra.. Ölümden değil, ölmekten korkuyorum asıl! Ama sonu ne? Hiç. Herkes ölecek.. Biliyorum ama, gene de ölüm kötü şey. Ama lâzım.. Doğanlar hiç ölmese.. İnsanlar birbirlerini mi yerlerdi?»

«Sanki yemiyorlar mı?»

«Yiyorlar, doğru-. Karnım da bir ağrıyor ki..»

Ben de kendi karnımı hatırlamıştım. Cebimdeki son çeyrekle gittim bir simit alıp geldim.

Kadının simide bakışları âdeta korkunçlaştı. Böldüm, yarısını uzattım, kaptı.

Kuvvetli dişleriyle bir solukta yedi, yuttu.

«Sağol!» dedi, «Allah gönlüne göre versin!»

Sonra ayağa kalktı, karışan eteğini düzeltip, ilikledi:

«Haydi!» dedi.

«Ne var?»

«Ödeşelim!»

«Neyi?»

«Simidi..»

«Yarım simide ha?»

Arkamızdaki caddeden ortalığın

uyuşuk sessizliğini paslı gıcırtilarla
parçalıyarak bir tramvay geçiyordu.

1951

16

DUVARCI CELÂL

Kenarları çürümüş, açık yeşil
gözleriyle karısına bakmakta olan
Celâl:

«Yapma Şadiye» diye yalvardı
«Allah aşkına yapma bu pis işi, yeter
artık.»

Celâî'in on dokuz yaşındaki
karısı Şadiye, rakı kokan loş odanın
tek penceresi önünde oturmuş,
çamurlu avluda birtakım işler
görmekte olan komşu kadınlara
bakıyordu.

Akşamdan kalma Celâi'in uzun, siyah kirpikleri ıslak ıslaktı, soludukça öğürtücü, sıcak bir anason kokusu odaya yayılıyordu.

Üstü başı kireç bulaşıklarıyla ağarmış Celâl :

«... Bana acıımıyorsun, beni sevmiyorsun, zarar yok» diye devam etti, «ama oğlunu düşün, kendini düşün!»

Şadiye'nin kılı bile kıpırdamadı. Çamurlu avluya, avlunun tam ortasındaki paslı

tulumbanın çevresine toplanmış kadınlara bakmaya koyuldu.

«... Onlardan fayda yok. Seni ziyan ederler, ortaya düşürürler,

kötü olursun!»

Karısının ışığa koşan pervane, leşe inen kuzgun, çiçek çiçek dolaşan bal arısı gibi, parlak oğlanların ardı sıra koşmaya devam edeceğini biliyordu.

Kadının dizi dibine oturdu.

Demindenberi söylediklerine yeniden başladı. Bu hayatın encamını, gittiği yolun dehşetini anlattı, yalvardı, ağladı.

«Benim yerimde başkası olsa seni keserdi» dedi. «Ben kesemiyorum, elimde değil, vuramıyorum seni Şadiye!»

Öfkeyle dönen kadın :

F. : 2

«Vur!» dedi «erkek değil misin? İzzeti nefsin yok mu? Çek bıçağını vur! Ben bıkmış

usanmışım zati bu hayattan...»

«Vuramıyorum, kıyamıyorum sana, elimde değil- Vazgeç bu pis işten. Sonu yok bunun...»

Yerinden fırlıyan kadın, avaz avaz bağırmağa başladı:

«Boşa derim boşamazsın, düş yakamdan derim düşmezsin.. Lanet olsun senin gibi erkeğe! Şuncacık kanı olan bir erkek, çeker bıçağını da deh eder, bitti gitti!»

Merdivenleri indi, avluya çıktı. Celâl de ayağa kalkmıştı.

Sallanıyor, oda tepesinde fır dönüyordu. Pencereden avluya baktı. Karışı orda, tombul beyaz eliyle tulumbaya tutunmuş, hırslı hırslı bağıırıp çağırıyordu :

«Neyleyim onun erkekliğini! Gırtlığıma kadar altına, elmasa gark etse ki ne kıymeti var?»

Komşu kadınlar hak veriyorlardı:

«Doğru anam doğru.. Erkek dediğin., değil mi amma? Giydirmiş, kuşatmış, yedirmiş, içirmiş... Genç, taze kadın meselâ.. Herif bulmuş kırk beşi.. Develerin çanı bile dengi dengine dermiş. Madem hakkından

gelemiyecen, ne demiye alırsın
yazının cahilini? Al hayizden, nifastan
kesilmiş birini, hizmetçin gibi dolansın
dursun evin içinde!»

Şad iye:

«Damarında şu kadar kanı olan
bir erkek yemez o lâfları.. Çek vur
diyorum, yok, bana açıyormuş...»

Duvarcı Celâl kahrolarak
merdivenleri indi, avluyu geçip
giderken kadınlar gülüştüler.

İçlerinden birisi:

«Sovan erkeği!» dedi.

Pamuk yüklü, çift lastikli koca
koca kamyonların homurtularla
geçtiği, mazot kokulu sonbahar
sabahlarından biriydi- Duvarcı Celâl,

cebinde parlak demirli sustalısı,
urumdan Şamdan gelmiş, işsiz
güçsüz gurbet uşaklarının arasına
daldı. Sonra yol üstündeki şarapçıya
uğradı. Mezesiz filân, bir, bir daha,
bir daha.. Üç bardak şarap aç

18

midesini allak bullak etti, başının
dönmesi arttı, akşamki sarhoşluğu
yeniden başladı.

Şarapçı çigara yakıyordu.

Celâl:

«Ver bakalım bir tane,

Apostol!» dedi.

«Apostol baban. Doğru konuş!»

«Vay.. Kızdın mı ne? Apostol

olsan daha ne istersin ulan!»

«Celâl, doğru konuş sabah
sabah ha!»

«Doldur öyleyse şu boşu...»
Dördüncü bardak doldu.

Şarapçı:

«Herkesin ne derdi var, sen
tutmuşsun sabah sabah...»

Dördüncü bardağı da birden
diken Celâl:

«Bugün bir manzara oldu bizim
avluda, sorma!» dedi.

Cıgarasını dalgın dalgın
içmekte olan şarapçı aldırmadı.

Celâl devam etti:

«... Bir herif var bizim avluda,
kırk beşlik, biz akran.. Lâkin bir

avradı var, on dokuz yaşında, eh..
Herifte iş yok. Çakıyor karısının
manzaralarını, lâkin.. Her gün
kavga-.

Karı bu sabah avluya çıktı, eli
kulağa attı..»

Şarapçı ilgilendi:

«Sonra?»

«Sonrası sinema.. Hakkımdan
gelemiyorsun madem, boşa beni.
beni altına, elmasa garketsen
makbulüm değil filân fıstık...»

Şarapçı cık cık cık yaptı:

«O inek hâlâ insan yüzüne
bakabiliyor mu?»

«Hangi?»

«Kocası!»

Duvarcı Celâl boş bardağını itti:

«Doldur şunu..»

Elinde şarap şişesiyle şarapçı:

«Orda mıydı?»

«Ordaydı...»

«Demek oradaydı?»

«Oradaydı ya...»

Şarapçı:

19

«Vay erkeklik vay...» diye başını

sallıyarak boş bardağı doldurdu,

«demek oradaydı

da kulaklariyle duydu? Yüzü de mi kızarmadı?»

Bardağını sıkıntıyla kaldıran

Celâl: «Şerefe!» dedi, içti. «Sen

olsaydın ne yapardın?»

«Ben olsam nemi yapardım?
Allahını şaşırtırdım be! Çıksın avluya
basbas bağırırsın, beni rezil rüsve
etsin.. Ne yaparmışım.. Yatırır koyun
boğazlar gibi boğazlardım, bennen
oynuyor musun sen?»

«Zamparalarla kaç sefer
bastırdı, kaç sefer kafa göz kırdı,
lâkin avrada dokunamıyor. Çünkü,
biliyor kendi kabahatini!»

«Madem öyle, boşasın...»
«Avrada yangın, boşıyamıyor da...»
Şarapçıyı bir düşüncedir almıştı.
«Allah kimsenin başına böyle dert
vermesin arkadaş..» dedi «zor dâva.
Yangınlık gibi kötü şey var mı? En

iyisi kendi kendini temizleyip
kurtulmak..

Kadının ne kabahati var?»

Uzun bacaklı iskemlesini
birdenbire şaraphanenin köşesine
çeken Celâl, başını
yumrukları arasına aldı.

Şarapçı yanına gitti.

«Celâl, kardeş, ne var? Ha?
Niye ağlıyorsun?» Gözlerini yerdeki
bir noktaya diken Celâl cevap
vermedi.

«Öyle mi? Niye ağlıyorsun be?
Erkek ağlar mı yahu?»

Celâl gene cevap vermedi.
Cebinden parlak demirli sustalısını
çıkarınca, şarapçı

telâşlandı- İşi anlar gibi olmuştu. Dükkânında böyle şeylerin geçmesini istemiyordu.

Kışkırttığına pişman oldu. Yalnızdı da dükkânda. Kendi kendini vurdu dese inanmazlar, uzun boylu git gel artık...

Dükkândan telâşla çıktı. Bitişik bakkalı çağırdı. Şaraphane kapısında durdular.

«Şu adamı görüyor musun?» dedi, «kendikendini vuracak her halde..» «Kim?»

20

«Şu, Celâl...ı

«Niye vuracak?»

«Bilmem amma, karısının

yüzünden her halde...»

«İnşan karı için kendi kendini vurur mu? Böyle böyleyse boşar gitsin..»

«Mesele bildiğin gibi değil..»

Kısaca anlattı. Beriki :

«Allah kimsenin başına vermesin» dedi. «Zor dâva. Bir polis çağır en iyisi..»

«Vukuat olmadan polis gelmez ki..»

«Öyleyse bekliydim-.»

Az sonra şaraphanenin kapısına meraklı bir kalabalık toplandı. Kalabalık gittikçe artıyordu ki, Celâl sustalıyı katlayıp cebine attı, şarap parasını tezgâha bıraktı, çıktı

gitti.
1951

21

ŞAHUT'LA KARISI

Baba Şahut dondurma

kutusunun başındaydı. Kutunun çevresini buz parçalarıyla doldurup tuzlarken arada ,. gülümsüyordu. Bir ara karısına baktı. Kadın az ilerde, tavandan kuvvetle vuran güneş sütununun yanibaşında, yedinci çocuğunun gömleğine kimbilir kaçınıcı yamayı vuruyordu. Baba :

«Ne düşünüyorsun avrat?»

dedi, «doktor anası olacağını mı?»

Kadın güldü :

«Onu ben değil, sen düşünüyorsun asıl.. Doktor babası olacan diye koltuklarına karpuz sığmıyor. Allah vermeye!»

«Heye vallaha avrat, sığmıyor, ne yalan söyleyim.. Bizim de bir konağımız olur, temiz bir elbisem.. Löküs bir kahvede, bacak bacak üstüne atıp nargile tokurdatmak..

Doktor babası olacam kolay mı?»

Dikişini dizine indiren kadın gözlerini ovaladı. «Uryamda görüyorum bâzı bâzı.. Şu Abidinpaşa caddesindeki doktor konakları yok mu? Onlardan birinde olurmuşuz, amma en yükseğinde. Oğlumun

levhası da olurmuş.. Sana bir şey
deyim mi herif, oğlumun levhasını her
gün sabunlu bezle kendim, elimle
silecem. Oğlumun avradına töbe
kaynanalık etmiyecem. Torunlarımı
bağrıma basacam...»

. «Ben de..» dedi adam «her
ikinci önüme katıp parka götürür
gezdiririm.. Çocuk çiçeğe benzer. İyi
hava, bol güneş..»

22

«Tahtalarını kendim siler,
çamaşırlarını kendi elciğe-zimle
yurum. işi el adamına bırakmıya
gelmez, baştan savarlar.. Söküklerini
de kendim dikerim.»

«Konaklarında tabî bize de bir

oda verirler. Bizim yiyeceğimizden
nolacak? O

zamana daha da ihtiyarlarız...»

«Rahat döşeginde de adam
adam ölürüz, cenazemiz rezil
olmaz...»

«Lâkin o bu değil ya, oğlum
doktor olduktan sonra, şöyle dosta
düşmana karşı, bacak bacak üstüne
atıp iyi bir nargile tokurdatmadan
ölürsem gözlerim açık gider!»

«Tabîî onlar masada çc'al
bıçakla yerler. Biz yakış-tırabilecek
miyiz dersin?»

«Amaan sen de..»

«Misafirlerine de görünmeyiz.

Misafirleri geldi mi, çekiliriz odamıza,
kitleriz kapımızı...»

«Kahvelerini pişirip kapıdan
veririz!»

«Tabîî.- Kahvelerini pişirmemek
olmaz..»

«O bu değil ya avrat, dosta
düşmana karşı bacak bacak üstüne
atıp son yaşımda, iyi bir nargile
tokurdat-sam da..»

«Eee?»

«Ondan sonra Cenâballah
isterse canımı alsın!»

Kuvvetli elleriyle dondurma
kutusunu tuzlu buz parçalarının içinde
çevirmeye başladı.

1949

DİLENCİ

Kör Nasrullah yallah deyip

ayağa kalkınca, yan yana dilendikleri
Şeyh İmadettin :

«Nereye?» diye sordu.

Nasrullah :

«Gidiyorum...» dedi.

«Allah akıllar versin...»

«Niye?»

«Niyesi var mı? Koskoca posta
müdürü be.. İki buçuk lira için... Hem
sen kaç paralık adamsın ki...»

Sağlam göziyle Şeyh

İmadettin'e öfkeyle bakan Kör
Nasrullah :

«Kaç paralık adamsın ne

demek?» dedi. «Ben bu memleketin evlâdı değil miyim? Bu topraklar için biz de kurşun salladık! Bu gözü görüyor musun sen bu gözü?»

Kıskıs gülen Şeyh İmadettin :

«Görüyorum...» dedi,

«Kütülâmare'de vermiştin hani...»

«Kütülâmare'de vermiştim ya, ne zannettin! Sen ner-deydin o zaman?»

«Ben mi? Ben de Gazze'deydim hani... Bak.. Ben de bu bacağı verdim!»

«Sen ha? Sen değil bacak, günahını bile vermezsin.. Sen o bacağı zanparalık uğruna verdin.. Çakarsın ya...»

Şeyh İmadettin :

«Posta müdürüne gitmekten vazgeç» diye üsteledi, «Nene lâzım senin öyle büyük adamlarla sidik yarıştırmak!»

«Ben sidik yarıştırmıyorum, hakkımı arıyorum!»

«Alt tarafı iki buçuk lira...»

24

«Beğenmedin mi? İki buçuk lira için sabahtan akşama kadar kaldırım bekliyoruz...»

«Demek sağlama gidiyorsun?»

«Gidiyorum...»

«Pek aklım kesmiyor ya...»

«Neyi?»

«Posta müdürünün karşısına çıkıp da.. Yürek ister ona...»

«Sen bana iyi baksana, bende mangal gibi yürek var! Karılara muska yazarken sen, bu fakir ne Galiçya'sını bıraktı, ne Yemenini...»

«Kütülâmare'yi unuttun!»

«Başladın gene solağırma solağırma konuşmaya.. Bak, sinsile, sülâle dümdüz giderim ha!»

Yürüdü. Yetmişini aşkın olduğu halde günlerce yol yürüyebilir, bulsa çıtır çıtır bir kuzuyu tek başına kıvırabilirdi-Patlak yenlerinden etli ayakları görünen postallariy-le postahanenin yolunu tuttu.

P.T.T. Müdürü kupkuru, barut

gibi bir adamdı. Olur olmaz
kimselere aldırış

etmezliği, aşırı namusluluğıyle
tanınmış biri. Demindenberi
penceresinin buzlu camı

gerisinde dikilen bir insan
gölgesi dikkatini çekmekteydi. Zile
bastı. İçeri giren odacısına sordu :
«Dışarda birisi dikiliyor.. Kimdir
o?»

«Kör bir dilenci beyim...»

«Ne istiyor?»

«Size bir şikâyeti varmış...»

«Çağır, gelsin!»

Upuzun boyu, geniş omuzlariyle
Kör Nasrullah içeriye ürkerek girdi,

eski usul yerden bir temennadan sonra, elindeki buruş buruş kâğıt parçasıyla, bekledi.

«Ne istiyorsun?»

Kör Nasrullah, titreyen sesiyle başladı :

«Oğlum, köleniz beyim... Üç ay evvel iki buçuk lira salmıştım, nah bu mektubu da kendisinden aldım.. İki ay evvel.. Para eline geçmemiş olmalı ki..»

«Ne biliyorsun eline geçmemiş olduğunu?»

25

«Geçse, teşekkür makamında iki satır bir şeycik yazmaz mıydı, beyim?»

cPeki. Ne demek istiyorsun?

Parayı almamışsa ne olabilir?»

Kör Nasrullah önce gülümsedi, sonra P.T.T- Müdürünün çatık kaşlarından ürkererek ciddileşti.

«Hani kör şeytan beyim» dedi
«kötü kötü şeyler getirmiyor değil insanın aklına!»

«Ne gibi?»

«Yani beyim.. Ben düşünmek istemiyorum esasta amma... Şeytanı lâin işte.»

«Anladık canım, kör şeytan, şeytanı lâin.. Aklına ne getiriyor?»

«Ordaki memur..»

«Eee?»

«Ağzı da var madem...»

«Tabîî»

«Cumburlop!»

P.T.T. Müdürü mosmor kesildi:

«Bana bak ihtiyar» dedi «elinde

müspet her hangi bi delil olmadan

hiçbir memur hakkında bu tarzda

düşün me. Düşünsen bile açığa

vurma hiç olmazsa... Çünkü bak..

Şimdi hemen bir tutanak

düzenler.

Kör Nasrullah kınla döküle :

«Kızma beyefendi» dedi

«cahillliğime bağışla.- Aklır, ermez,

şeytanı lâîn de aklıma sokar hep

kötü şeyleri. Yoksa ben bilmem mi ki

zâtınızın maiyetinde vazife gö ren bir

memur...»

«Benim maiyetimde değil, herifi tanımam bile..»

«Olsun beyim.. Ne de olsa...
Değil mi ki zâtınızın maiyetinde...»

«Ulan benim maiyetimde değil diyorum sana!»

«Huylanmayın beyefendi.. Ne de olsa tabî..»

«Baksana bana sen. (enimle şifahen konuşulma? Varsa her hangi bir şikâyetin, müdürlüğüme hitaben b istida tanzim et, öyle gel. Haydi, marş!»

P.T.T. Müdürünü gözleriyle tartan Nasrullah :

«Bir faydası olur mu dersin?»

diye sordu.

26

«İstida ile gelirsən olur...»

«Olur demek?»

«Olur..»

«Ya yemişse?»

P.T'T. Müdürü öyle bir baktığı,
Nasrullah odadan apar topar çıktı,
merdivenleri bir solukta indi, gitti.

Şeyh İmadettin'in yanına gelince
cebinden beyaz bezini öfkeyle
çıkardı, kaldırırma sererken, beriki:

«Nöldü?» diye sordu.

«Ne nöldü?»

«Çıktın mı Posta Müdürüne?»

«Çıktım tabî..»

«Ne dedin?»

«Bağırdım, çağırdım.. Biz de bu vatanın evlâdıyız, biz de kurşun salladık bu topraklar için, dedim...»

«Onlar ne dedi?»

«Ne diyebilirler? Haklı söze kim ne der?»

Uyuz bir köpek önlerinden topallıya topallıya geçiyordu.

1948

27

SEVİNÇ

Eyüp'ten kalkan Haliç vapuru Fener'den sonra Kasımpaşa'ya doğru yol alıyordu ki, ikinci mevki salonun cigara dumanlı uğultusu içinde incecik bir ses yükseldi:

«Sayın yolcular dikkat!»

Yedi, sekiz yaşlarında minik bir kız, salonun kirli döşemesine avuçlarını dayayıp baş aşağı kalkıvermiş, elleri üzerinde bir baştan bir başa yürürken uzun sarı saçları

yerleri süpürmiye başlamıştı. Yırtıklarından etleri gözüken bol pantolonunu göğsüne kadar çekmiş, ince bir kayışla sıkı sıkıya bağlamıştı.

Sona kadar gittikten sonra çevik bir davranışla ayak üstü dikildi, yolcuları selâmladı.

Aksırık, öksürük, baş, diş,

nezle ilâçları, çeşit çeşit, renk renk jiletler, diş tozları, kremler, mührü şerif nüshaları satıcılarının çektikleri nutuklardan yılgın yolcular-sa, işin gene keselerine dayanacağını bildiği için, ilgisizdi.

Çocuğa gelince.. Onun da aşırı bir ilgi beklediği yoktu. Numaralarını birbiri ardı sıra serip döküyor, her numaradan sonra da halkı selamlamayı unutmuyordu.

Sıra en son numarasına gelmişti. Yere oturdu, önce sol, sonra sağ bacağını iki omuzundan geçirdi, ters döndü, bir gözü kör başını apış arasına sokup ve acayip bir hayvanı hatırlatarak yolculara

bakmağa başladı.

Yolcular, gene ilgisizdi.

Birdenbire boşanan bir zemberek gibi ayağa fırlıyan çocuksa, çevreyi gene selâmladı...

Sıra parsa toplamıya gelmişti.

Kalem tutması gereken ufacık avucunu açtı, işe girişti- öyle kayıtsız ki.. Lâf

28

olsun gibilerden dolaşıyor, küfreden ya da sümsükliyenle-re aldırıyor, hattâ

avucuna kazara düşen safı yüzlüklere bakmıyor, alnındaki bir tutam saçını başının bir hareketiyle arkaya atıveriyordu.

Sıra bana gelmişti. Tam karşımda durdu, sağlam gö-.züyle yüzüme baktı. İri elâ, aydınlık bir gözdü.

«Bana en sonra uğra!»

Dedim.

Kuşkuyla baktı.

Bir gümüş lira çıkarıp gösterdim.

«En sonra uğrarsan sana bunu vereceğim!»

Omuz silkti.

«Ben Nevin değilim ki..»

«Nevin de kim?»

«Bilmiyor musun?»

«Yoo..»

«Bu parayı bana niçin veriyorsun öyleyse?»

«Yaptığın numaralar için.»

«Bunun için kimse bana teklif vermez ki!..»

«Ben vereceğim...»

«Sahi mi?»

«Elbette..»

«Ver hadi!»

«Öteki yolcuları dolaş, sonra..»

«Boş ver..»

«Niye?»

«Bir şey çıkmaz-. Şuna bak!»

Avucundaki üç sarı yüz parayı gösterdi.

«Her gün böyle.. Çalış, kazan,

çeker alırlar..»

«Kim?»

«Babamla annem...»

«Ne iş yapıyor baban?»

«Oambaz..»

«Annen?»

«Annem de.. Biz hepimiz
cambazız.. Çadırımız, telimiz,
âletlerimiz var amma...»

«Peki?»

«Babam rakıcının biri, annem
de.. Hadi tosla tekliği!»

29

Elimdeki lirayı gösterdim, ama
vermedim.

«Bunu da babana verecek
misin?»

«Yok canım..»

«Ya?»

«Öğleye kadar ne

kazanırsam... karnımı güzelce doyuracam, bir; sinemaya gidecem, iki; gazoz içecem, üç... Kasımpaşa'da bugün öyle acıklı bir film var ki...»

Elâ gözü parladı. .Bir gümüş lira daha çıkardım.

«Sana bunu da vereceğim.»

Gözündeki parıltı arttı.

«Sahi mi? iki teklik mi vereceksin bana? Niye?»

Yanıma oturdu- Ayaklarını neşeyle sallıyor, güzel el erinin ince, uzun parmaklariyle oynuyordu.

«Ha? Niçin? Bana hiç kimse bu kadar çok para vermez...»

enesinin bağı özölmüştü, cıvıldıyor, annesinden, babasından, Nevin'den, Nesrin'den söz açıyordu :

Nevin iki yaşı büyüğüydü, Nesrin yedi yaşı büyüğü. Nevin aptalın biriydi. Kazandığı

paraları kuruşu kuruşuna babasına götürdüğü halde gene de dayaktan kurtulamazdı.

Ama Nesrin... Nesrin cingöz mü cingöz!

Kunduracının oğlunu öyle bir maneje getirmişti ki.. Bir gece, Bozdoğan Kemmerinin orda kunduracının oğliyle gezerken

bekçiye mahsustan yakalatır
kendilerini, karakola giderler. Doktor
muayenesi filân, kunduracının oğlunu
hapse attırır. Çünkü yaşı

küçüktür Nesrin'in. Nesrin
mahsustan böyle yapar. Nesrin cin
gibidir. Ama Nevin...

«... Bırak şu aptalı!» dedi
«bütün parasını babasına kaptırır,
üstelik dayak da yer!»

«Sen»

«Ben de yerim ama, sinemama
giderim, gazozumu içerim, karnımı
da bir güzel doyururum ya!»

«Bu gözün niye böyle oldu?»

Bütün neşesi uçtu gitti.

«Babam»dedi, «bir gece,

sarhoştı gene, sopayla

30

vurdu, sonra hastahaneye
kaldırmışlar, doktor bıçakla oyup
çıkarmış..»

«Çanın çok yandı mı?»

«Haberim olmadı ki,
bayılmışım.. Bir ayıldım karyolada
yatıyorum, sırtüstü, küçük hanımlar
gibi.. Güzel bir abla süt verdi bana,
bedavadan.. Doktor da kocaman bir
çikolata "getirmişti-. Ben çikolatayı
çok severim. Çikolatayı neden
yapıyorlar biliyor musun?»

Kısaca anlattım. Dikkatle
dinledi.

«Beş liram olsa, hepsine
çikolata alsam, yesem, yesem,
yesem...»

Vapur Kasımpaşa'ya
yanaşırken, sıçrayıp kalktı.

«Haydi sököl-bakalım
mangırları!»

Paraları çekti aldı, minik
ayaklariyle fırladı.

Sağlam gözü ışıl ısıldı.

1951

31

ÇÖPÇÜ

Ufacık kırış kırış bir ihtiyar olan
çöpçü Halo, on yıllık çöpçülüğünden
çıkarıldığı

günün ertesi, mahalleye ilk defa

arabasız girdi. Kulaklarına geçmiş resmî kasketi, omuzları dūřuk bol ceket, tiftiklenmiş pantolonu, kabaraları aşınmış postallariyle mahallenin tam ortasında durdu.

On yıl, on koca yıl... Her sabah atının başını çekerek ağır ağır girdiği bu mahalleden ona, ondan da bu mahalleye bir şeyler sinmişti.. Kapıları teker teker alar, «Var mı yok mı?» diye sorar, varsa alır, yoksa, bekletip bekletip neden sonra «Yok, öpümüz yok!» diyenlere kızmazdı.

Sarı sıcaklı nice yazlar, yağmurlu, fırtınalı, ayazlı nice kışlar geçirmişti. Böyle kışlardan birinde

karısı ölmüş, üç oğlunun üçü de böyle kışlarda onu Belediyenin ahırında bırakıp gurbete, ekmek ardına düşmüşler, yıllar yılı onu bu harap ahırda unutmuşlardı. Ama aldırmamıştı. Ilık ılık gübre kokan bu ahır şimdi ne müthiş bir hasretle arıyordu! Çocuklarının sevgisini verdiği Gümüş bu ahırda eline doğmuş, onun kaşağısı altında, bu ahırda büyümüşü.

Gümüş'ü ne kadar severdi! Gümüş adam gibiydi. Dur derdin dururdu, deh derdin yürürdü. Gümüş'ün anası Boncuk, Boncuğun anası Mercan, Mercan'ın anası Söğüt...

Lâkin Gümüş'ün üstüne yoktu.
Gümüş adam gibiydi. Gümüş
deyince durur, döner, bakardı. Ayağı
burkulduğu günün gecesi nasıl
inlemiş, sürmeli gözleriyle nasıl
ağla-.mıştı!

Gümüş adam gibiydi...

32

Aklına birdenbire bir ihtimal
geldi:

«Bolu'lu Gümüş'ü döverse ya!»

Kaşları çatıldı, kasketini eline
aldı-

«Döver» diye söylendi,
«mücerret döver!»

Mahalleye öfkeyle baktı. Bu
mahalle de sanki ne diye erkenden

uyanmazdı?

Uyansalar, Halo'nun çıkarıldığını öğrenseler, söz birliği edip Belediye Başkanına çıksalar deseler ki :

«Bolu'lu çöpçülükten ne anlar? O daha kaşığı tutmasını bile beşir edemez. Halo bizim on yıllık çöpçümüz. Gümüş onun eline doğdu. Ondan başkasına çöpümüzü vermeyiz, mümkünü yok vermeyiz. Olursa Halo olmazsa başkasını istemeyiz!»

Ayak direseler, onlar ayak direyince, Belediye Başkanı da Temizlik İşleri Müdürünü

çağırsa dese ki:

«... Halo'yu işinden niye

ıkardın? Halo bu mahallenin on yıllık öpüsü. Gümüş onun eline doğdu. Bolu'lu kaşığı tutmasını bile beşir edemez. Bolu'luyu at, Halo'yu al.

Hadi, hemen şimdi!»

Yüreğinde bir umut. Gözleri parlamaya başladı. Kırışık yüziyle gülümsedi.

Olmaz da değildi hani..

Eşiklerini, tokmaklarını, çöp tenekelerini, kedi, köpeklerini bile ezbere bildiğı bu mahallenin insanları Halo'dan geçecekler miydi bakalım? Bu mahallede öyle büyük adamlar vardı ki, Belediye başkanı bile karşılarında el oğalardı.

«Dur sen, diye söylendi, yaz var, güz var demişler. Bolu'lunun arkası varsa, benim de...»

Karşı köşede mahallenin süpürgeci görünmüştü. Uzun saplı çalı süpürgesiyle ortalığı tozuta tozuta parkeleri süpürüyordu. Yanına gitti:

«Kolay gelsin!»

Süpürgeci:

«Eyvallah Halo emmi!» dedi, enirde araban?»

Halo omuz silkti-.

«Aldılar..»

«Aldılar mı? İşten mi cihardılar yonsa?»

«Cihardılar..»

33

F.: 3

sDimek cihardılar?»

«Cihardılar..»

«Yine kimi aldılar ya?

«Ayının biri, amma, dur sen..»

«Dimek essahmıŝ.. Bizim İbo

didiydi de inanmadıy-dım... Vay Halo
emmim vay!»

«İbo mu didiydi?»

«Heye.. Fıkara didiydi, yazık

didiydi, acındıydı, tekmił...»,

«İbo iyi oğlandır, yiğit oğlandır.»

«Ne iş dutacan ya?»

«Ben mi? Dur bakalım, Allah

kerim..»

Tekrar mahalleye baktı.

«Bu mahalleli» dedi «sen biliyon mu bu mahalleyi? Bu mahalleli Bolu'luya töbe çöp virmez! Neden dirsen... O daha kaşığı tutmasını bile beşir idemez! Mahalleli bilmiyor mu bunu? Öyle efendilerim var ki benim bu mahallede...»

Yakınlarda bir kapı açılıp kapandı. Halo :

«Aha» dedi, «bizim abıkat!»

İçinde bir depreşme oldu, bir umut, güçlü bir pırıltı... Tatlı dilli, güler yüzlü bir adamdı avukat. Bayramlarda bol bahşış verirdi. Birinde ucu yaldızlı çigara bile ikram etmişti.

«Bu abıkat var ya» dedi «öyle lâflar bilir ki, senin belediye reizin bile karşısında salta durur!»

Süpürgeci:

«Öyle mi Halo emmi» diye sordu, «ou efendi kısmı bu lâfları nirden bel er?»

Halo'nun gözleri pırıl pırıl:

«Kumandar mektebinde!»

Kaldırımın önünde esas vaziyete geçip kasketini çıkardı.

Uzun boylu, geniş omuzlu avukat sımsıkı bir elma gibi pırıl pırıl, çöpçü Halo'yla süpürgecinin önünden ağır ağır geçerken onları başıyla şöyle bir selâmladı, hiçbir şey sormadı.

Halo, şaşkın, arkasından
bakakalmıştı-

34

Süpürgeci:

«Potini de cızırdahlıydı ha!

dedi.

Halo karşılık vermedi. Mahalle
bir bu avukattan ibaret değildi ya...
Tam bu sırada bir başka kapı açıldı.
Halo bu kapıdan çıkan iri yarı pamuk
tüccarını da umutla bekledi.

Kaldırımın önünde gene esas
vaziyete geçip, kasketini çıkardı. Bu
da avukat gibi önlerinden geçti, bir
şey sormadı, hattâ bakmadı bile...

Kapılar açılıp kapanıyor, iş
sahipleri, öğrenciler geçiyor, ama hiç

kimse onunla ilgilenmiyordu.

Süpürgeci de:

«Canını sıkma, eyi olur

inşallah...»

Diye uzaklaşınca, Halo'nun bütün umutları kırıldı. Mahalleye boş gözlerle uzun uzun baktıktan sonra kaldırıma çöktü, başını yumrukları arasına aldı.

Güneş adamakıllı yükselmişti. Mahallenin doğuya bakan pencereleri kızarmıştı.. Dar sokaklardan birinden kambur bir kocakarı çıktı. Elinde büyük bir sepet. Kendi kendine konuşarak gelirken gözü Halo'ya takıldı.

«O ne?» diye söylendi,

«arabasını ne yapmış bu herif?»

Yanına sokuldu :

«Araban nerde senin?»

Halo başını kaldırdı, kocakarıya baktı.

«Yok ana yok» «arabam yok gayri...»

«Niye? Nöldü?»

«Aldılar, işimden çıkardılar beni...»

«Niye çıkardılar?»

«Temizlik İşleri Müdürünün adamını aldılar yerime..»

Kocakarıya son bir umutla baktı.

Karşısına çömelen kocakarıysa

:

«Doğru!» dedi «bu iltimaz var mı yok mu.. Benim Se-dad'ımı da işceğzinden çıkarıp yerine dudağı boyalı bir soykayı almadılar mı? Halbuki, torunum diye söylemiyorum, Sedad'ım gibi uslu, akıllı çoouk nerde bu zamanda? İşreti yok, oıgarası yok, kötü bir yerler bilmez-. Maaşca-ğızma zam bekliyordu evlâtcağzım.. Bense diyordum ki, zamlı

maaş elimize geçince, iki çuval kömür alıp bir ke-

V35

nara atalım. Zere kış bu sene kötü geleceğe benziyor. O

zemherileri biliyor musun sen?
Vuuu... diye başlayınca...» «Bilmem mi?» dedi, «bu benim Gümüş zemherilerde, doğduydu.. O yıl hani telefon telleri koptu dedilerdi, toprak çatlıyordu.. Amma ahır da sıcaktı hani.. Neden? Ben fışkıyı kürümem, kalsın! Ahır sıcak tutar.. Gecenin bir yarısındaydı ana, bu benim Gümüş yok mu, onun anası işte, Boncuk.. Hikmeti hüdâ.. Bu at kısmı da gebe avrat gibi inliyor. Dışarda kar diz boyu, fırtına dersen kendini ahıra kaldırıp kaldırıp vuruyor.. Lâkin ahır sıccâcık-tı! Anama deyim, bu Gümüş'ün başıdır göründü amma fıkara Boncuğa sor sen!Gözleri yaş

yaş, nasılbakıyor, melil melil. kara
kara...»

Başını gene yumrukları arasına
aldı. Bol elbisesi içinde büsbütün
ufalmıştı:

«Gümüş adam gibiydi» diye
başını salladı «dur derdin dururdu,
deh derdin yürürdü-Gümüş adam
gibiydi.. Lâftan anlardı. Gümüş
deyince döner bakardı. Gümüş
ağlardı, inlerdi, gülerdi. Gümüş
adam gibiydi.. Vay yavrum

vay!»

Başını kaldırdı: Kocakarı
gidiyordu. O da gidiyordu! Kaldırıma
dayanarak kalktı. Kırıış

kırış ufacık, halsiz, mahalleden
ağır ağır çıktı.

1951

36

İKİ KIZ

Ankara Radyosundaki adam,
radyosu olanlara aydın geceler
diliyordu ki, ben, evime giderken son
köşeyi döndüm. Yukarda ne ay
vardı, ne de yıldızlar.. Sert rüzgâr
yolun iki yanındaki sıtma ağaçlarını
hışıldatıyordu. Birden solumdaki
viraneliğin koyu karanlığı içinde
telâşla kaçan bir insanın ayak
seslerini duydum. Yavaşladım, o
yana dikkatle baktım. Gözlerim
karanlığa alışınca, pantolonunu

çekiştirerek uzaklaşan iri kıyım birini seçtim. Durdum. Ayak sesleri derinlerde kayboldu.. Bir şeyler seziyordum. Tam yoluma koyulacaktım ki, paçavralar içinde iki küçük kız yanıma sokuldular.

«Orda ne yapıyordunuz?» diye sormuş bulundum-

İkisi birden :

«Sana ne?» dediler.

Sonra biri bir yanıma geçti, öteki öbür yanıma. Sağımdaki :

«Parayı veren düdüğü çalar oğlum!» diye elime vurdu.

Her şeyi anlamıştım.

Solumdaki: «Göbeğinden atıyorsa sen de gel!» dedi. «Atıyor»

dedim, «haydi! Nereye gideceğiz?» «Şu arkada yerimiz var bizim.. Değil bekçi, Allah bile görmez!»

Önümden yürüdüler, arkalarına takıldım. Bir elektrik lâmbasının altından geçerlerken dikkat ettim, benim dokuz yaşındaki kız kadardılar ancak...

Birtakım köşeler döndük, dar sokaklar geçtik. Son-37

ra. çıkmaz bir köşeye daldık. Nereden aydınlandığı belirsiz yüksek, beyaz bir duvarın önündeki taş yığınlarının orda durduk.

«Haydi» dediler «çabuk olalım..

Hangimizle?»

Rasgele :

«Seninle!» dedim, öteki

uzaklaştı.

Beriki:

«Gel!»

Dedi. Yürüdü. Aralarında otların fışkırdığı iri taşlardan birisinin üstüne yanyana oturduk.

«Evvelâ para!»

Dedi. Sonra müşteriye kaçırırım korkusuyla olacak :

«Kusura bakma» diye ekledi

«ağzımız yandı da...»

İsteddiği elli kuruşu zayıf, çocuk avucuna bıraktım. O, son derece ustalaştığı tarzda harekete

geçecekti ki:

«Dur» dedim, «acele etme!»

Şaşarak yüzüme baktığını

sandım-

«Niye?» dedi.

«Sizin anneniz, babanız yok mu?» diye sordum. Omuz silkti.

«Vaaar..»

«Böyle yaptığınızı bilmiyorlar mı?»

«Biliyorlar..»

«Biliyorlar mı?»

«Biliyorlar ya, ne var ki?»

«Onlar mı diyorlar, gidin böyle böyle yapın diye?»

«Demiyorlar ama.. Gidin para

kazanın diyorlar!»

Ve usul usul anlattı :

«Fabrikada çalışıyorduk,
çırçırılarda.. Memurlar geldi, yaşıımız
ufak diye, işten çıkardılar...»

Yakınlarda bir bekçi düdüğü.

Telâşlandı:

«Haydi, haydi.. Çabuk olalım!»

Kalktım. Güneşte açık kalmış
bir aptesane kadar pis kokan bu taş
yığınlarının arasından uzaklaşmak
istiyordum.

«Nereye?» diye sordu.

38

«Gideceğim» dedim «sen
paranı aldın ya...»

Yanımdan fırladı. Taşyığınlarının nötesin yanına gitti, telâşlı telâşlı bir şeyler anlattı. Yanlarından geçiyordum, beriki:

«Desene» dedi, «enayinin biri!»

1945

39

İli;

AYŞE İLE FATMA

Fatma'yı daha önce tanıdım-

Başka bir cezaevinden

nakledildiğim sonbaharın fırtınalı bir günü onu cezaevinin büyük demir kapısı önünde, kapı gardiyanı olan kısa boylu, kupkuru babasının yanında görmüştüm. Biraz zayıf,

solgundu ama, onda dikkati çeken olgun bir kadın hali vardı.

Gardiyanlar eşyalarını ararken, o, babasına sokulmuş, merakla, bir parça da şaşarak beni süzmüştü. Bense yıllardır yüzünü görmediğim kendi kızımı bulmuştum onda.

Bu cezaevine yollanmamı gerektiren hastalığım dola-yısıyle revire alındıktan sonra çabucak ahbap olduk. Ahbap olduk, çünkü kadınlar cezaevi bizim avlunun bir köşesindeydi ve Fatma çoğu sefer erkek tutukluların avlusunda dolaşır, havuzda kayık yüzdürür, tutuklulara cezaevi bakkalından öteberi alırdı.

Bir cumartesiydi. Cezaevi

doktorunun vizite günü. Muayene olmak için revirin beton, maltasını dolduran mahkûmların uğultusunu karyolamda dinliyor, elimdeki kitabı hiç

anlamadan, sözde okuyordum. Kapı usulcacık açıldı, Fatma geldi. Ara sıra gelirdi. Onu bir büyük insanmış gibi karşılar, yer gösterir, hal hatır sorardım. Gene öyle yaptım.

Oturmadı:

«Teşekkür ederim» dedi, maalesef, kadın mahkûmları getirdik annemle, fazla kalamıyacağım!»

Ellerini arkasına koydu, odayı gözden geçirdikten sonra,

karyolamın başucundaki duvarda
asılı bir fotoğrafa dikkatli dikkatli
baktı:

«Kim bu?»

«Karım» demedim.

40

«Kızkardeşim...» «Yanındaki
çocuk?»

«Kızkardeşimin çocuğu olmak
lâzım gelmez mi?» «Gelmiyebilir
efendim!» dedi,

«komşunun çocuğunu yanına
alıp fotoğraf çektiremez mi?»

«Ya bu?»

«Annem...»

«Çok genç...»

Birdenbire bana döndü :

«Sizin suçunuz ne Allahaşkına?»

Jnce, siyah kaşlarını çatmış

karşılık bekliyordu. Baştan savmak

istedim. Beni dinlerken, cezaevine

sık sık gelen savcı bayan gibi alt

dudağını ısıırıyor, başının bir ha-

reketiyle saçını geriye atıveriyordu-

Verdiğim karşılıklarla onu

kandıramadığımı biliyordum.

Yalanımı yüzüme vurmamak için

olacak, üstelemedi, yalnız savcı

bayan gibi - tıpkı onun gibi - bir süre

düşündü.

Şeker ikram ettim.

«Teşekkür ederim» dedi «şeker

sevmem ben...»

«Hatırım için.. Bir tane de almaz mısınız?»

«Hatırınız içinse.. O halde bir tane alim...»

Dışardabir terlik
şıpırtısıolmuştu.Kulakkabarttı;

«Annemler gidiyor galiba...»

Odadan fırladı.

Yalnız kalınca kendi kendime bir hayli güldüm.

Bir başka gün de şöyle demişti:

«Vallahi öyle kirlendim ki,
yikanmıya bir türlü vakit
bulamıyorum!», Havanın bulantılı,
basık bir başka gününde de:

«Biliyor musunuz» demişti

«böyle havalarda içim öyle sıkılır, öyle sıkılır ki, patlamak işten değil!»

Sekiz, dokuz yaşındaki bir çocuktan beklenmiyecek bu sözleri o, her saat düşüp kalktığı tutuklu kadınlardan öğreniyordu şüphesiz; ama, bunları yerine göre kullanmaktaki ustalığına şaşmamak kaabil değildi.En kızdığı

41

şey «Küçük hanım, küçük Fatma, küçük kız...» denme-seydi. Bunu çabucak keşfettiğim için, «sizli, bizli» konuşur, her sözüne aşırı bir önem verirdim.

Birinde niçin okula gitmediğini sordum.

Eliyle, koliyle, kaşıyle, göziyle :

«Nasıl gidersin kardeş?» dedi,

«babam da gardiyan, annem de.

Yirmişer lira maaşları var, ayda kırk

lira. Her şeyler ateş pahası. Okula

gitmek isterim şüphesiz ama.-Kolay

mı? Masraf ister...»

Cumhuriyet Bayramında kendi

kadar kızların geçişini görünce nasıl

ağladığını

anlattı :

Derken, kadınlar cezaevine bir

kadın gardiyan daha alındı. Bu

kadın, yirmi beş

yaşlarında, Fatma'nın

annesinden daha tombul, daha

güzel, daha şıktı. Bir de kızı

vardı. Fatma kadardı ama Fatma'dan daha tombuldu, daha güzeldi, daha da süslüydü; Ayşe. Ayşe de Fatma gibi cezaevi bahçesindeki havuzda kayık yüzdürüp, tutuklulara öteberi almıya başlayınca, Fatma'nın pabucu dama atıldı. Artık herkes Ayşe'yle ilgileniyordu. «Ayşe gel, Ayşe git, Ayşe şöyle, Ayşe böyle...»

İlk zamanlar canciğerdiler. Sonraları, aralarındaki bağ yavaş yavaş gevşedi, düşman oldular. Fatma bu düşmanlığı saklamak için, dudağını ısırır, görmez, duymazlıktan gelir, arkasını döner, Ayşe'yi sevenlerin yanından

geçerken, ucu yukarı kalkık burnunu havaya dikerek sanki: «Severseniz sevin.. Ben böyle şeylere ehemmiyet vermem ki..» demek isterdi-

Çok geçmeden Ayşe de öteki gibi haller takınmıya, Fatma'ya inat, onu çatlatıcı

numaralara başladı. Fatma yeni bir entari ile Ayşe'nin yanından kurumlu kurumlu geçse, Ayşe hemen annesinin yanına koşar, en yeni entarisini giyer, saçlarını taratır, kurdelâ bağlatırdı.

Ben ikisiyle de ahbaptım. Odama sık sık gelirlerdi. Dereden, tepeden konuşurduk.

Erkek tutuklular teneffüse

çıktığı zaman, kapı ardına biriken kadın mahpusların gözlerini anahtar deliğine uydurup nasıl «bu senin, şu benim!» diye şakalaştıklarını, hangi kadının hangi erkeğe gönülverdiğini, kimlerin mektuplaştığını

42

nn nasıl gidip geldiğini, gece uyurken kocasının başını baltayla gövdesinden ayıran, yirmi dört yıla hükümlü Bak-lalı köyünden güzel Fatma'nın her gün nasıl kendi kendine ağladığını, gecelerikâbus çöküp nasıl bağırdığını, anahtar deliğinden görölüp sevdalanılan birerke yüzünden nasıl saç saça, baş başa kavgalar edildiğini, kadın

hükümlülerin günlük yaşantıları üzerine bitmez tükenmez şeyleri onlardan öğrenmiştim. Çokluk da birbirlerini çekiştirirlerdi. Fatma derdi ki:

«Ah bu Ayşe, ah bu Ayşe! Öyle terbiyesiz lâkırdılar söylüyor ki, duysanız imkânı yok konuşmazsınız onunla!» Ne söylüyor?»

«Aaa.. Onun söylediği lâkırdıları tekrarlamıya terbiyem müsaade eder mi zannediyorsunuz?»

Fatma çıkar, Ayşe de bir sürü havadisle gelir, çokluk da Fatma'nın arkasından atar, tutar, tepinir, kıpkırmızı kesilerek odadan hırsla çıkardı.

Bir g n Fatma tel   la geldi, oda kapısını arkadan s r-g ledi, sonra koynundan  ıkardığı bir fotoğrafl bana uzattı. Bu, onun g zel bir resmiydi.

  Size bunu yadig r bırakıyorum!  Te ekk rle aldım, karyolamın- yanındaki komodinin  st ne koydum. Her zamanki gibi dereden tepeden konu tuk, dedikodu yaptık, ortalığın gittik e pahalıla tığı halde h k metin gardiyanları hi  d   nmediğı, maa larını arttırmadığı  zerine s z a tıktan sonra, konu nasılsa Ay  'ye kaydđ.

  Biliyor musun  dedi   onun

annesi şey...» «Ne?»

Kıpkırmızı kesildi, arkasını döndü. Birdenbire pişman olmuşa benziyordu. Israr ettim.

«Israr etmeyin Allahaşkına» dedi «nasıl söyleyebili-rim?»

«İnsanı merakta bırakıyorsunuz ama» dedim «ya hiç bahsetmemeliydiniz, ya da...»

Beni dikkatle gözden geçirdi:

43

«Ama bakın, lâf aramızda kalacak!»

«Tabîî...»

«Onun annesi şeylere gidiyor...»

«Neylere?»

«Banyolara!»

Anlamamış göründüm:

«Gitsin... Banyolara gitmek ayıp mı?» :.

İri siyah gözleriyle bana acıyarak baktı, sanki: «Aşkolsun anlayışınıza! Doğrusu lep demeden leblebiyi anlamışsınız!» demek istedi-

Üsteledim :

«Banyolara herkes gider, siz gitmez misiniz?»

Kızdı:

«Namuslu bir kadın banyolara yabancı erkeklerle gitmez!»

Odadan çıktı.

Az sonra Ayşe, hırsıyla geldi:

«O fitne kız gene ne yalanlar uydurdu?» diye sordu.

Bir şeyler geçtiği anlaşılıyordu.

«Hiç» dedim «sizin aleyhinizde bir şey söylemedi..»

«Söyler, söyler.. Onu bilirim ben. Benim aleyhimde söylemeden edemez. Sakın inanmayın o terbiyesizin sözlerine emi?»

Tam bu sırada komodinin üstündeki fotoğrafı gördü. Çekik tatar gözleri büyüdü, kaşları çatıldı. Ellerini arkasına koyarak bana döndü :

«Demek böyle?»

Fotoğrafı aldı, parçalandı, yere attı, iyiee çiğnedikten sonra:

«Bir daha sizinle konuşmıyacağım!» dedi «teessüf ederim size!»

Gözleri dolu dolu, çıktı gitti.

Fatma geldi.

«Niye ağlıyor o terbiyesiz kız?» diye sordu.

Sakladım.

«Size yadigâr bıraktığım resmimi sakın ona göstermeyin. O da, annesi de çok fenakalblidirler.. Anneme

44

söylerler.. Buraya geldiğime babam da kızıyor, annem de; ama aldırış etmeyin...»

«Niçin kızıyorlar?»

«Yalnız buraya değil, arasına jandarmaların oraya gittiğime de kızıyorlar...»

«Peki ama, niçin?»

Yüzüme tuhaf tuhaf baktı,
karşılık vermiye lüzum görmedi-
Birdenbire :

«Aaa..» dedi «resmimi nâptınız?»

Oda kapısında beliren Ayşe :
«Yırttım!» dedi «ben yırttım!
Bak yere.. Ben attım. Ayağımla da çiğnedim!»

Pıskırmıya hazır bir kedi gibi bekliyordu.

Resminin yerdeki parçalarına

bakan Fatma sapsarı kesilmişti.

«Teessüf ederim size!» dedi,
«aşkolsun doğrusu. Bu sokak kızına
yırttırdınız değil mi?»

Öteki:

«Sokak kızı sensin asıl!» diye
bağırdı «sokak kızı olsam elâleme
resim verirdim senin gibi!»

«O seni alâkadar etmez. Senin
annen de terbiyesiz, sen de
terbiyesizsin!»

«Asıl senin annen terbiyesiz.
Benim annem senin annen gibi ona
buna mektup taşımıyor ya!»

«Benim annem mektup
taşıyorsa, senin annen de yabancı
erkeklerle banyolara gidiyor!»

Ayşe kudurdu :

«Allah senin canını alsın asıl..

Ben senin gibi kendimi beğenmiş
değilim... İyi ki bir kırmızı manton
var. Ona güveniyorsun. Görmemiş!»

«Görmemiş sensin... Annem
bana o kırmızı mantonun «ıavisini de
alacak. Hem benim daha nelerim
vaar.. An--nem dedi ki, yazın
kızkoma üstten atkılı beyaz sandal
alacağım, dedi.»

Ve tutturdu :

«Çatla da patla kara Fatma!
Çatla da patla kara Fatma!»

45

«Benim önümde» çok kötü

duruma düşen Fatma, ağ-lamıya başladı.

«Allah bizi fakir yaratmış! Benim ne kırmızı, ne de mavi mantom var! Senin annen zengin, alır. Senin annen benim annemden güzel, sen de güzelsin- Benim annem de çirkin ben de çirkinim, daha bir diyeceğin var mı?»

O günden sonra Fatma bir daha odama gelmedi. Cezaevi bahçesinde filân karşılaştık, kıpkırmızı kesilir, kaçardı.

Çok geçmeden Ayşe'nin annesi de bir garsonla evlendi. İzmir'e gittiler.

1944

ESKİ GARDİYAN

Gece ilerlemişti. Elektrik

lâmbalarının parlattığı kaldırım da ağır ağır yürüyordu, birden durdu. Arkasındaki soğuk kepenge sırtını dayadı. Aftları morarmış, şiş

gözlerini yumruklariyle ovalayıp, çömeldi... Karşıda bir aşçı dükkânı vardı. Dükkândan bir garson çıktı. Garsonun omuzunda bir tepsi. Tepsiyi dükkânın kapısı yanında duran çöp tenekesine boşaltıp dükkâna girdi... Bu yandaki hasta adam hızla doğruldu, kamburunu çıkara-raktan karşıya geçti, çöp tenekesine sokuldu. Çevreyi şöyle

bir kolladıktan sonra, elini çöp tenekesine daldırdı. Artık yemeklerin ılık kokusu onu bir anda pervâsızlaştır-mıştı. Görüleceğini düşünmüyordu bile... Üstü sıcak, altı soğuk bir bulamaca benziyen yemek artıklarını avuç avuç yemiye başladı. Gözleri hazla yumuluyor, gittikçe artan bir iştahla yiyordu. Bir ara, tenekeyi bacaklarının arasına sıkıştırdı, bir eliyle tenekenin kenarını sımsıkı tuttu. Teneke kaçacak ya da bir başkası onu elinden alacakmış gibi geliyordu.

Bu adam bir cezaevi gardiyanıydı. İki yüz elli kuruş karşılığı bir tutukluya yüz gram afyon

getirirken hapishane kapısında yakalandı. Mahkemeye verilecekti... Lâkin Hapishane Müdürü, çok yufka yürekli biri, onun yal-vmalarına dayanamadı, istifa edip hapishaneden ayrılması şartıyla, işi örtbas etti.

İki gün önce cezaevinden ayrılırken, cebinde tam on üç buçuk kuruşu vardı. Yarıdan çoğu mısır, esmer bir ce-47

zaevi tayınının seksen kuruşa satıldığı bir dünyaya o, omuzunda partal döşeği, kirden simsiyah olmuş yastığı, yorganiyle karışınca, ilk aklına gelen, çarşı içindeki «Pekmez hanı» oldu.

Gardiyanken, haftadan haftaya, yirmi dört saatlik izinlerini kul anmaz, cezaevinde kalırdı: Ne harcıyacak parası vardı, ne de yatacak yeri. Zengin tutukluların koğuşlarında geçen bu yirmi dört saatin hiç olmazsa on beş, on altı saatini sofradan sofraya yer değiştirmekle geçirirdi. Sahibi kim olursa olsun, çağrılın çağrılmasın, gider, «Selâmünaleyküm»le sofraya bağdaş kurar, obur bir iştahla yer, önüne ne çıkarsa yer, habire yerdı. Gece yarıları saat onda, tutukluları koğuşlarına kilitlemek için «Meydan yeri»nde çalınan kampana, onu, sigara dumanlarının sardığı koğuşun

ılık köşesinden istemiyerek kaldırırdı. Altları morarmış gözlerini ova ova doğrulusu, yamalı pantolonu içinde incecik bacakları, şişirilmiş benziyen kocaman karniyle tembel tembel yollanışı üzerine, koğuştaki fısıltılar olurdu: «... herifin rahatını bozdular, amma da saygısızlık ha!...»

O, ne edilen alaylarla, ne geçtiği karanlık dehlizlerle, ne de ekşi ekşi kokan dehlizlerdeki şamatalı gidip gelişle ilintiliydi : Evliydi, biri oğlan, biri kız iki çocuğu vardı. Asker olmadan önce tütün fabrikasında, yüz elli kuruş gündelikle çalışıyordu. Asker oldu, askerde şeker

hastalığına tutuldu, ama bu onun şansı! Yoksa bu hastalık onda önceleri de vardı. Askerde meydana çıktı.

Tabiî muayene ettiler. «Heyeti sıhhiye»ce rapor verilip ihracedilince, dünyaya küstü.

Artık ne yanağı gamzeli karısını, ne iki çocuğunu, ne de memleketini düşünüyordu.

Surda burda -.

«... Askere aldılar, hasta ettiler, iki imzalı bir lâpor haydi bakalım yallah... baptilar, koyuverdiler...» yollu dertlendiyse de, herkesin omuz silkip, dudak bükmesi üzerine

bundan da vazgeçti. Gurbete düştü,
gurbette sefil oldu, perişanlık çekti.
Yeyip içtiğine dikkat etmedi,
hastalığı arttı. Birçokları «... sana
yiyeceğın damlası zehir-48

dir, perhiz etmen lâzım!»

dediler. O, uysal bakışıyle onlara hak
verir göründü, ama hiçbir zaman,
hiçbir doktor ona sözünü, bir dilim
ekmek kadar dinletemedi-

Cezaevinden çıktığı gün, cezaevi
bakkalının sarı defterinde on beş lira
doksan altı

kuruşluk bir borç bıraktı... İki
günden-beri kâh fırın önlerinde, itişe
kakışa dirsekleşe, karneyle ekmek
almıya çabalıyan insanları

seyrediyor, kâh dışarıya ışık ve yiyecek kokusu taşan lokantaların önünde yutkunuyor, kâh hiçbir şey yapmayı

düşünmeden, el eri ceplerinde, dolaşıp duruyor.

Eski gardiyan çöp tenekesinin başında öyle dalmıştı ki, o sıra yanından hızla geçen bir otomobilden üstüne çamur sıçradığının olsun farkına varmadı. Bir ara, deminki garson dükkândan gene çıktı, gene omuzunda tepsi. Çöp tenekesinden artık yiyen birini görünce durakladı, yüzü nefretle buruştu, sonra öğürdü, tenekeye bir tekme atarak :

«Kalk!» diye bağırdı «pis cenabet!»

Eski gardiyan istemiye istemiye kalktı. Ceketinin koliyle ağzını sildi, bekledi.

Tepsisindeki yemek artıklarını çöp tenekesine boşaltan garsonsa, tiksintiyle tükürdü, elinin uciyle eski gardiyanı itti:

«Yallah, yallah, yallah, çek arabanı!»

Eski gardiyan yağlı parmaklarını yaladı, gülümsedi, başını salladı, sonra gözlerini yumruklarıyla ovaladı. Oradan bir türlü ayrılamıyor, «Garson belki gider...» diye düşünüyordu.v

Garsonsa, baktı ki herifin gideceği yok, içeri girerken, çöp tenekesini de birlikte götürdü.

Saat on bire geliyordu. Sık sık şimşek çakıyor, gök gürlüyordu. Birden yağmur serpelemeye başladı. Kirden muşambayo dönmüş ceketinin omuzları ıslanan eski gardiyan, istemiye istemiye yürüdü. Hana gidecekti. Soldaki kahvenin önünden geçerken durdu. Buğulu camların ar-kasındakilere imrenerek baktı. Az sonra gideceği hanın soğuk odasını, paçavra yığınınına benzien yatağını düşündü, içini çekti...

Kahve kapısına sokuldu, sonra

kapalı ka-

49F.: 4

nadı itip girdi. Sanki birisini arıyordu. Birden bir tanıdık, karşı köşede kâğıt oynıyan Hakkı Efendi, gardiyan arkadaşlarından Hakkı Efendi'yi seçti. Hakkı Efendi ona birdenbire cezaevini hatırlattı: Dinmek bilmiyen insan sesleri, uğultu... Meydan yerinin kampanası... Jandarma düdükleri... Kilit gıcırtiları... En çok da, zengin sofralarının bol yağlı tarhana çorbası, erişte, makarna, bulgur plâvı sahanları, dilim dilim ekmek, karıştırırken çingir çingir ses veren, sarı kaşıklı çay bardakları, bol bol

sigara... Bir garson :

«Buyurun beyiim!» diye
seslendi. «... Hakkı Efendi nasıl olsa
bir çay ısmarlar...» di. O

yana yürüdü... Selâm verip
oracıktaki bir iskemleye çöken eski
arkadaşının selâmını

isteksizce alan Hakkı Efendi,
kâğıt oynamakta olduğu
adama,«boş ver!»demek istiyen bir
işaret yaptı- Eski gardiyan bunu
görmedi, üşüyen vücudu kahvenin
ılık havasında üst üste titredi. Sonra,
yağlı parmaklarını ceketinin eteğiyle
tekrardan sildi, gözlerini ovaladı.

Garson, ne içeceğini sorunca
eski gardiyan ürktü, Hakkı Efendi'ye

baktı. Hakkı

Efendi kâğıda dalmıştı. Neden sonra :

«İç, hadi iç» dedi «iç bakalım...» Ağır bir çay istedi. Çay geldi. Bardağı üşüyen kuru avuçları içine aldı, sonra tabağa koydu, karıştırmıya başladı. Bu ses ona gene cezaevini hatırlattı: «Orası cennetti...» diye geçirdi. «Yiyecek bol, içecek bol... O, çay ikram eder, öteki sigara. Dışarda çöp tenekesini bile çok görüyorlar adama!»

Vücudu ısındıkça çökük yanakları pembeleşiyordu. Bol ceketinin içinde öne doğru eğik, çayını köpürtüyle içiyor, biteceğinden

korkuyor gibi, gözlerini bardaktan ayırmıyordu.

Karşıda bir garson, kahve betonunda, paslı bir çöp tenekesini ayağıyla ite ite tezgâha götürüyordu. Eski gardiyan, demin yemek artıklarını yediği tenekeyi hatırladı: «Bu gece karnımızı doyurduk. Ya yarın? Gene dükkânın önüne çıkardı mı

acep? Namussuz herif, çıkarır mı hiç...»

50

Sonra gene cezaevi, erişte sahanları, çorbalar, sepetlerle ayva, üzüm... İçini çekti:

«Namussuz Haydar, yaktı bizi iki

yüz elli kuruş için şap gibi...»

Çayını yudumladı, burnunu çekti, öksürdü, çaydan bir yudum daha aldı. «... başka memlekete gitsem, kim ne bilecek, belki oranın mahpusanesine gardiyan alırlar...

Öyle ya, oranın mahpusane müdürü ne bilecek beni?» Gözleri parladı. İçinde bir sevinç, umutlu, ışıklı bir sevinç... Sonra birdenbire kırılan umudu... «Nerede? Kış

bastırdı, yayan gidilmez... Para yok..»

Hakkı Efendi'yle arkadaşı oyunu kahkahayla bitirdiler- Hakkı Efendi tembel tembel gerindi, sonra eski arkadaşının omuzuna dostça vurdu :

«E... Anlat bakalım, ne işle meşgulsün?»

Eski gardiyan omuz silkti:

«Hiçbir işle...»

Çayını bitirip kadehi yanındaki masaya bıraktı.

Hakkı Efendi'yle kâğıt oynayan adam dirseklerini masaya dayadı, eski gardiyanı

gözden geçiriyordu. Bir ara sordu :

«Arkadaş, sen hasta mısın?»

«Hastayız, geberiyoruz...»

Hakkı Efendi tamamladı:

«Şeker hastalığı var

kendisinde... Bizim orda gardiyanken, doktor hastahaneye

müzekkere yazdırdı, yatırdı-lardı...»

Eski gardiyan esnedi :

«Ne fayda... Çabuk taburcu ettilerdi... O zaman gar-, diyandık, devlet memuru...

Doktor bu, anlar mı senin halinden.»

Beriki adam gene merakla sordu :

«Gardiyandın ha? Şimdi değil misin?»

Hakkı Efendi başını kaşırken, göz kırptı:

«Çıkardılar... Yani kendi istifa verip ayrıldı... Şeker hastalığına afyon birebir demişler, bu da bir

parça uydurmuş.. Derken yakalandı,
hapishane kapısında...

Bel ediler ki... Anladığın gibi
işte...»

Eski gardiyan, Hakkı Efendi'ye
şüphe ile baktı.

51

öteki adam:

«şimdi ne iştesin?» diye sordu.
«Hiç... Fabrikalara gittik, kadromuz
dolu dediler, hademelik dedik,
olmadı... Kimbilir, görüyorlar
zahar...» Beriki adam çabuk çabuk
konuştu : «Madem hastasın, dayan
millet hastahanesine... Olmadı mı,
çık valiye, çık mütteymuma, bağır,
çağır, derdini dinlet!»

Eski gardiyan hayretle
dinliyordu. Sonra omuz silkti:
«Hastane... Kaç sefer gittik...

Boş yatak yok, boş yatak yok...
Bir bellemişler bunu...» Beriki adam
kızdı:

«Hükümetin işine de akıl sır
ermez... O futbol yerini ne yaparsın
oraya... Aç hastane, karyola al, ilâç
getirt, yatır fakir fukarayı,
sebeplensin millet...»

Hakkı Efendi uyukluyordu. Beriki
adam sinirli sinirli devam etti:

«Milletin belini teknil bu harb
büktü efendi... Çotuğu, çocuğu nasıl
geçindirirsin...

Ekmek fırladı arslanın ağzına...

Kazancın az, ekmek, et, bulgur,
pirinç şu kadara...

Şeker dersen beş yüz kırk
beş... Bir dert ki deme gitsin... Harbi
Umumî'den beter olduk! Amma,
gene de şükür, harbe girmedik...
Kazancımız bu oldu... Sesini kıstı:

«.....» zadelerin dün dört yüz
elli sandık şekerlerini yakalamışlar,
tekmil kaçak, beyannamesiz
şekerler... Bir güzel de el koymuşlar
mı

sana... Yarın mapısa da atar;
hükümet bu, dinler mi senin
zadeliğini?»

Hakkı Efendi uyuklarken başını

salladı. Öteki adam: «Zengine ne olur?» dedi.

«Heriflerde akıl kantarnan... Beyannamesiz şekerleri kâtibinin evinde saklatıyormuş, hükümet basıp da iş resmiyete dökülünce, mal sâbı: «... haberim yok...» demiş çıkmış

işin içinden... Danışıklı dövüş zâti... Esasına bakarsan, yakalanmazdı yakalanmıya ya, işin içinde çekememezlik var. «.....» zadelerin hasmı, şu Uzunyaylâ'îiler, onlar da zengin adamlar, milyoner herifler amma, aralarında kıskançlık var, tutmuş ihbar et-52

misler, böyle böyle, filancalar

beyannamesiz şeker saklıyorlar
kâtiplerinin evinde diye...»

Hakkı Efendi esniyerek
sandalyesinde doğruldu : «Ya
bugünkü vakadan haberiniz var mı?»
dedi «bizim mahallede üç çocuklu bir
kadın kendi kendini intihar etti, ipnen
direğe astı... —uykulu gözlerini
ovaladı— ... efendi taksirat mı, alın
yazısı mı, kul şerri mi bilmem...
İnsan kendinden beterini görünce,
şükrediyor... Bu kadın bizim
mahallede oturur. Kocasını bırakıp
kaçtıydı. Hep nedir, geçim derdi.
Kadının kimi kimsesi de yok, olsa da
bu zamanda babadan evlâda, sağ
gözden sol göze fayda var mı?

Gemisini kurtaran kaptan, devir o devir. Kadın tuttu fabrikaya girdiydi...

Amelelikte de kulak asma, işler pek kısa şu sıralar, ne yapacan, gene hiç yoktan iyi...

Neyse efendi, bir gün Zehra, adı Zehra'dır soykanın, ustaynan mı. yağcıynan mı ne, biriynen takışır. Karı da az buçuk gösterişliydi hani, derken sepetler fabrikadan..

Tabiî iş yok, güç yok... Bir gün, beş gün, eee. çocuk bu, vardan yoktan anlar mı, bulaşırlar ağlamıya... Ekmek de ekmek! Kadın illallah getirir, komşulardan biraz kepek uydurur, şöyle beş on dene ekmek yuvarlar, dizer tepsiye, haydi

der, götürün fırına...

Kadın akı.- Niye demişler saç
uzun, akı kısa diye! Fırıncıdır şöyle
bir bakar, der, bunnar piş-mez,
tekmil kepek, ananız sizi başından
atmış. Çocuklar başlar ağlayıp
sızlanmıya, ekmek de ekmek.
Fırıncı dayanamaz çocukların
ağlamasına, kıştırır iki somun
koltuğuna, katar çocukları önüne,
gelirler eve ki ne görsünler... Kadın
asmış

kendini tekmi, gözler
pörtlemiş...» Beriki adamın gözleri
doldu :

«Aaah yokluk ah!» dedi, «ne
der Al ah baba bu işe acep?»

Eski gardiyan boş gözlerle bakıyor, en küçük bir üzüntü göstermiyordu. Tam bu sırada caddeden beyaz bir otomobil, kornasını uzun uzun öttürerek hızla geçti. Eski gardiyan :

«Hin» dedi «hastane otomobili!»

Beriki adam:

53

«Gene kimbilir kim kimi vurdu?»

Hakkı Efendi:

«Vuruşsunlar bakalım» dedi

«vurulan fukaraysa bedava tedavi olur, hem de karnını doyurur hazır...»

Beriki adam:

«Aaaaaam sen de» diye kalktı
«ne derdim olsun, ne de Al ah
hastahanede derman aratsın...
Haydi ben gidi-yom, uykum geldi,
uykum...»

Ötekiler de kalktılar. Beriki
adam yeleğinin cebini karıştırarak
kahve ocağından yana yürüdü. Eski
gardiyan «Nasıl olsa bizim çay
parasını da verir...» diye düşündü.

Hakkı Efendi'ye eliyle
«Allahısmarladık» yaptı, kahveden
çıktı.

Bomboş caddeye hışıltıyla
yağmur yağıyordu. Muşambasına
iyice sarınmış bir bekçi karşıdan
karşıya geçti ve karanlık bir sokakta

kayboldu.

Eski gardiyan, dükkân saçaklarının altında yavaş yavaş yürürken söyleniyordu:

«Fıkaraysa bedava tedavi olur, hem de karnını doyurur, doğru...»

Güldü, başını

salladı, ciddileşti.

Uzaklardan fabrika gürültüsü geliyordu. Eski gardiyan, bozuk ve kaypak kaldırımında kendi ayak sesine dalmıştı: «... Herif artık tenekesini bile çok gördü. Vay gidi mahpusane vay... Mahkûmlara kötü insanlar derler bir de. Kendileri kötü. Yarın gene hastaneye başvurmalı.. O gözlüklü doktor ordaysa, hava.

Adamın arkası vali olmalı

ki... Vali arkam olsa, bir pusula yazsa, yahut açsa telefonu, dese böyle böyle, hem yatıracaksın, hem de altıdan yiyecek. Allaaaah.

Gözlüklü doktor erkekse yatırmasın-
Hatırlı adamın hali başka. Bankacı Süleyman Bey de hatırlı adam. Herif hem mahpus, hem de hatırlı. Hatırlı oldun mu, mahpusluk bile fos...»

«Fukaraysa bedava tedavi olunur, hem de karnını doyurur...
Hakkı Efendi'nin de burnu tostopak. Bizim çay parasını öteki adam verdi. O herif verdi doğru, o herif verdi ya, gene hatır işte... Hakkı Efendi'nin

hatırı olmasa vermezdi. Öteki adam da amma iri iri konuşuyor. Dört yüz elli sandık şeker! Füyyuuu! Dört yüz elli. Elli bin lira.

54

Şekere elli bin lira bağılayanın en azdan bir milyonu olmalı. Bir milyonu olana gözlüklü

doktor bile el ovalar. Ceza kesseler, verir, kızıp gene kesseler gene verir. O değil de, bir milyonu bozdurmalı adam, teknil gümüş lira ettirmeli, kaç sandık doldurur acep?»

Caddeyi sağa sapıverdi, gene o beyaz otomobil, hastane otomobili, hızla geçti. Eski gardiyan durdu.

Otomobil kaybolana kadar arkasından baktı. Otomobil görünmez olunca, yürüdü «Beni ezseydi! Beni ezseydi kırardı bacaklarımı... Ne, karnımı da deşerdi. Yolun üstünde kor gider miydi? Gitse bile, bekçi görür, alır götürürlerdi hastaneye. Yemek altıdan, yatak, karyola... Oda da sıcacık... Kırık ayak en az üç ayda perkişir. Üç ay... Üç ay da epey zaman... Kış geçerci- Geçen sefer şeker hastalığından diye bol yemek vermedilerdi. Şimdi? Şimdi altıdan. Şeker hastalığımı

söylemem... Gözlüklü doktor bilir mi? Gözleri röntgen mi ki?»

Birdenbire üşüdü, tâ içinden titredi, avuçlarını hoh-ladı. «Onu bunu bırak ya.

hastane koğuşu olmalı şimdi. Dayan maden kömürüne, soba har har har... Fora...

Allaaaah...» Ellerini ceketinin altına soktu. «Adam kendi kendinin bacağını kırabilmeli ki... Füüyyyyyt! Kırabilir mi? İstese, meram etse kırabilir... İki dakika bir zorluk...

Ondan sonra üç ay ense. Yahut da, minareden atılsa adam? Öölünür, mücerret! Boş

ver. Dama çık, damdan atıl, yallah et gitsin...»

Daha karanlık bir köşeye saptı.

Artık yaya kaldırımını yoktu. Vıcık vıcık çamura bata çıka yürüyordu: «Otomobilin önüne kaldır at kendini... Can tatlı be! Atılınabilir mi hiç... Atılan atılır... Öölünür be! Ya ölürsem?» Titredi. Sesli sesli «Kahbe anam oy»

dedi «doğurmaz olaydın!»

Bir bekçinin yanından geçiyordu. Bekçinin farkında değildi, bekçi düdüğünü kuvvetli öttürünce, fena halde irkildi, yüreği hızlı hızlı çarpmağa başladı. Bekçiye baktı, ay ışığında kayış tokası parlıyordu bekçinin. Bu, ona birdenbire bir tabancayı hatırlattı: Parlak, simsiyah demirli, avuç içi kadar bir tabanca...

«İnsan kaba etine bir kur-55

şun sıkmalı! Kurşunu etten nasıl
çıkanrlar? Eti yararlar mı, şöyle
boydan boya mı?»

Hapishane revirini hatırladı.
Adını bildiği, bilmediği bir sürü âlet:
Yuvarlak burunlu, keskin bıçaklar,
pensler, eğri, düz makaslar... Sonra,
sargı bezleri, camekânda boy boy,
renk renk şişeler, küçük ispirolukta
dumanı tüten bir kap su.

«... Yaranın içinden kurşun zor
mu çıkar? Gözlüklü doktor töbe
bayıltmaz beni...»

Gözlüklü doktoru öfkeyle
düşündü. Gözlüklü doktor kaşlarını
çatmış, tombul, beyaz elinin kuvvetli

parmakla-riyle yaranın içinde kurşunu arıyordu. Yaranın içinde vıcık vıcık parmaklar...

' «Bıçak daha iyi... Bir, iki parmak dürtüver kaba etine..» Sağ bacağına gerçekten dürtülmüş gibi oldu, irkildi ve orayı pantolonunun üstünden ovdu- Sanki bacağında bir damar kesilmişti. Bütün vücudu baştan ayağa ürper-di, hana gelinceye kadar bu ürperti geçmedi.

Sabah yağmurla başlamıştı. Eski gardiyan, pis pis kokan mitilinin içinde uyandı, gözlerini ovaladı, pencereye baktı. Loş odaya kül renkli bir aydınlığın doldurduğu camlarda yağmur damlaları

kayıyordu. Müthiş bir umutsuzlukla gözlerini yumdu, lokantanın kapısı yanındaki çöp tenekesini, sonra bütün bir geceyi hatırladı. Döndü, ince bacaklarını çenesine değecek kadar topladı, onları tiohlıyarak, ısıtmıya çalıştı.

Kalktığı zaman, açlıktan gözleri kararıyordu. Hiçbir yerden umut yoktu. Umutsuzluk sinirlerini bozuyor, burnuna taze ekmek kokusu geliyordu.

Giyindi. Ne olursa olsun, hastahaneye başvuracaktı.

«Memleket hastanesi»ne gelip de önündeki kalabalığı görünoe, ağlıyacak kadar hırslandı. İnce ince

yağan yağmurun altında eski
çarşafklar, soluk mantolar, beyaz ya
da mavi başörtüleri ıslanıyor, köyden
çekile çekile gelmiş çarıklı ayaklar
çamurlara basarak bekliyorlardı.

Tuuuu...» dedi kendi kendine
«Allah belânızı versin!

56

Şunlara bak şunlara...

Bunlardan sıra gelecek ha...»

Hastanenin ıslak duvarına sırtını
verip çömeldi. Yanı başında kıl
donlu, beyaz yün çorabı yeşil
işlemeli bir köylü, demiri parlak bir
sustalıyla sopa yontuyordu. Eski
gardiyan, köylünün sopa yontusuna

daldı, hastahaneye yatmanın
bir'kolayını nasıl bulabileceğini
umutsuzca dü-şünmiye başladı.

Köylü, doktorlara söverek,
anlatıyordu: Karnı şiş avradını köy
odasında koyup gelmiş, bir haftadır
böyle ayaküstü löbet beklediği
halde, kendine bir türlü sıra gelmi-
yormuş, sabahleyin surda, şu
dineldiği yerde bir avradın iki
çocuğunun ikisi de ardı

ardıçta ölü oluvermişler...

Eski gardiyan birdenbire sordu :

«Bir adam bir adamı vursa,

şöyle kaba etinden.. Vurulanı derhal
yatırırlar mı

hastahaneye?»

«Ben nebliym? Tohtur bilir...»

Tam bu sırada köylünün elindeki sustalı yere düştü, eski gardiyanın kafasında parlak bir sıçrama oldu, bir an, sonra eski gardiyan bıçağa âni bir uzanışla yerden aldı, kaba etine dürterken çığlığı bastı. Çığlık öyle kuvvetli çıkmıştı ki, ilerdeki noktasında uyuklıyan polis fırladı, bir «vukuat» ihtimaline karşı, koştu- Köylüyse şaşırmıştı. Dehşetle büyüyen gözleriyle polise doğru seğirtirken,.bağırıyordu :

«Amanın hele uşak.. Gendi gendini vúdu!»

Eski gardiyan bayılmıştı.
Hastaneden sedye geldi, pansıman

odasına kaldırdılar.

Pansıman odasında çabucak ayılttılar. Gözlerini açıp da karşısında gözlüklü doktoru görünce afalladı. Doktorun el eri belindeydi, «Azgın azgın» bakıyordu. Bir ara :

«Sen» dedi «şu mahut değil misin, şeker hastalığından yatan?»
Eski gardiyan yutkundu.

«Sen bu numaraları git de babana yuttur. Böyle boktan şeyler için adamı

hastahanede yatırmazlar...»

Pansımancılara döndü :

«Yarasını sarar, sepetlersiniz!»

1942

Öğle zimmetine yetişecek evrakı Cezaevi Müdürüne imzalatıyordum ki, kapı

vurulmadan açıldı. Kısa boylu, tıkHz bir köylü çocuğu odaya daldı.

«Al beni sübyan koğuşundan be beyim!» diye bağırdı, «dügüyorlar beni, el atıyorlar uçkuruma, bıçak çekiyorlar, istiyorlar haraç!»

Dolu dolu gözlerini şayak ceketinin koluyla sildi.

Müdür:

«Kim dövüyor?» diye sordu.

«Çakır Mustua, Asim bubanın adamı. El atıyor uçkuruma...»

«Sonra?»

«Hem sıkılır canım aylak

durmaktan, ver bana bir iş-ceyiz!»

Müdür güldü :

«İşceyiz mi? Ne işceyizi?»

Çocuk omuz silkti:

«Ne işceyizi... Olasın koskoca
bir müdür bey... Hel-bet
uydurursunuz zâtınız...»

Müdür bir kahkaha attı:

«Ne ömür şey bu böyle yahu...
Nerelisin sen be?»

Yakın köylerden birinin adını
söyliyen çocuk, el erini gocuğunun
ceplerine soktu :

«Asıl mâciriz biz... Gelmiş
bubamlar Urumelinden ben, te
bukağmışım...?»

«Hapse neden düştün? Suçun
ne?»

«Kıtallık!»

«Kimi vurdun?»

«Hiç be beyim... İstemezdim
ama oldu bir cayıl ik, doldurmazdı
incir çekirdeyini...»

«Anlat bakalım, nasıl oldu?»

«Oldu bir cayillik, taksirat...

Beklerdim harman yerinde, geceydi,
vardı ay... Komşu harmanda da
uyurdu Üsüyn. Vardı Üsüyn'ün bir
finosu, beslerdi şekerle, hem de
fındık, fıstıkla.. Başladı ulumağa aya
karşı meret hayvan... Dikildi
tüylerim, korktum çok, var Allah,
sülemem yalan... Dedim oşt bire
uğursuz hayvan... Susmaz- A be oşt!

Nafile, susmaz. Nâz kavrarım
çomağımı, atlarım üzerine, başlar
çenilemege pis hayvan. Uyanır

Üsüyn, der ne döversin be finomu?
Derim ulur aya karşı be Üsüyn âbı!

Kavrar yakamı, atar iki tokat, iki
tekme, yanar canım, kararır
gözlerim... Başlarım süvmiye, hem
de kaçmıya harmanlara, kovalar.
Sonra kapar bir taş, savurur
arkamdan, yarılır kafam,
yuvarlanırım tozlara tepe aşağı,
koşar gelir piner sırtıma, başlar
vurmıya arkacığıma. Haykırırım
«Bubaa, buba!» Duymaz bubam,
diyirmende, çeker iki saat. Hay
Allah... Yanar canım, kalırım naçar,
çıkarırım cepceğizimden sustalımı,
savururum karanlıklara, görmez
gözüm bubamı bilem... Der «Yandım

Allah!»

yıkılır tepe üstü Üsüyn... Hepsi bu beyim... Saklanırım ondan sonra koruluğa, gelir candarmalar, olduk mapis...»

Müdür uzun uzun güldükten sonra :

«Demek» dedi «oldun mapis?»

«Ne yaparsın be beyim, varmış kaderde...»

«Nereye vermeli seni, ne iş yapabilirsin bilmem ki? Kaç yaşındasın?»

«Te bu nisanda girdim on dörtçeyzime...»

«İsterseniz Müdür Bey,» dedim «revire verin...»

«Revire mi? Ne yapar revirde bu?»

«Kiraz Ali evvelki gün Imralı'ya gitti, aşçıya bir yamak lâzım nasıl olsa...»

Müdürün aklına yatmıştı :
«Git çağır bana aşçıyı...» dedi.
Çocuk çıktı.

59

O günden sonra Recep'le dost olduk.

Cezaevi kaleminde yazı işlerine bakan biz üç arkadaş revirde yatıp kalktığımız için, Recep'i yakından izli-yebiliyordum. Reviri çabucak eline aldı. Aşçının istediği saatten çok erken kalkıyor, ortalığı birbiri ardı

sıra iki su siliyor, betonları likrolliyor,
akşamdan bulaşık kalmışsa yıkayıp
kuruladıktan sonra hastaların çorba
tenceresini ocağa oturtup altını
tutuşturuyordu. Uyandığı zaman her
iş görülmüş bulan aşçı

keyifli keyifli gülerek :

«Ulan Recep» diyordu, «at da
sana, avrat da! Doldur şu çaydanlığı
anasını satayım...»

Bir gün :

«Bir fikir geçer aklımdan be
âbi...» dedi Recep.

«Ne fikri be Recep?»

«Var daha iki senem çıkmıya
mapustan... Bubam fı-kara... Oldu

yaşıımız on dört, ayıptır bakayım
buba eline...»

«Doğru. Ne düşünüyorsun?»

«Derim bakayım için beşin
yoluna, olmaz büle...»

«Nâpacaksın?»

«Satacağım şeker, zarf kâat,
kuru üzüm, hem de incir...»

Revirin gedikli hastalarından
bâzıları bu işi yapıyorlardı zaten.
Aralarına Recep de katılınca, sıkı bir
çekişmedir başladı. Recep bu işde
olanca zekâsını kullanıyordu.

Cezaevi doktoriyle de arası
iyiydi, ahbaptılar. Ne yaptı yaptı
doktoru kafesledi, rakiplerini taburcu
ettirip kurtuldu.

Gardiyanlara getirttiği kesme şekerlerini gece karyolasında teker teker ayırır, sayar, ince kâğıtlara sarıp bavuluna istif eder, üzüm ve incirlerin çöplerini ayıklar, külahlara doldurur, ertesi güne hazırladı.

Cok geçmeden ikinci bir tahta bavul satın aldı- Sonra bir pantolon, omuzları eprimiş

bir ipek gömlek, bir kı-ravat, iskarpin... Daha sonra da diş fırçası, macun, havlu ve kokulu sabun getirtti. Her sabah, öğle ve akşamları dişlerini fırçalıyor, kokulu sabunla elini yüzünü uzun uzun

60

yıkıyor, ama ipek gömlekle

pantolonu giymiyordu.

«Bunları» diyordu «giyeceğim taliye olduğum gün: Kaldı şimdi bir ceketle bir kaskete itiyacım...»

Sonraları onları da satın aldı.

Gazetelerle resimli dergilere karşı yüreği pek yufkaydı. Onlardan birini eline alır, evirir, çevirir, resimlerine bakar, bir şeyler mırıldanır, içini çekerdi. Birinde, niçin içini çektiğini sordum.

«Nâz çekmezsin be âbi...» dedi.

«Kimbilir yazar ne güzel sözler?

Ama, nah kafa...

Sülemez bize...»

Bir başka gün :

«Abi be» dedi, «ben şimdi

istesem öğrenmek okuma hem de
yazma, ürenebilir miyim?»

«Öğrenebilirsin.»

«Demek ürenebilirim? Nâz be
âbi?»

«Ben sana öğretirim be
Recep...»

Gözleri parladı.

«Şayi mi sülersin be abi?»

«Sahi söylüyorum: Al bir alfabe,
bir defter, bir kalem, karışma
gerisine..»

Boynuma sarıldı, iri başını
göğsüme yasladı :

«Olurum kölen, içerim
ayaklarının suçağını..»

Derslere başladık. Öyle taze ve

obur bir iştahla sarıldı ki, ticaret ve ötekiler bir kenara atıldı. Gece yarılarna, bazan gece yarılarını saatler geçene kadar çalışıyor

«... be, e, be-be, a, ba-be, o, bo» diye hecerlerken, uykuya bayılıyor, elinde kitap, iki kat, hâlâ «be, e, be-be, a, ba-be, o, bo» diye sayıklıyordu.

Nerde, ne iş görürse görsün alfabetesini yanından ayırmıyordu. Bulaşıklarının başında, elleri makine gibi işlerken, bulaşık suyunun sıcak dumanları arasında «... be, e, be-be, a ba-be, o, bo»larla dünyayı unutuyordu.

Az zamandaharfleri okuyup

yazmayı öğrendi-Gazetelerin iri
puntolu başlıklarını

heceliye heceliye söktük-, çe
coşar, kabına sığmazdı.

Bir gün onu ecza odasında
yakaladım. Arkası dönüktü, beni
görmüyordu. Omuzu üzerinden
baktım. İlâç şî-61

seterinin etiketlerini heceliyor, sonra bun
not ediyordu :

«Te, e, ne ten-te, ü, re tür,
tendür-de. i, di-ye, o, te yot-
tendürüyor.»

«Nâparsın be Recep?»

Döndü:

«Sen misin be âbi? Çok meraklıyım...»

«Neye be Recep?»

«Doktorluğa be abi...»

«Yazdıkların ne?»

«İlâçları yazarım be... Çok meraklıyım..»

«Meraklısın demek? Başka neye meraklısın?»

«İki şeye...»

«Neyle ney?»

«Süliyecem ama utanıyorum zâtınızdan..» «Niye utanıyorsun be Recep?»

«Bendenize gülersiniz be abi... Maytap geçersiniz diye, çekinirim..»

«Korkma, geçmem, söyle..»

«Demek geçmezsiniz bendenizle maytap?» «Dalgayı

bırak da söyle şunu.. Neyle, ney?» «Yarın sülesem be abi...»

«Sağ olsun canın be abi.. Kızma.. Sülicem, battı balık yan gider... Harmanı

yanıklardanız azçok...» «Ulan oğlum-. Bırak şu dalgayı..»

«Çok siyasisiniz maşallah.. Sezersiniz hile esen rüzgârlardan!»

«Ulan...»

«Valla sülicem abi, dur... İki şeye meraklıyım abim: biri evlenmek, öteki, kazanmak onbaşılık askerde! Ama, unuttum sindi sindi

evlenmeyi...»

«Niye?»

«İstemez canım dönmek

köye..» «Niye be Recep?»

«Var bir gâvur Ali, öldürdüğüm

Üsüyn'ün olur ,amca 62

çocuğu.. Korkarım.. Yaşatmam,

demiş onu.. Gezdirmem köyde deyi

salmış haber dirmencinin Asan'la...

Gidemem köye... Peki abi, istesem

kalamam mı ben bu şehirde?»

«Zor...»

«Peki abi... Ben şimdi istesem

olamam mı doktor?»

«Olursun be Recep...»

«Olabilirim demek? Maşalah

çok akıllısınız be abi... Demek

olabilirim? Ama inanmam size.

Geçersiniz bendenizle maytap!»

«Vallaha geçmem be Recep...

Olabilirsin...»

«Olabilirim ha? Nâz be abi?»

«Dinle, bak: Önce, ilkokul

imtihanını verirsin, sonra ortaokul, ondan sonra lise.

Liseden sonra doktor mektebine yazılırsın... Doktor mektebinde de altı sene okuduktan sonra.»

İçini çekti.

«Ne çektin içini be Recep?»

Gözleri dalmıştı.

«Ha? Ne çektin içini? Deryada gemilerin mi battı?»

«Batmadı şükür, yüzerler
ama... Zor bu iş be..»

«Hangi iş be Recep?»

«İmtihanlar be abi...»

«Kolay iş var mı be Recep?

Köy yerinde işin kolay mıydı? Çift
sürmek, düğün çekmek, dağa oduna
gitmek.»

«Peynir ekmek gibi gelirdi be
abi... Peki abi ben sindi burada
sıhhiyeliği pişirsem iyice, askerde
olamam mı sıhhiye onbaşı?»

«Olursun...»

«Olabilirim demek?»

«Olabilirsin...»

«Kazanınca onbaşılığı,
çıkarttırıp tasvirimi, salacam tıkara

anama.. Vardı bizim köyde bir kızan,
kazanmış onbaşılığı, salmıştı
tasvirini anasına.- Bakar bakar
ağlardı

tıkara kadın, ama sevincinden!
Demek pişirirsem sıhhiyeliği,
olabilirim askerde onbaşı?»

«Elbette...»

«Benim de sevinisin anacığım...
Desin şükür Rabbi-me, kazandı
Receb'im onbaşılık...»

63

Cezasını doldurup çıkacağı
günün gecesi cezaevini koğuş koğuş
dolaştı. Küçük, büyük, zengin, fakir,
serseri bütün tutuklularla teker teker
vedalaştı, helâllik aldı. Âdem

babalara cıgara dağıttı. Sonra,
revirde çay kaynattı, millete kolonya
serpti, harmandalı oynadı, türkü
çağırdı.

Sabahleyin elinde bavulları,
zimmetçi gardiyanın ardında çıktı
gitti.

1945

64

MAVİ EŞARP

Vapurda omuz omuzaydık.

Bunaltıcı, öğürtücü, uyku getiren bir
sıcak oflatıp puflatıyordu. Sağa sola
bakınır-ken taa dipte bir kişilik bir
yer ilişti gözüme, yavaşça gittim.
Tam pencere yanıydı, oturdum.

Karşımda, çokça kavrulmuş

kahveyi hatırlatan kırış kırış ama
sevimli bir kocakarıyla ilk bakışta
dikkati çekecek hiçbir özelliği
olmıyan, zayıf bir kız oturuyordu.
Kocakarı

eski bir tiryaki alışkanlığıyla
cigara içmekte, kız da bozuk bir
çakmakla oynamaktaydı. Arada
çakmağı açıyor, yayını, taşlarını
filân çıkarıyor, yeniden takıyordu.
Bunu bir, beş, on sefer
tekrarladıktan sonra müthiş bir
sıkıntıyla içini çekti, gerindi. İşte o
sıra, tam o sıra göz göze geliverdik.
Dikkatle bakışım dikkatini çekmiş
olmalı, çakmağını söküp takarken o
da bana dikkatle bakmağa başladı.

Bir ara gülümsedi hattâ. Omuz omuza vapuru, oflatıp puflatan, uyku getiren sıcağı

unutuvermişim. İstiyordum ki daha sık, daha uzun baksın, bir şeyler sorsun.

Gözlerini gözlerime diktiği an, çakmağını yere düşürdü, eğilip almadı. Bana bakıyordu- Alıp ona vermemi istercesine... Bense, «—A... daha neler. Kızı yaşmdakiyle...» denileceğinden korkuyordum. Çevreyi kolladım. Kocakarı uyukluyordu, ötekilerse herkes kendi dünyasında...

Eğildim, çakmağı aldım, uzattım. Teşekkür etti. Bembeyaz

dişleriyle gülümsüyordu.

Gözüyle, «Şimdi onu nasıl matrağa alacağım gör, bak!» demek istercesine bir jşaret yaptı. Sonra dirseğiyle dürttü.

65

F.: 5

«Haminne, haminne kız!»

Uyuklıyan kocakarı silkindi: «Ne var?»

«Ben bu çakmağı satacağım...»

Kocakarı üzerinde durmağa bile değmez bulmuş

olacak, yeniden dalmağa

hazırlandı. «Satamaz mıyım yâni?» dedi. Beriki: «Satarsın.»

«Beş liraya satacağım hem de.» «Aferin.» «Parasıyla ne alacağımı biliyor musun?»

«Haminne, hişt, haminne, haminne be!»

«Ne var?»

«Parasıyla ne alacağım biliyor musun?»

«Ne alacaksın?»

«Mavi eşarp, ruj, pudra, oje...»

Kocakarı lahavle çekerek kıza arkasını dönmek istedi.

Kız'sa, bana göz kırptıktan sonra :

«Günah mı yâni?» dedi. «Ha günah mı?»

Kocakarı karşılık vermiyordu

ama, şeytan kız rahat bırakır mı?

«Dudaklarımı film artistleri gibi boyuyacağım, tırnaklarımı da.

Yüksek topuklularımı

da giyip, mavi eşarpımı bağladım mı, Allaaah... Herkes bana bakacak!»

Kocakarı homurdandı.

Kız:

«Ne o?» dedi, «ne var?»

«İyi şeylere heves et.»

«Beyoğlu'na bilem çıkacağım.

Kolumda çanta, başımda sarpa- Lâf atan atana, peşime düşen düşene...»

Kocakarıkiyametlerikoparacak kadar

sinirlenmişti.

«Çocuk, dedim, bakmayın kusuruna...»

«Çocuk mu? Neresi çocuk onun? Ben onun yaşındayken ikinci çocuğumu emziriyordum!»

06

Kız makaraları koyuverdi. Sonra

:

cDesene ki sen benden de hızlıymışsın!»

«Edepsiz. Etraftan da utanmıyor.»

Kız'sa durup durup gülüyor, gülmekten iki kat oluyordu. Kocakarı birden öfkeyle fırladı yerinden:

«Kız sus, kız sus ha. Vallahi

kendimi kaldırır atarım denize ha!»

Gözleri dönmüştü. Gerçekten de atar mı atardı hani. Kırıışık içleri boşalmış boynunun esmer derileri titriyordu. Kıza :

«Yapma» dedim.

Sözümü tuttu. O kadar ki, iyice ciddileşti hattâ. Sonra da çakmağını denize fırlattı.

Bütün neşesi uçup gitmişti.

Kocakarı da bunu

beklemişçesine yerine oturmuştu.

«Şrmdi de küstü,» dedi.

«Kuyruklarından da kıl aldırmazlar!»

Bana döndü :

«Nine olacağıma taş olsaydım keşke. Kızgın güneşin altında bütün

gün beynim kaynıyor. Nedir,
torunlarıma bir lokma ekmek
götüreyim diye. Yaşım yetmiş.
Bugün yumsam gözlerimi, dökülür
kalırlar-»

«Torunun mu?»

«Allah elimden almazsa...»

«Başka da var demek?»

«Bunun küpüğü iki uğlan daha
var. Abla güya bu... İşte gördün
aklını... Delinin biri!»

Kız:

«Evet» dedi, «delinin biri.»

«Ne nasihattan anlar, ne bir
şeyden. Bütün gün sabahın
beşinden, akşamın yedisine, sekizine
kadar, o güneşlerde...»

«Ne iş tutuyorsunuz?»

«Güvercin yemi satıyoruz evlâdım. Güneş, sıcak, ter. Şu tepem kaynıyor. Elimde ıslak - bezler, tepeme koyuyorum, bir de bakıyorum ki kuruyuvermiş.»

Gözleri yaşardı:

67

«Allah Yarabbi... almaz canımı ki ben de kurtulayım, onlar da!»

Pencereden denize bakmakta olan torun birden ninesine döndü. Elâ gözlerinin ardında sanki güneş doğmuştu birden. Kocakarının boynunasarıldı, başını ihtiyarın omuzuna koydu.

«Nineciğim, nineciğim, canım

nineciğim benim...» «Sindi canın,
nineciğin oldum değil mi? Üz üz...»
«Üzmeeeeem, vallahi üzmem,
billahi üzmem bir daha!»

«Üzmezsin evet, üzmezmiş...»
«Vallahi üzmem, billahi üzmem.
Allah iki gözümü kör etsin ki üzmem
ha!»

Kocakarının kavruk yüzü güldü.
Kuru elleriyle torununu kucaklayıp
kendine çekti:

«Yavrum benim...»
«Nineciğim, canım nineciğim.
Sen hiç ölme emi?»

Kocakarı bana göz kırptı :
«Eh, hiç ölmem...» (İçini çekti.)

«Aaaah, ah. Şu tatlı dilleri de
olmasa, bu kahırlı
dünyanın hiç çekileceği yok.
Babasının olup olmadığını
sordum.

Kız cevapladı:

«Var. Edirne'de. Bir orospuyla
kaçıp gitti.»

Kadın :

«Gözü çıksın» dedi- «Hayırsız,
uğursuz. Bunlar benim Pembe'nin
yadigârları asıl.»

«Pembe kim? Kızın mı?»

Gözlerini kuruladı:

«Kızım idi, yavrum idi. ciğer
parem idi. Çok gördü Cenabı-Al ah,
aldı elimden...»

«Hasta mıydı?»

«Değildi. Doğururken ters geldi çocuğu...»

Vapur Fener iskelesine yanaşıyordu. İnmem gerekiyordu ama gelmedi içimden, iyi ama Eyüp ya da Kâğıthane'de oturuyorlarsa?

Balat'ta kalktılar. Ben de kalktım. Birlikte indik. Yan yana yürüyorduk. Sağda bir sokağa saptık. Acı acı sidik kokanharapbir duvarıyanından,ufacıkbirampulün 68 zorla aydınlattığı geniş bir meydanlığa çıktık. Bir yanımızda kayık, mavna leşleri, öbür yanımızda kimbil r hangi dış ülkeye yollanacak

hurda demir yığınları. Hava mazot kokuyor, tozlu gecenin derinliklerinden fabrika iniltileri geliyordu.

Birdenbire Ayvansaray'a çıktık. Karşılarda, aydınlık göğe yaslanmışçasına karanlık evler kalabalığı.

«Yâvedut» caddesini karşıya geçecektik, bütün vida-larıyla gıcırdamışa benziyen hantal bir otobüs önümüzden ağır ağır geçip, Defterdar'a doğru gitti.

Karşıya geçtik.

Kız neler anlatmıyordu!

«Bir Âmet âbi vardı, gezgin sebzeci... Her zaman Balat

sinemalarına giderlerdi onunla.
Birinde Kehtâne'ye bilem gitmişlerdi
de, Âmet âbi çiklet almış, dondurma,
gazoz ısmarlamıştı. Sonra, kayığa
binmişlerdi. Kayık oynak mı oynak,
uzaklara, taa uzaklara gitmişlerdi-
Büyük büyük ağaçlar vardı
uzaklarda. Âmet âbi ağaçların altına
yatırmıştı onu. Dur be Âmet âbi, dur
Âmet âbiciğim, gıdıklanıyorum be
yahu demişti de, hiç. Sahiden
gıdıklanıyordu ha, numaradan değil.
Dinlemiyordu ki. Toprağın
oturmuşlardı sonra. Toprak nemliydi.
Ağaçların arasında, taa karşılarda
bir asker gözüne ilişmişti. Tüfeğinin de
vardı. Nöbetçi demişti Âmet âbi.

Gidiyor, geliyor, gidiyordu. Dalmıştı
nöbetçinin ayaklarına. Bir de
bakmıştı ki Âmet âbi sırtüstü

uzanmış uyumuyor mu? Durur
mu? Usulcacık kalkmış, eteklerini
toplayıp, pami!

Ya vapura gelirken yolda? Fitol
gibi sarhoş bir alay hergele çıkmıştı
önüne, asılmışlardı da :

«Hadi be siz de!» diye
boşvermişti.

Ama içlerinden o sarı, o parlak
oğlanı unutamıyor. Pembe pembe
yanakları vardı

piçin. Adam adam gelse belki,
ama zorla öpmek isteyip de işi
metazoriye dökünce, bir itmişti,

haydi hendeğe. Durur mu?
Yakalasalar parçalarlardı ama
nerde?

Ertesi gün Âmet âbide surat iki
karış. İki karış da ne? Otuz karış
olsun isterse.

Kaşlarını çatıp da dilini bir
çıkardımı, tamam.

Başındaki mavi sarpayı Âmet
âbi alıvermişti. Âmet âbi ona daha
neler alacaktı...

Yüksek topuklu, Amaroza
entarilik, Vual çorap, ruj, oje, naylon
külot bile be, naylon külot bile!

Elektrikleri ardımızda bırakıp
dalıyoruz yıkık duvarların harap

karanlığına- Yukarda aysız gökyüzü,
donuk yıldızlar. Havada gübre
koku.

«Sen de yem mi satıyorsun
ninenle birlikte?»

«Bâzı bâzı...»

Ninesi:

«Canı isterse öyle satar ki, cin
gibi!» dedi.

«Subay, memur, bayan... Bir
asıldım mı, elimden kurtulamazlar.
Allah gençliğini bağışlasın, sevdiğin
çift olsun filân dedim mi
kocakarılar, hemen toslarlar
mangırı!»

Karanlığın içinde birden çocuk
civıltıları. Civıltılar hızla

yaklaşıyordu. Az sonra iki küçük oğlan koşarak geldi, haminneleriyle ablalarına sarıldılar. Kız :

«Kardeşlerim» dedi.

Döndüm.

Karanlıklarda uçuşan ateş böcekleri. Aşağılara serili Haliç'te vapur karaltıları...

«Yâvedut» caddesine doğru ağır ağır iniyorum. İçimde pırıl pırıl bir çift elâ göz, Âmet âbi, boy atmış koyu yeşil ağaçlar kalabalığı, ıslak toprak, kovalanan bir kızın uçan etekleriyle mavi eşarpı...

1964

70

KÜÇÜCÜK

ROMAN

I

«Pişti»de çaylar gene onda kalınca, Allahlı, kitaplı bir gamato salladı kahvenin rutubetli alacakaranlığına. O sıra oracıkta çay bardaklarını yıkayan kahveci ocaktan ok gibi fırlayıp «Gamatoyu hangi ineğin» salladığını sorunca da şafak attı. Kahvecinin Allahlı kitaplı küfüre şakası olmadığını bilirdi. Bilirdi ama sırtı sırtına üç gündür otuz altı çaydı yutulduğu!..

—Ha? Hangi inekti gamatoyu sallayan? Altındış araya girdi:

—Boşver Hasan âbi, ağzından

kaçtı.

—Ağızından mı? Senin ağızından mı lan?

Sarı saçlarının dipleri ter içinde Erol, duru mavi gözleriyle suçlu suçlu güldü.

—Cevap versene lan! Ciddileşti :

—Kusura bakma âbi, ağızımdan kaçtı.

Dirseklerine kadar sıvalı kupkuru kolları, sivri burnu, burun köklerine akmış ufacık, simsiyah gözleriyle ağızına geleni bir yaylım ateş gibi püsküren kahveci, sarı Erol'un söğülmedik yerini bırakmadıktan başka hızını alamadı,

elinin tersiyle delikanlının burnuna vurdu :

—Kalk, kalk burdan inek.

Gelme bir daha kahveme!-.

Kanayan burnunu avucu içine alarak kalktı, arkadaşlarının arasında kahve kapısına yürüdü. Hasan âbinin içeri girmiş çıkmış, vurmuş vurulmuşluğunu biliyordu. Sonra gene biliyordu ki, harama uçkur çözer, denk getirdi mi çalar çırpır, esrar, afyon, eroin satar, kullanırdı ama, dinine Allanma da bağlıydı. Kahvesinde Allaha küf-73

redildiği zamanki öfkesi,
gözlerinin önünde karısına

sataşıldığı zaman duyacağı
öfkeden aşağı olmazdı.
Kahveden çıkarlarken Erol'u
omuzundan tuttu :

—Nerye?

Erol'un duru mavi gözlerinde
korku, kekeledi:

—Git, dedin gidiyorum Hasan
âbi..

—Yutulduğun çaylar ne olacak?

—Burası Dingo'nun ahır mı?

—Estağfurullah Hasan âbi.

—Sökül mangırları!

Altındış'ten filân medet olabilir
miydi? Baktı, her birinin yüzüne ayrı
ayrı baktı.

Yoktu. Hiçbiri oralı olmuyordu.

—Sökülsene lan!..

Yıllarca önce, babasının sağlığında, okuldan kaçtığı için odunla dayak yediği sıra yaşlı gözleriyle nasıl bak-tıysa gene öyle baktı.

Hasan âbi anlamıştı :

—Madem paran yok ne diye oturuyorsun kumara? Canını dişine takarak :

—Yarın, dedi, yarın getiririm.

—Fıkara ananı sıkboğaz edip mi?

—Yok, değil.

Altındış'le ötekiler gülerek bakıyorlardı. Olsa belki verirlerdi ama onlarda da yoktu.

Sonra, ne diye sallamıştı Allah,
kitaplı küfür? Bilmiyor muydu Hasan
âbi'nin şakası

olmadığını?

Kahveden çıktılar.

Mahalleye lâcivert bir akşam
inmişti. Köşe başlarındaki ampullerin
pırıl pırıl kıpırdandığı serin bir
akşam. Parkın arkasındaki
sinemanın alabildiğine acık
pikabından bu serin, bu yalın ayaklı
mahalle çocuklarının Kov-boyculuk
oynadığı, japone kollu kızların
sinema önlerinde tur attıkları lâcivert
geceye parazitli yayılıyordu-Cigara
için elini cebine attı, yoktu. O da

yoktu Allah belâsını versin. Ama düzeltecekti bu mangır işlerini. Yarın kulübe gidecek «Yüzlüğü veriyor musunuz?»»

diyecek-

74

ti. Vermediler mi. Ateşspor'la anlaşıp elliliği alacak, bir hafta, on gün, idareli giderse bir ay mangırlı dolaşacaktı.

—Bi cigara versenize!

Hangisi olduğunu anlamadan uzatılan cigarayı aldı, Altındiş'in çıktığı kibritten yaktı. Bir şey değil, fena küfretmiş, fena tartaklamıştı. İçeri girdi çıktıysa, vurdu vur-duysa ona neydi?

Aklından geçenleri biliyormuş
gibi Altındış :

—Boşver.. dedi.

Duru mavi gözleriyle ayıldı :

—Büyük diye ses

çıkarmıyorum, vuruyor bir de.

—

Yarınmangırıkimdeniyiedeceksin?

Ayten'den mi?

Sahi, bunu hic düşünmemişti.

Ateşspor'un elliliğine fit olmaktansa
asılırdı Ayten'e.

Borçlarını öder, beklerdi

kulübünün yüzlüğünü. Zehir gibi sol
haftı. Evvelki hafta Ateşspor'la
yaptıkları maçta karşısındaki sağ
açığa adım attırmış mıydı? Herifi

esaslı bir dizle çürüğe çıkarmıştı da
Umumî Kaptan «Yaşa Erol!»
dememiş miydi?

Kendini Ayten'lerin çürük tahta
perdesi önünde buldu. Avlu kapısı
açıktı, girdi.

Ayten'in Tahmis'teki tuzculardan
birinde çuval dikiciliği yapan, kalın
bacakları

parmak parmak varisli teyzesi
maltız başına çömelmiş, cızır-dayıp
duran tencereyi karıştırıyordu.

Sertçe sordu :

—Nerde Ayten?

—Bilmem. Sinemaya diye
çıktıydı.

Elindeki kaşığın burnuyla

maltızın yanındaki teneke kutudan bir parça Vita yağı alıp cızırdıyan tencereye koydu- Yeni yağ acı acı catırdadı.

—Ne yapacaksın?

—Lâzımdı.

—Annen ne yapıyor? Nasıl oldu böbreklerinin ağrısı?

Elindeki cigaranın külünü sinirli sinirli çırptı :

—Ne bileyim yahu. Demek sinemaya diye çıktı?

—Sinemaya mı, parka mı, tur mu atıyorlar, bilemem. Hâlâ cızırdayan tencereyi geride bırakıp avludan çık-75

ti. Kızı bulsa iyi olacaktı.

Sinemaya gittiğine göre mangır tutuyordu herhalde.

Mangır tutuyorsa. Çok değil, bir beşlik, ya da bir onluk.. Hasan âbinin borcunu temizler, üst yanıyla da kulübünden istediği yüzlüğün verilmesini beklerdi.

Aitindiş'le ötekiler yazlık sinemanın iri ampulü altında afişlere bakıyorlardı. Film değişmişti. Boktan bir aşk filmi. Onlarsa vur kırlı Kovboy filmlerine bayılıyorlardı.

Erol'u görünce haber verdiler:

—Seninki demin şu yana gidiyordu'..

—Ayten mi? Kim vardı

yanında?

—Kart bir karı.

—Kart bir karı mı? Ne yana gittiler?

—Parka doğru. Hızla uzaklaştı.

İkinci üstü park bekçisinin kırmızı lâstik hortumla suladığı parktan serin bir toprak kokusu yayılıyordu. Acı acı parazit yüklü sesini lâcivert geceye yayan pikap, bol yıldızlı göğün altında serinlemeğe çalışan insanlara neşe veriyordu- Fırının üstündeki harap pembe evin tam köşesinde yanan sokak ampulünün ölgün sarı ışığı içinde kloş

etekli kızlar, siyah eşarplı orta

yaşlılar, cigarala-rının ateşleri
kırmızı kırmızı yanıp sönen, arada
boğuk boğuk öksüren ağır uslu bir
kalabalık.

Erol sevgilisini boşuna aradı.
Elindeki izmariti bir fiskeyle
fırlatmadan önce yenisini yakmak
isterdi ama...

II

Kırpışan yıldızların altında deniz
uslu uslu yatıyordu. Kıyıya çekilmiş
sandallar, tuzlu ıslak balıkçı ağılarıyla
yaş halatların arasında, nemli kuma
yanyana oturmuşlardı. Yeni bir
cigarayı tükenen izmaritinden
tazeliyen kart karının çatlak sesiyle
deminden beri anlattıklarına hak

vermekle beraber, Erol'un nikâhlı karısı olmaya da can atıyordu.

Dünkü adamın sert kıllarla kaplı yüzü yanaklarım çok acıtmıştı sonra. Acıtmıştı ama, bol da para vermiş-76

ti. Her gün gitse, her gün bol para sızdıracağını biliyordu. Arada Erol olmasa...

O gece, kış içinde karların savrulduğu gece Erol'la sabahladıkları ahırda Erol

«Merak etme. Annemi gönderir istetirim. Nasıl olsa benim değil misin?» demişti.

İnanıyordu Erol'a. Annesini gönderirdi, mutlaka gönderir, istetir,

evlenirdi.

Evlenseler ne iyi olurdu! Teyzesi çalışıyordu, Erol'un annesi de çalışıyordu.

Tahtakale'de, Erol'la kendisi de çalışsalar, hep bir arada otursalar, çocukları olsa...

İçini çekişini mimleyen kart karı:
—Yoksa birine mi vurgunsun?
dedi. Ayten yıldız ışığında mavi mavi gülüverdi.

—Boşver. Gençsin, güzelsin, bir erkeğe kul olunacak devir mi? Et on liraya bulunmuyor, fasulya, pirinç, ayakkabı, elbise ona keza. Hem ne çıkar birini sevmekten? Sevgilin gene

sevgili. Ruhu bile duymaz. Açık bir yol- Ha bir araba geçmiş, ha da bin araba. Benim elimde senin gibi neler var.. Kuru yemişçi sana abayı yakmış da onun için geliyorum. Yoksa...

Kumları hışıldatan ayak sesleri duyunca sustu. Yanyana iki insan karaltısı önlerinden cigara içerek geçti.

—... yoksa adımımı atmam vallahi. Bu zamanda ne ana, ne baba, ne de sevgili. Deminki kocakarı annen mi?

—Teyzem.

—Annen yok mu?

—Ne annem, ne babam.

—Demek teyzen? Annen bile değil. Senin yerinde olsam, kuru yemişçıyi kaz yolar gibi yolarım. Herifte para tonla. Görmedin mi o gün kasasını? Aptallığı bırak da yemeğe bak. Deli gençlik, insanı türlü havalara çevirir. Bu gençlik, bu güzellik geçicidir. Zamanında ben de senin gibiydim. Peşimden koşanlarımı nah, böy gibi ama ben...

—Sen de birini mi severdin?

—Senin gibi, aklım tepemden bir karış yukardaydı. Sonum işte. Allaha cok şükür, o işlere tövbekar oldum.

.vasıtalık yapıyorum. Başka

geçimim yok ki...

77

Cigarasından duman aldı.

—Önüme düştüler, sağdan vurdum, soldan vurdum, avuç avuç götürdüm yazının itine-Değil böyle senin gibi. çiçek gibi gezdirirdim deysun oğlunu. Harçlığı da çaba.

—Sonra?

—Sonra, benden alır götürür sevdiği postala yedi-rirmiş!..

Ayten'in içinden kıskançlığın sızısı geçti:

—Benimkinin benden başka sevgilisi yok!..

—Ben de Öyle sanırdım..

—Vallahi yok, bil ahi yok..

—Bugün yoktur, olmayabilir

ama...

—E..?

—Bir gün olabilir..

—Hele olsun..

—Ne yaparsın?

«Kendimi öldürürüm!» diyecekti, demedi. Uzaklara, taa uzaklara kaldırdı bakışlarını.

Kayığının burnuna takılı karpit lâmbasiyle bir balıkçı kayığı geçiyordu süzülerek.

—Hiçbir şey yapamazsın. Deli deli ağlarsın bir iki, o kadar- Ondan sonra alışırsın.

Yarın öğleden sonra, üçe

doğru, unutma!

Ayten eliyle saçlarını düzeltti. Adamın kıllı yüzü yanaklarını acıtıyorsa da bol para veriyordu. Erol'un bundan haberi yoktu henüz. Duysa, sağlama temizlerdi. Temizlemese bile ağzını burnunu kırar, basar gider, dünyada göz yummazdı. Hangi erkek göz yumabilirdi ki? Yumamazdı ama, Erol'la beş parasız yaptıklarını, boyuna yaptıklarını yüzü kıllı adamlar pek pek iki sefer yapmışlardı da neyi eksilmişti? Şu karının dediği gibi, gerçekten de yoldu, ha bir araba geçmiş, ha bin. Üstelik bol para da veriyordu adam.

— Sevgilinin ruhu bile duymaz.

Teyzene parayı verince ne dedi?

—Hiç. Sevindi.

—Nerden aldın demedi mi?

78

—Teyzeme para olsun da...

- — Tabiî. Akıllı kadın da

ondan.

Kalktılar. Semt sineması başlamış olacaktı. Yerli bir aşk filminin sevda üzerine boktan konuşmaları bu İstanbul kenar mahallesinin koyu lâcivert gecesine kaba kaba yayılıyordu.

Parkın kapısında tam ayrılacaklardı, Erol:

—Nerdesin lan? Karşılık

verirken geriledi:

—Pakize albayla deniz kenarında oturuyorduk. Elini kart karıya uzattı :

—Bana müsaade Pakize abla.

—Güle güle yavrum. Hızla ayrıldılar.

Ayten Erol'un elini tuttu. Onu az önce kart karıyla anyana oturdukları tuzlu balık ağlariyle ıslak halatların raya çekti- Uzaklardaki balıkçı kayığı karpit lâmbasiyle onuyordu.

—Kimdi o karı?

Ayten yanına oturdu, dirseğiyle delikanlının baldırına ayandı:

—Hiç. Bir tanıdık.

—Seninle ne alış verişi var?

—Teyzemin ahbabı.

—Sana ne?

—Hiç..

—Mangırın var mı?

—Var.

—Ver.

—Ne kadar?

—Ne kadar var?

Az kalsın iki gün önce kuru

yemişçiden aldığı para-ırın tümünü
söyliyecekti.

—On lira.

—Ver. Yarın, yahut öbür gün

kulüpten bir yüzlük i edeceğim.

—Peki, al.

Delikanlının bugünkü ekzersizde

taç atarken futbol 79

topundan tozlanan sert eli
onluğu şaşılacak bir çabuklukla aldı,
sekize katlayıp pantolonunun bozuk
para cebine yerleştiriverdi.

Kız iki eliyle delikanlının sağlam
adaleli kotuna tutunmuştu. Sonra
kola yanağını

dayadı. Bir kedi sokulganlı-
ęıyla, yavaşça sordu :

—Beni ne zaman isteteceksin?
Delikanlı bundan öncekiler gibi
parladı:

—Başlarım şimdi sinsilenden
ha!

—Peki peki, soran ben değilim.

—Şu yüzlüğü alalım, iyi kötü bir iş uyduralım diyoruz, hâlâ ne zaman isteteceksin.

İstetmek kolay- Sonra? Neyle evleneceğiz? Evlendik.Ev kaydınıneyle düzeceğiz?

Kız, delikanlının kucağına boylu boyunca uzandı. Delikanlının elleri kızın belini kavradı. Kız titredi.

—Ev kaydını düzmek çok mu zor?

—Zor tabiî.

—Ben de çalışırım.

—Nerde?

—Nerde olursa.

—Erkeklerinarasındadeğilmi?

Banabak,çalışmaktan bahsedip

durma kırarım çenelerini!..

Yattığı yerden iki eliyle
delikanlının kuvvetli boynuna uzandı,
tuttu, kendini yukarı

çekti, dudaklarını genç adamın
dudaklarına yapıştırdı. Sonra
ayrıldılar.

—Beni erkeklerden niçin
kıskanıyorsun?

Karşılık alamayınca öpüşü
tekrarladı. Dudaklarını az çekti, ılık
ılık sordu :

—Hey böyle kalsak, dudak
dudağa, kucak kucağa.. Ha? Sen
istememez misin? Niye cevap
vermiyorsun? Yoksa...

—Ne yoksası?

—Benden başka birini...

'Delikanlının boynunu bırakıp

kucağında hırsıyla doğruldu :

—Söylesene, benden başka birini mi yoksa?

80

Delikanlı derin bir iç geçirdi:

—Yok canım..

—Ya?.

—Şu Hasan âbi..

—Kahveci mi?

—Az kaldı cam, çerçeve indirecektim ama,-

—Niçin? Niçin Erol?

—Hiç. Büyük diye hatır saydım.Yoksavızgelirdi onun içeri

girip çıkmışlığı...

Olanları uzun uzun anlattı.

Onluğu bunun için almıştı. Şimdi gidecek, parayı suratına fırlatacak, tabiî bir daha da uğramıyacaktı semtine.

Ayten sımsıkı sarılarak inledi:

—Erol, Erol'cuğum...

—Ne var?

—Beni düşün!.

—Neyini düşünecekmişim

senin?

—Kavga etme.

—Edersem n'olur?

—Hapse atarlar seni!.

—Atarlarsa atarlar be!Hapse

girmiyelim diyeite köpeğe boyun mu
eğelim? Erkekliğe sığar mı? İşitirsen
tuh demez misin bana?

—Seni hapse atarlarsa ne
yaparım ben?

Delikanlı dimdik, tekrar kollarını
boynuna doldyıp göğsü üstünde
hıçkıran sevgilisine bakmıyordu.
Gözleri taa uzaklarda, uzaklardaki
boyu karanlığın içinde eriyip giden
karpit lâmbasındaydı.

—Erol!.

— Erol diyorum.

Sarstı :

—Erol diyorum duymuyor
musun?

—Ne var?

—Sar beni!.

Sardı. Biraz da İsteksizlikle, kızı

tuzlu ağlarla ıslak 81

F.: 6

halatların üzerine sırtüstü yıktı.

Kalktıkları zaman uzaklardaki karpit

ışığı büsbütün silinmişti.

Ayten eteğini çırpı.

Erol dağılan saçlarını kirli

tarayıyla çabuk çabuk taradı.

—Gidelim hadi.

—Beni her zaman seveceksin

değil mi?

—Her zaman.

—Benden habersiz, benden

başkasını sevmiyeceği-ne söz ver!-

—Canım bırak bu saçmalan.

—Seversen gözlerin kör olsun

mu?

—Olsun.

— üüüü

Ayten'lerin avlusunu çevreliyen

tahta perdenin önünde ayrılmadan
önce kız:

—Hasan âbile sakın kavga
etme! dedi. Oğlan cevap vermedi.

Kız asıldı:

—Etmiyeceksin değil mi? Söz
veriyorsun, kavga et-miyeceksin
Hasan âbiyle değil mi'f

Niçin susuyorsun?

—Yoksa, yoksa Erol... Kavga
edersen ölü yüzümü öp. Söz

veriyorsun değil mi?

Kıza bakmıyordu. Dirseklerine kadar sıvalı montgo-merisi, kabarık sarı saçlariyle kocaman bir horozu hatırlatıyordu. Sonunda:

—Etmem, dedi, merak etme.

—Parayı götür güzel ikle ver..

—Hadi sen voltanı al bakalım

artık!.

Kız avlu kapısından girdi. Islak iskarpinleriyle sevgilisinin ardından uzun uzun baktı.

Ya şimdi gider de parayı adamın yüzüne fırlatırsa? Ya adam bıçağını çeker üstüne yürürse? Ya saplarsa? Ya da adamın bıçak

çekme-82

sine bırakmadan yumrukla adamı haklarsa? Ya karakola, ordan da hapse atarlarsa?

Kahveye geldiğinde Altındiş'le ötekileri gene pişti oynar buldu. Hasan âbi hep o dirseklerine kadar sıvalı kupkuru kollariyle karşısına dikildi:

—Gene mi geldin lan? Ben seni bugün kahvemden kovmadım mı?

Sekize katı onluğu uysallıkla çıkarıp uzattı:

—Borcumu getirdim âbi..

Kahveci birden yumuşadı, hattâ karşısında geniş omuzları, uzun boyu, mavi gözleri, sarı kıvrır kıvrır

saçlariyle bir heykel kadar sağlam delikanlıya acıdı. Onluğu bozarken

«Delikanlıyı madara eden»

devire sövdü içinden: «Bizim zamanımızda birisi karşımıza çıkıp söylecek-ti de yutacaktık ha?»

Otuz sekiz çay parası, bardağı onyedi buçuktan, altı yüz altmış beşin üstünü verirken :

—Bak, dedi. Aslan gibi delikanlısın. Allaha, kitaba sepetmesen de beni kızdırmasan olmaz mıydı? Ne diye birbirimizin kalbini kiralım şu fâni dünyada be evlâdım?

Boynunu zavallıca bükmüş delikanlıya âdeta emretti:

—Geç arkadaşlarının yanına
hadi!.

III

Ertesi gün üçe doğru
Mahmutpaşa esnafının allı, yeşilli,
sarılı, morlu ses kalabalığı
içinden Tahtakale'ye indi. Pakize
abla kocaman yüzü siyah, sert kıl
arla kaplı kuru yemişçinin
dükkanında bacak bacak üstüne
atmış, cigara içiyordu :

—Nerde kaldın be kızım? Şaştı:

—Üçe doğru dememiş miydiniz?

Kocaman yüzü siyah, sert
kıllarla kaplı adam bilek saatına
baktı:

—Tam vakit, kızma!..

83

Karşı leblebici dükkânının kararmış simsiyah tahtaları, paslı kiremitleri üzerinden dükkâna vuran güneş bir kenardaki iğde çuvalını parlatıyordu. Ayten ne güneşin farkındaydı, ne de dükkânı ayıran buzlu camların ötesinde konuşulanların. «Nerde kaldın be kızım-mış- Üç dedi,, üçte geldik, bir de...»

Ablak yüzü siyah, sert kıllarla kaplı adam yeşil kasasının kapağını çekmiş, Pakize abla'ya konuşuyordu :

—Oldu mu?

—Olmaz, vallahi
olmaz. İki kişisiniz madem, otuzardan
altmışınızı alırım. Kıza da ne
münasip görürseniz verirsiniz!

—Ne verelim?

—Ne verirsiniz verin.

—İki kişi olduğumuzu anlayınca
aksilenmesin sonra?

—Yok canım, aptalın biri.

—Peki ne verelim?

—Yedirip içireceksiniz, birer de
onluk pasa edersiniz biter gider.

—Demek sen altmış istiyorsun?

—O da senin gül hatırın için.

Yoksa vallahi ellişerden aşağı olmaz.
Bir teyzesi var, ben olmasam surdan

adımını attırmaz. Sonra, nişanlı kız, biliyorsun.

Ayten bir kenarda hâlâ sinirli, dikiliyor, ablak yüzü kısa, sert kıllarla kaplı kuru yemişçinin Yabanâbat'lı çırağına dikkat bile etmiyordu. Etse, nasıl yiyecek gibi baktığını görecekti, uzun kirpikli iri siyah gözlerin gerisinde nelerin geçtiğini yüzde yüz anlamasa bile sezecekti.

Böyle bir kızla konuşmak, nişanlanmak, sonra da evlenmek isterdi Yabanâbat'lı.

Geçende ilk gördüğü zaman beğenmişti. En çok beğendiği yeri gözleri. Gözleri çocuksu çocuksu bakıyor, gülüveriyordu. Alnı üstünde

makasla şıp diye kesilmiş bebe saçları, yeni kabarmaya başlamış ufacık göğsü, kalçaları. Onunla yatmak değil de saklambaç, beştaş, köşe kapmaca oynanabilir, güneşi kapıyan büyük ağaçların nemli, koyu gölgesinde ekmek peynir, ye-84;

şil soğan yenebilir, şırıltısı ormanı dolduran kaynaktan kana kana içebilirdi.

Birinde komşu kızı Şadiye'yle Çamlıca'dd keşmuş, oynamış, ekmek peynir, yeşil soğan yemişler, kaynaktan yan yana su içmişlerdi de, dönüşte kızın annesi ağzını

açmış gözünü yummuştu. Ama bir başka gün gene Şadiye'yle

buluşmuşlardı büyük çınarın altında.
Ay vardı, yıldızlar kocaman
kocamandılar. Derin gecenin bir
yerlerinde bir köpek uluyordu,
kamyon homurtuları, tramvay
gıcırtiları geliyordu aşağılardan.

Ustasının sesi:

—Dükkândan bir yere ayrılma.

Yediye kadar gel* mezsem kapat
git!.

—Peki usta.!

Dükkândan atlıyarak çıkan kızın
ince, ama dolgun bacaklarına takılı
gözleriyle iğde çuvalına dayandı
kaldı.

Berikiler, serin alaca
karanlığında elektrik ampullerinin

sarı yandığı Mısırçarşısı'na daldılar.
İki yandaki yemişçi dükkânlarını,
vitrinlerindeki çengellere körpecik
asılı

süt kuzularını, kocaman rakamlı
etiketleriyle ateş pahası
tereyağlarını, yeşil, beyaz, sarı kalıp
kalıp sabunları, kavanozlarda balları,
reçel eri, küme küme zeytinleri,
kaşar tekerlerini, halıları, kilimleri,
vitrinler dolusu elektrik ütülerini, gaz
sobalarını, kocaman taneli kehribar
teşbihleri, ağızlıkları, nargileleri,
pastırma, sucuk hevenk-lerini
yanyana geçip Eminönü kapısının çiy
aydınlığında Pakize'den ayrıldılar.

Adam Ayten'i kolundan sımsıkı

tutmuştı. Elinden kaçacak, ya da
uçup gidecekmiş

gibi; bir taksiye atladılar. Şoför
memnun, taksi saatini çevirirken
sordu :

—Nereye?

Yüzü kısa, sert kıl arla kaplı
adam Boğaz'da bir otel ismi verdi.

Alnı üzerinde uzun bir makasla
şıp diye kesilmiş bebe saçlariyle
Ayten taksinin yarı

inik pencere camından akıp
giden dışarıya bakıyordu. Tramvay,
dolmuş, otobüs, insan seli. Bu selin
arasından şaşılacak bir hızla
kayıyorlardı. Birdenbire güneşi yutan
yanyana, sıra sıra, yüksek

yapıtların arasından hiç bilmediği, şimdiye kadar hiç görmediği bir İstanbul'a çıktılar. Sonra başka, daha sonro daha başka bir İstanbul. Bu İstanbul, bu İstanbullar, boyuna değişen başka başka İstanbul'lardı. Tekerleri tırtıllı dev makinelerin tosliyerek yıktıkları kocaman ağızla-riyle yutmaya çalışan sahici devlerin toz bulutları arasından, yüksek beyaz duvarlar, taşları kararmış bir takım eski kemerlerin altından geçip, değişik İstanbul'lara dalıyorlardı. Değişen her İstanbul bir önceki İstanbul'dan başkaydı. Daha sonra tatlı bir

eğriyle mavi denizin kıyısından bol
bir güneşe dalındı- Bol güneş, mavi
deniz, bulutsuz masmavi gök...
Hoşuna gidiyordu bütün bunlar.
Taksinin yarı açık penceresinden
rüzgârın bebe saçlarını uçu-ruşu,
değişik İstanbul'lara dalıp çıkmak,
Boğaz'daki bilmem ne oteline
gidecek kadar büyüdüğünü
hissediş... Yanında kısa sert kıllarla
yüzü kaplı, şu kalın kaşlı adam değil
de Erol, Erol'u olsaydı daha hoşuna
giderdi. Pakize ablanın o gece deniz
kıyısında söyledikleri doğru olsa bile,
boyuna değişen bu İstanbul'lar
Erol'suz gerçekten tatsızdı. O gece,
karların savrulduğu gece, ahırın

sıcacık fışkısı üzerinde kolları
arasına alıp, gözlerinin yaşını
sert ovucuyla silerek söylediklerini
nasıl unutturdu!.

Pakize abla ne derse desin, bir
gün Erol annesini gönderip
istetecekti. Başkasına benzemezdi
o, yalan söylemezdi, aldatmazdı.
Yalan söyleyip aldatacağını bilse,
inansa buna, kendini belki de...

Araba kuvvetli bir frenle süslü
demir bir kapının önünde durunca
düşündükleri sanki fırlayıp gitti. Sarı
pancurları çekili, yeşilliklere
gömülmüş bir oteldi. Kapıdan
girdiler.

Basıldıkça çıtırdayan kırmızı, daracık bir yoldan mavi etekler boy atmış çiçeklere sürtüne sürtüne geçti. Birkaç basamaklık taş bir merdiveni adamla yan-yanaya çıktı, küçük küçük mavi camlarla işli sarı boyalı bir kapıdan holün insansız loşluğuna girdiler. Loş bir sessizlik, loş bir tenhalık. Geçtiler. Tertemiz bir merdivenin yeşil, kırmızı çiçekli muşambalarını çıktılar. Yeni bir dehliz, bir sofa, sofaya inik beyaz perdeleriyle suçlu suçlu bakan pencereler. Bu pencerelerden birinin yanındaki ka-86

pıdan odaya girince, tenhalık birdenbire şarap şişelerinin duru

kızılarında bozuluverdi: Yuvarlak bir masa, üzerinde küçük kırmızı turplarla işli salata, kocaman bir beyaz tabakta ince bir dilim beyaz peynir, bir başkasında dilinmiş hıyar turşusu ve masa başında sivri çenesiyle tilki yüzlü bir adam :

—Nerde kaldınız be yahu?

Gözlerinin akları damar damar kızarmış bu adamı da, birlikte geldiği kuru yemişçi gibi, beğenmedi Ayten. Beğenmedi ama, ne çıkacaktı beğense? Değişecek olan neydi?

Kanatları iki yanlara açık pencereden denize, denizin ötesinde tatlı, yeşil bir eğrilikle yükselen kıyılara, kıyılardaki kırmızı kiremitli

köşklere, mavi göğre bakıyordu. Erol bilseydi buralara geldiğini! Bereket bilemezdi. Tanış hiç kimseye de rastlamamışlardı. Rastlasalar, mahalledeki Arnavut Sabahat gibi birine rastlasalardı-. Saba-hat için neler diyorlardı.. Beyoğlu'nda, bilmem ne soka-şındaki bir randevu evine girip çıktığını görmüşler de inkârdan gelmiş, Kur'ân'a el basmıştı yalan diye. Madem Kur'ön'a el basmakla bitiyordu iş, o da basardı gerekirse. Hem de iki elini birden!.

—Küçük hanım, bizden sıkıldın galiba!.

Döndü. Sivri çenesiyle tilkiyi hatırlatan adamdı, gülüyordu sinir

sinir. O da gülmeğe çalışarak :

—Estağfurullah...

Dedi ama, yoktu estağfurullahı mestağfurullahı; sıkılıyordu işte. Ne diye gelmişti sanki? Kalkıp gitse, bir daha da gelmese böyle yerlere. Onu zorlayan mı vardı?

Tam bu sırada tuvaletten dönen uzun boylu, siyahlı kadını da beğenmedi. Her halinden «orospuluk» akan, sarhoş, sert bakışlı, anasının gözü bir kadın. Otuz beşlik.

Belki daha azdı ama Ayten onu mahalledeki Süheylâ ablaya benzetmişti birden.

Bakkalın karısı yırtık Süheylâ

abla. Hiç sevmeydi. Lâfı ağzında,
küfürbaz. Kocasının veresiye
defterlerini karıştırır, genç güzel
borçlu kadınlara açardı ağzını
yumardı

gözünü. Teyzesi demişti ki Ay-
87

ten'in: «Kocasını kıskanıyor-
Borçlarım parayla değil, başka şeyle
ödeşeceklerini sanıyor!..»

Ayten başının bir davranışı ile
alındaki saç tutamını sanki geriye
attı. Alışkanlık.

Oysa bebe kestirmişti alındaki
saçını. Ona neydi siyahlı kadının
yaşından, Sü-heylâ
ablaya benzemesinden?

Dudağının koyu vişne ruju, gözlerinin
kuyruk kuyruk sürmesi..

—Haydi bakalım abla, şerefe!

Önündeki ince, uzun bardağa
şarap konmuştu, habersiz. Aldı.
Tokuşturdu, içti. İlk içmiyordu şarabı.
Erol'la çok içmişlerdi. Erol'dan önce
de içmişlerdi Semra'larla, geçen yıl.
Hem de ne sarhoş olmuştu ne
sarhoş!. Sahi Semra'dan haber
çıkınamıştı

bir daha. Dal gibi bir
deniz'gediklisine kaçmış. Bolu'ya mı,
Trabzon'a mı ne gitmişlerdi. Yaman
kızdı. Birbirine çaktırmadan sekiz
sevgiliyi öyle bir idare ederdi ki.-
Semra sekiz sevgiliyi idare ederdi de

ondan aşağı mı kalacaktı?

Yüzü kısa kıllarla kaplı kuru yemişçiye göz ucuyla baktı: O da sevgili miydi? Allah yazdıysa bozsun. Hacı ağaydı o be, bal gibi hacı ağa. Dazine oturunca nasıl titriyordu enayi, neler söylemiyordu! «Yavrum,» «Nonoşum,» «Bir tanem,» «Elmasım...»

Gülüverdi.

Siyahlı kadın adamlara göz kırptı. İki yudumla daha şimdiden kafayı bulmuştu aptal.

Bunu da «Karı» diye mi alıp getirmişti yâni kuru yemişçi. Değer miydi, masrafa değer miydi?

—Ne süzölüp duruyorsun kızım,

içsene!. Çekinerek baktı:

—Ben mi?

—Hayır ben!..

Gözlerini siyahlı kadından kaçırdı. «Kızım mış. Niye kızın oluyormuşum. Benim annem senin gibi kaşar mıydı?»

Yıllar yılı annesi diye hatırladığı alını mavi tülbentle bağlı siyah saçlı kadının kuru, bembeyaz yüzünü gene sanki mavi bir duman gerisinde görür gibi oldu. Çok yapraklı

ağaçların arasındaki harap toprak ev, bir su arkı ba-88

şında boğula boğula öksûrürken tıkanarak çömelen kır sakallı...

kupkuru bir kadın, kuvvetli güneşin altında sarı mısır tarlaları, gıcırtilı sesleriyle kara kargalar...

Buralar nerelerdi? Adı neydi bu memleketin? Alını mavi tülbentle sarılı kadın, kır sakallı ihtiyar nerdeydiler şimdi?

—Kızım senin aklından zorun var mı? Siyahlı kadının kötü kötü çatılmış kaşları.

—Benim mi?

—A vallahi ap.tal bu. Dut yemiş bülbül gibi oturulmaz burda. Orospuysan orospuluğun hakkını ver. Çocuk avutmaya gelmedik buraya!.

«Orospu»dan ötesini duymadı-

Önündeki masaya bir yumruk!.

—Ben orospu değilim!.

—Ya?.

—Sensin orospu!.

—Ben mi?

Masaya bir diz, şangırdayan şişeler, şarap bardakları, tabaklar. Bir tokat. Ayten iskemlesiyle yuvarlandı. Kalkmaya çalışırken bir tekme. Adamlar araya girmese öldürecekti belki de. Hüngür hüngür ağlarken :

—Seni, dedi, seni Erol'a söylersem!.

Sonrası toz, duman. Bileğinden bir başka odaya çekiliş, yayları paslı paslı gıcırdayan bir karyola, kirli

beyaz örtüler...

Uyandığı zaman geceydi.

Çırılçıplaktı karyolada. Kuru yemişçi değil, tilki yüzlü adam horluyordu karyolada.

Karyoladan korkuyla atladı.

Şuraya buraya serpili pembe külotunu, pembe kombinezonunu, mavi kloş entarisini aldı, giyindi çabucak. Kapıya gitti, kilitliydi.

Gözlerini odada korkuyla dolaştırdı. Kanatları artlarına kadar açık pencerelerden aydınlık gece, Boğaz'ın karanlık suları görünüyordu.

Pencere yanındaki iskemleye usullacık oturdu. Kuru yemişçi

nerdeydi? Siyahlı kadın?

Çanları cehennemey-di- Ah
şimdi Erol'un yanında olsa, başını
dizine koysa, ağ-lasa, ağlasa,
ağlasa...

89

IV

öyle içerliyordu ki Umumî
Kaptana!. Sol haftı o, zehir gibi sol
haf. Ne diye sağıç

oynatmıştı Ateşspor maçında
sanki? Şu kadardan beri sol haf
oynadığını bildiği halde.. Bir şey
değil, iki metreden topu minare gibi
dikmiş, kaleye sokamamıştı.

Soksa, iki-bir yeneceklerdi
Ateşspor'u. O zaman belki yüzlüğe

asılır, yüzlük olmasa bile temiz bir ellilik...

—Al oğlum. Bu kadar oluyor bu. İyi, kötü giy...

Annesi. Yakasını tersyüz ettiği lâciverdi soluk gömleğini uzatıyordu. Aldı. Kadın şöyle bir baktı: Ne olacaktı bu oğlanın sonu? Bütün gün ya kahve köşeleri, ya da bitmez tükenmez top. Top peşinde koşacağına iyi kötü bir işe girse.. Ne diye girmiyordu? Fabrikaya girse. Fabrikada da top vardı. Kırmızı eşofmanlariyle fabrika spor kulübünün işçi sporcularını hemen her gün görüyordu. Üstelik saat ücretleri de işliyordu bir güzel.

Derin bir iç geçirdi-

Saat ücretleri işlerken top

peşinde koşan fabrika işçi
sporcularından nesi eksikti?

Boy, pos.. Sonra, güzel kızlar
vardı tütünde. Bütün gün yanyana
çalıştıkları, kocaman göğüslü, cıvıl
cıvıl kızlar.

—Bizim ordaki sporculara
imreniyorum Erol! Sertçe döndü :

—Ne?

—Bizim ordaki sporculara
diyorum...

—E?.

—İmreniyorum.}

—Nelerine?

Anlattı: Saat ücretleri işlediği halde, haftada iki mi. üç mü kırmızı eşofmanlariyle top oynamaya gidiyorlardı. Bütün kızlarla araları iyiydi. Hangisine el atsalar boş çıkmıyorlardı. Güzel, çok güzel kızlar vardı hem de. İlle Muazzez. İki odalı evi bile vardı

kızın. Oğlu olduğunu bildiğinden mi ne, teyze teyze diye ayrılmıyordu çevresinden.

Oğlu olduğunu bildiğinden mi nesi yoktu. Biliyordu. O söylemişti niye fabrikaya girmiyor diye.«Fabrikaya gir-90

se, hem saat ücreti işler, hem de bol bol futbol oynar!»

Gözlerini yere indirdi.

Bu zamanda evi olan karı... Gün geçtikçe ev sahipleri kiralari arttırıyorlardı. Arta arta nereye gidecekti bilinmez. Kiracıları düşünen yoktu. Eskiden Allah düşünürmüş, şimdi... şimdi kul kendi düşünmeliydi kendini. Evi olan bir kız, üstelik güzelse, ne çıkardı tütünde çalışmasından? Genç, güzel, cıvıl cıvıl şeyler... Cumartesi saat bir borusundan sonra bir yıkanma, bir pudra, bir ruj...

Erol:

—Açı acı tütün kokmalarını ne yapalım ya? dedi-

—Acı acı tütün mü? Kim demiş?

—Kim diyecek? Bilmiyor muyum? Sen bile...

—Halt etmişsin. İnsanyı kanıpüstünübaşınıda mi bir şeyciği kalmıyor.

—Boşver.

Kırışık yüzü hafifçe duru sarı kadın gözlüğünü çıkardı. İş yoktu bu oğlanda. Kaç

dereden su getirirse getirsin... Şimdi gidip gene o Ayten yellozunu bulacaktı sağlama.

Eller neler demiyorlardı. Gözü çıkasınca teyzesi başındayken..

Gene de sordu :

—Nereye gidiyorsun?

—Sana ne?

—Bana mı ne? Annen değil

miyim ben senin?

—Nolmuş annemsen? Gözleri

doldu.

—Aklını başına al yavrum. Ana

gibi yâr olmaz!

—Bağdat gibi de diyar değil mi?

—Bağdat gibi de diyar tabîî.

Hani yüz lira alacaktın kulüpten?

Tepesi attı. Ulan ne askıntı

insanlar vardı şu dün-ya'da be!..

Alacaktı, alacaktı ama namussuz

Umumî Kaptan sol haf değil, sağıc

oynatmıştı. Topu iki metreden

havaya minare gibi dikmeyip de

kaleye soksaydı, yüzlük şimdi
sağlama cebindeydi. Bırak yüzlüğü,
sol haf bile oynatacakları şüpheliydi
bundan böyle. Umumî Kaptan:
«Ense kökünü görürsen...» demişti.

91

Bakışı annesinin karşılık
bekliyen bakışıyla karşılaşınca gene
öfkelendi:

—Alacağız.:

—Ne zaman?

Az kalsın «Ense kökümü
görünce...» diyecekti, kendini tuttu :

—Sen şimdi yüzlüğe boşver de,
dedi, bir ikibuçuk-luk iyi et!-Başına
geleceği biliyordu kadın. İkibuçuk,

ikibuçuk.. Sabahın yedisinden
akşamın yedisi, sekizine kadar
kurumuş tütün yaprakları içinde.. Ne
ömrü kalmıştı surda?

Çalış, kazan, ver, çalış, kazan,
ver.. Kocasının ölümünde otuzunda
yoktu. Pekâlâ da evlenebilirdi.
Evlenseydi, yurdu yuvası, akşamları
rakı, cigara kokarak, ama evinin -
iyi, kötü - rızkıyla gelen kocası
olurdu. O düşünürdü boğazı, yemi
yiyeceği, giyim kuşamı, yakacak,
kira derdini.

—Hadi be, ne düşünüyorsun?

Kazık gibi oğlan. Bütün gün
kahve köşeleri, ya do yellozların
peşinde koşacağına harçlığını

kazanmanın yolunu düşünsündü.

—Ulan amma da uzattın be kocakarı!.

—Neyi uzattım?

—İkibuçuk dedik ya...

—Yok param. Gözleri kısıldı, hınçla :

—Yok, dedi, yok ha? Bir de Ayten'le konuşma dersin!.

Ayten'le konuşmasa açlıktan nefesi kokacaktı be. Kız bir bakışta anlıyordu yolsuzluğunu.

—Aklını başına alsan, bizim fabrikada ne Ayten'ler var!.

—Başlarım şimdi sizin fabrikadan...Tütüncükulu kız

istemiyorum ben!.-

—Orospu kokular daha makbul
bu zamanda, doğru. Duydu,
aldırmadı.

Kahveye geldi. Altındış
oradaydı:

—Ne haber lan?

Altındış yere fırt diye tükürdü:

92

—jyilik..

—Mangırın var mı mangırın?

—Bizim senin gibi Ayten'imiz
yok oğlum!. Güldü :

—Adam ol senin de olsun aç
köpek!.

—Öyle adamlığa boşver..

Keriz İhsan köşedeki pişti

masasından lâf attı:

—Gene kartoloz karıyla
beraberdi seninki!. O yana ilgiyle
gitti:

—Ne zaman gördün?

—

Yarımsaatönce,Beyazıt'ta,dolmuşţani

Altındiş yanlarına sokuldu :

—Haydi gene işin iş sol haf,
karı sağlama uçuştan geliyordur!.

Vakit geçirme git, hesap al!.

Sertçe döndü :

—Bana bak..

—Ne o? Asaletine mi dokundu,
haybeci? Kahveci gülerek geldi:

—Ne haber Erol?

—Sağlık be Hasan âbi...

Altındış, kahveciyi kolundan çekti:

—Lâfa tutma da gitsin karıdan hesap alsın be Hasan âbü.

Kahveci bir kahkaha attı. Erol kıpkırmızı, başını salladı :

—İbne, ah ibne ah!.

Bozulmuştu, fena bozulmuştu... Yolu tuttu. Arkasından uzun uzun güldüler. Sonra kahveci ciddileşti:

—Ayten Boğaziçi otellerine de gidiyormuş diyorlar. Altındış bir iskemle çekti:

—Asaletli orospu zamanlarıyla o. Şimdi Beyoğlu'nda kendi gibilerle tur atıyor.

Ağacamiin önüne git de gör!.

Kahveci Ayten'in babasını da tanırdı annesini de. Annesi tütüne gidip gelirken az takılmamıştı. Kızı gibi fındıkçıydı ilk zamanlar. Bir gün Doklardaki Bolulu Me-met'le...

Sonra işi uydurmuş,
evlenmişlerdi. O zamanlar.

93

yâni Ayten'in annesi dal gibi,
fındıkçı kızken, teyzesi sağlamcıydı.

—E., dedi, aslı hu, nesli hu.

Nesil azmaz. İnsan nesline çeker...

—Doğru, dedi Altmdış, doğru
ama, bizim kerize no-luyor? İnsan
orospu parasıyla...

—Yapsın be Altmdış? Yok, yok
işte!.

—Yok mu? Yalı kazığı gibi be ayı oğlu ayı. İhtiyar anasının çalıştığı fabrikada çalışsa olmaz mı?

—Doğru ama...

—Futbolsa, orda da var, hem de daniskası!. Pişti oynayanlar da söze karıştı :

—Pazar günü gördük Eyüp sahasında futbolunu!.

—Gördük ki gördük..

—İki metreden topu sokamadı kaleye be!.

—Beş yaşındaki çocuk sokardı-

—Bırak beş yaşındakini, kör olsa sokardı şerefsizim...

—Hayvan. Boş kaleye şut

asılıyor!.

—Orda hafif bir iç...

—Tamam. Altmdış :

—Umumî Kaptan ifrit oldu, dedi.

Ne anasını bıraktı söğmedik, ne
avradını!.

—Bir daha takıma almazlar
bunu.

—Takıma mı? Ense kökünü
görürse takımı görür bir daha.

—Geçsin Ateşspor'a en iyisi.

—Ne yapsın Ateşspor iki
metreden topu boş kaleye
sokamıyan molozu?

Erol tekrardankahveye
gelinceye kadar sürdübu konuşma.
Altmdış :

—Aldın mı payını? dedi.

Kahkahalar.. Erol başını salladı:

—Aldım.

—Mısırçarşısma git de biraz erkeklik satın al aktardan...

94

İçi içini yiyordu ama yalan da değildi. Zorla gülerek bir iskemle çekti, kahveciye :

—Ne diyor bu Hasan âbi?

Hasan âbi dalgındı, duymadı. Erol'u süzüyordu. Oğlan babasına hiç çekmemişti.

Avucu gibi bilirdi onu. Bir mahallede doğmuş, bir mahallede büyümüşler, sırasına göre birlikte

vurmuş, birlikte vurulmuşlardı. Bir eller, bir bilekler vardı rahmetlide...

Sonra çok erkek adamdı canım- Değil oğlu gibi orospu parası, meyhaneye her gidişinde hesabı görür, arkadaşına metelik harcatmazdı.

Gözlerini Erol'a kaldırdı :

—Ee.. dedi, Dünya! Senin bir baban vardı.

Uzun uzun anlattı. Erol'un gözleri yerde dinliyordu. Babasını ilk dinlemiyordu. Çok dinlemişti mahallelerden. Dinlemişti ama...

Hasan âbi:

—Delikanlıyı madara eden...

Devire söğünce, Erol ferahladı:

—Biliyorsun yollarımız kesik
Hasan âbi. Annem de tutmuş gir
bizim fabrikaya diyor.

Orda da futbol var, evet ama...

Altmdış hemen taşı koydu :

—Sana göre değil!.

—Niye?

—İki metreden topu boş kaleye
sokamıyan adamsın be!.

Boşandı:

—Ben forvet oyuncusu değilim,
sol hafim arkadaş. Sonra, verdiler
kırk beş numara bir ayakkabı, ben
şuraya vuruyorum, o gidiyor taa
oraya!.

Piştı masasından gene lâf
attılar:

—Hadi hadi, ayakkabıya
bahane bulma. Çocuk olsa atardı
onu!.

Bir başkası:

—Ne çocuğu? dedi. Kör olsa
atardı.

Herkes bir yandan saldırıyordu.
İçini çekti çaresiz, boynunu büktü :

—Ne yapalım? İbne top falso
yaptı işte...

95

Altındış cigarasının izmaritini bir
fiskeyi fırlattı:

—Top falso yapar, karı falso
yapar... Kalktı :

—Hastir lan, inek!-

—İnek mi? Benim adım Erol

değil, Ayten isimli sevgilim yok beni boynuzlayan!.

—Bana ne Ayten'den? Nikâhlım mı?

—Olmasın. Aftosun değil mi?

—Bana göre hava hoş oğlum.

Yolsuz kaldım mı mangır pasa ediyor, canım istedikçe de koynuma giriyor. Daha ne?

—Hiiç, sermayesiz ticaret. Ben senin yerinde olsam Ayten gibi iki tane zilli daha bulur...

—Ee?

—

Kartalozkarıyaboşverir,kendim satış ederim, ooooh!..

Kahkahalar kahvenin külrengi
loşluğunda çınladı.

—Oh ki oh...

—Derken altımda araba...

—Sırtımda İngiliz kuponundan
kostüm...

—Bileğimde Movado saat...

İskemlesinden kıpkırmızı fırladı:

— Boşverin yahu be!.

Çay filân içmemişti. Kahveden
çıktı. Alaycı kahkahaları geride
bırakarak deniz kıyısına doğru sinirli
sinirli yürüdü. Ellerini pantolon
ceplerine sokmuştu. Önüne çıkan
küçük çakıl taşlarına hafif hafif
vurarak tren yolunu geçti. Bu
orospuya boşvermesine verecekti

ama hemen değil. Topu iki metreden
boş kaleye sokamayışını,
«Mahsustan atmadım size!» diye
yutturmuştu Ateşspor'lulara.

Yutmuşlardı da. Yoksa herkes
biliyordu ki, boş kaleye o topu beş
yaşındaki çocuk bile sokar!.

Kıyıdaki derme çatma
meyhanenin alçak iskemlelerinden
birini çekip oturdu-Meyhane filân
değildi burası. Eski balıkçılardan
Aleko ızgarada Çingene
palamuduyla şarap satıyordu
ahbaplara, kaçak.

96

—Haaydi Aleko, yap çat
bakalım!

Avurtları çökük ihtiyar Rum
başını anlayışlı anlayışlı salladı:
—Sindi..

Yağlı boya resimler yer yer
dökülmüş, kocaman bir Turyağ
kutusundan yarı canlı

çıkarıldığı semiz bir Çingene
palamudunu alışkın ellerle kesip
biçtikten sonra hayvanın barsaklarını
filân alesta bekleyen kedilere atıp
dilimleri kanlı elliyle ızgaraya dizince
günün alaca karanlığına kuvvetli,
sıcak bir cızırtı yayıldı.

—Şarap istersin?

—Ver bir yarımılık..

Biraz doğranmış kırmızı soğan,

biraz da roka yap.-raklarıyla süslü kızarmış Çingene palamut dilimleri önüne konuluncaya kadar hep babasını düşündü. Çevresindeki ıslak balıkçı ağları, küçük beyaz ağartılar içinde uzanıp duran sinirli deniz, hızla kararan gökyüzü... Babası gibi olamıyorsa suç kendisinde miydi? Anasından çok dinlemişti babasını. Çalışmazmış. Babasından ev, dükkân, balıkçı motoru, kayıklar... Kendisine ne kalmıştı? Kalsa, bir şeyler kalsaydı o da bilirdi arkadaş ağırlamayı ama, kalmamıştı.

İlle şu hergele Altındış... Hani ayıp olmasa, mahallelinin suçlu

çıkarmıyacağını bilse...

Ne fayda, bütün mahalle düşmandı ona. Ayten zarına bakıyorsa, dilediği zaman koynuna giriyorsa onlara neydi? Ellerini çabuk tutup onlar tavlasaydılar!.

— Bir parça ekmek versene barba!.

Hava hızlı poyraza dönüyordu. Ateşteki ızgaradan yükselen balık kokusu yüklü

dumanlar suratında parçalanıp çevreye dağılıyordu. Sinirli denizin hırçın yüzündeki beyaz köpüklerin hızla çoğalışı, uzaklardan, ta uzaklardan gelen balıkçı kayıkları, havada şaşkıncasına dolaşan kül

renkli bulutlar belki de yağmura
işaretti. Kül-rengf, duman renkli
bulutlar kaynaşıyorlardı sanki
yukarda; alçaldıkça alçalıyorlardı.

Sası sası kokan bardağına kirli
kırmızı şarabını doldurdu-97

F.: 7

Yağmursuz, karsız, lodossuz bir
Beyoğlu gecesi idi. Tramvay
tellerinde şimşekler çakıyor,
hıncahınç otobüslerin kulakları yırtan
homurtuları raylardaki paslı
gıcırtiları

siliyordu.

Ayten, büyük büyük açılmış iri
siyah gözleriyle iki çirkin kadının
arasındaydı.

Solundaki acı kırmızı dökürlü
kadından kolunu kurtararak bilek
saatına baktı:

— On bire geliyor..

Esneyen ağzına manikürlü
tırnaklariyle hafif hafif vurdu.

Saat on bire geliyordu
gerçekten de. Bu saat Beyoğlu arka
sokaklarının ucuz şarap satan
meyhanelerinden ipi koparmış sulu
sarhoşların kaldırımlarda el e, dille
sarkıntılığa hak kazandıklarını
sandıkları saatlardır. Arada sulu bir
sarhoşun genelev kadınlarını
hatırlatan yırtık bir kahkahası
otobüs, tramvay, taksi uğultuları

içinde parlayıp söner. Arkasından bir düdük, bir küfür, biriki-veren kalabalık, itişip kakışmalar, sonunda da lâcivert üzerine kırmızı yazıyla (P.G.) harfleri bulunan kolbağı

görevlilerle polislerin arasında sürüklenerek Bursa sokağına götürülen biri, ya da birileri...

Sık sık rastlanır bunlara Beyoğlu'nda ama, bu gece daha bir uysallık içindeydi kalabalık kaldırımlar. Pakize abla aşırı pudralanmış kırışık yüzü, koyu vişne rujlu du-daklariyle kızlarının ardında, müşteri kolluyordu. Nesine gerekti saçları briyantimli, beyaz perde jönleri gibi cigara yakan kolalı

yakalılar. Ona Sirkeci kebapevlerinin
çoban salatası, bol kırmızı biberli
çiğköftesi, lahmacunu, humus denen
nohut ezmesi, ya da Adana, Kilis,
Antep kebabla-riyle yedi yüz
gramlıkları devirmiş kaba saba,
bugün var yarın yok ama el eri açık
taşralı şoförler, şoför muavinleri,
hakalmazlar lâzımdı. Böylelerini ele
geçirebilmek için, yuvalarında fıldır
fıldır dönen gözleriyle kalabalığı bir
ışıldak gibi tarıyordu. Balsa,
buluverse, kızlardan ilkin birini, sonra
ötekini, ya da üçünü birden
satıverse, mangırları cebe, onlar
karanlık sokakların uykudaki apar-98
tıman merdivenlerinde kozlarını

paylaşırken o da sıcak bir
ışkembecide yorgun bedenini
dinlendirse!

Çirkin yüzü birden asılarak
adımlarını açtı, kızlarına sataşan
birine âdeta hırladı:

—Doğru yoluna gitsene lan
ibne!

Uzun siyah saçları briyantinden
vıcık vıcık delikanlı lâcivert ceketi
içinde beyaz naylon gömleği, siyah
ma-kosen pabuçlariyle şimşek gibi
döndü :

—Ne? İbne mi? Bana mı
söylüyorsun?

Yanında kendi gibi iki arkadaşı.
Pasajda rakıya ilkin bira, sonra

şarap karıştırmış, yıllar yılı Yolgeçen hanı ya da Kapalıçarşı böğründeki kundura atölyelerinde Murat kalfaların, Basri âbilerin, Afondos'ların vurma vurulma, içeri düşme, orospudan haraç yeme üzerine anlattıklarıyla pişmişlerdi. Henüz askerlik yoklamalarının bile gelme-yişi önemli değildi. Kalabalık birdenbire ağzını bozan kariyla aralarına girmese, yarınki gazetelerde «Delikanlıya ağız bozmanın ne demek olduğunu» okuturlardı

Dünya'-ya. İç ceplerindeki ayakkabı falçatalarını haybeden taşımıyorlardı ama, kartaloz kari

dua etsindi kalabalığa-Ayten her zamandan daha büyük büyük açılmış gözleriyle delikanlıya bakıyordu. Bir ara soıundakini dirseğiy-le dürterek :

—Evlâdım! dedi.

—Kim?

—Görmüyormusun?

TironPovver'ebenzemiyor mu?

İki yanındaki iki çirkin kadın :

—Dur sen dediler «alacağın olsun!» Büyük büyük açılmış gözleriyle şaştı :

—Niye? ne yaptım?

—Erol'a söyliyelim de seni...

Çocukça gülüşün

tatlıyumuşaklığıyayıldıyüzüne. Sonra

ciddileşti:

—

AhErol,canımErol.Onukimseyedeğişn
ama...

—E?

—Boşveriyor bana artık.

99

Umutsuzluğun, hasretin gölgesi
yayıldı bu sefer de yüzüne.

—Niye boşveriyor? Herhalde bir
orospuluk yaptın
çocuğa..

—Ben mi? Değil vallah..

—Niye boşveriyor öyleyse?

—Ne bileyim ben? Bir Altındış
var, arkadaşı. Ondan sana hayır yok

dedi. Başka bir kulüpten el i lira almış güya...

—Futbolcuların peşinde senin gibi ne Ayten'ler var yavrum..

Sağındaki:

—Ama ne., dedi.

Ağacami durağından geri döndüler. Abonoz'a giden sokağı karşıya geçecekler, Saray sinemasına doğru yürüyeceklerdi, geçemediler. Sokaktan çıkan bej bir taksi önlerini kesmiş, trafik polisinin işaretini bekliyordu.

Pakize abla Ayten'i arkadan itti:

—Ne durdunuz be, yürüsenize!

—Taksi abla.

—Ohooo.. onun keyfini mi

bekliyeceksiniz? önden Ayten, ürkek serceler gibi karşıya geçerken, bej taksi şakadan üstlerine kımıldanınca, Ayten çılgılığı bastı. Pakize ablanın gene ağzından kaçırverdi -.

—Noluyorsun be, hayvan!

Trafik polisi o sıra yol vermese, meşin caketli acar şoför direksiyondan atlıyacaktı.

Yanlarından hızla geçerken yarı beline kadar sarkarak -.

—Dua et trafik polisine, dedi, «taş arabası!»

—Taş arabası sensin, eşşoğlu eşşek! Ayten yanındakine fısıldadı:

—Bir gün fena yapacaklar
bukarıyı ama, bakalım...

—Ablayı mı?

—Ağzı çok pis be.

'Kuru yemişçinin yüz mumluğu
altında fitil gibi bir ihtiyar, kızlara bir
avuç tuzlu fıstık uzattı. Ayten -.

—Mersi! dedi.

100

Sulu ihtiyar yana kaymış yumruk
gibi siyah kıravatı, eski biçim sert
kolalı yakası, redingotu hatırlatan
siyah elbisesiyle takıldı arkalarına:

—Mersi mi şekerim? Mersi mi
civanım? Pakize abla atmaca gibi
yetişti:

—Al voltanı bakalım moruk, tut

caddeyi!.

—Niye?

—Bir de soruyor. Niyesi var mı?

—Var tabî evlâdım. Neden

niyesi olmuyormuş?

—Senden geçmiş böyle şeyler

de...

—Ne biliyorsun?

—Ne mi biliyorum? Ayol

çakmıyor muyum ben seni?

—Neremden?

—Suratından! İhtiyar kıs kıs

güldü :

—Surattan anlaşılmaz. Bak,

para derler buna. Mührü Süleyman
yavrum!

Kadın içice el iliklere iştahla
baktı:

—Yâni ne demek istiyorsun? —

Yâni değil, Aleko. Çakıyorsun ya?

—Çakıyorum ama...

—Evet?

—Temiz bir el iliğini alırım!

İhtiyar sarmısak kokulu bir ıslık
çaldı. Abla:

—Ne o?

—Elliliik! Tapusu da beraber
mi? Abla kızlarını önüne kattı:

—Sende iş yok. Bu zamanda
elliliğin sözü mü olur? Et altı papel,
fasulya beş, mercimek ona keza. O
da namuslusunu bulabilirsen...

—Doğru yavrum, doğru ama, iş

ellilikle bitmiyor ki. Taksisi var bunun, pansiyonu var, içkisi var...

—Yağını biberini hesap edersen paça yiyemezsin! Genç karılar bunlar. Neyine gelecekler senin? Gençliğine mi? Güzel iğine mi? Yoksa turşumuş...

—Höst höst...

101

Kızlarını tekrar önüne kattı ama, ihtiyar gene de arkalarını bırakmadı:

—Dur yavrum, evlâdım... nereye gidiyorsun? Esnaf kısmı pazarlıktan kaçır mı? Ha üç beş indirelim dedik...

—Pazarlığı da sevmem, adam aldatmayı da. Allah benden bunları sormaz. Benim işim harbi- Bunlar genel-ev'de dikiş tutturamıyanlardan değil. Üçünün de arslan-lar gibinişanlılarıvar.Bakma,kaçak çalışıyorlar.Oğlanlar hani bir duysa...

İhtiyar elliliği uzattı:

—İyi ya canım.. Kadın parayı aldı:

—Hangisini istiyorsun? Siyahlıyı işaret etti.

Kadın siyahlının yanına gitti:

—Efendi babanın ifadesini alıver! Siyahlı burun kıvrırdı. Kadın :

—Ne o?, dedi.

—Moruk be abla!

—Fena mı kız? Sızıverir.

—Sızıverir ama... Kızdı :

-t- Şimdi başlarım sinsilenden!

Genç olsa bütün gece uyutmuyor
diye söylenirsin, ihtiyar olsa...

Siyahlı istemiye istemiye

Ayten'in kolundan çıkıp geriledi.

İhtiyar geldi, koluna girdi, geri
döndüler.

Acı kırmızı dökürlü tekrardan
Ayten'in koluna girmişti. Esnedikten
sonra :

—Öyle uykum var ki., dedi.

Ayten içini çekti:

—Ya benim?

—Bize de birer genç mi olur,
moruk mu... O şimdi adamcağızı

iyice keser!

—Cok insafsızdır, keser.

—Ya çirkinliği?

—Sorma..

—Kalçaları öyle geniş ki- Ben onun yerinde olsam tayyör giymeğe tövbe ederdim..

102

—Manto giyse bari..

—Az mı söyledim kardeş?

—Ama erkekler gene de beğeniyorlar... Sinirli sinirli:

—Erkekler., dedi. «Zevksiz şeyler. Ne anlarlar kadından?»

Sözü değiştirmek için sordu :

—Yeni evinizden memnun

musunuz?

—Cok.

—Erol'u o günden sonra
görmedin mi?

—

Görmedimşekerim.Banaboşveriyorartı
de malûm, işier bırakmıyor ama, çok
göreceğim geldi. Canım Erol. Bir
zamanlar annesi benim inadıma çok
istedi evlendirsın diye ama,
evlenmedi.Fabrikakızındankarı olur
mu şekerim? O kadar erkeğin
içinde...

—Her birinin en az birkaç tane
var!

—Önüne gelen mıncıklar.

Teyzem o kadar ısrar ettiydi de yine

girmediydim fabrikaya?

—Ben de kardeş. Daktiloluk bulunmuştu bir şirkette, girmedim. İnsanın adı

hemencecik çıkar. Demek yeni evinizde memnunsunuz?

—Cok. Neydi o eski mahalle... Herkesin gözü üstünde- Yeni bir şey giyemezsin, birisiyle konuşamazsın. Ama şimdi? Apartman. Bir katta oturan öbür kattakileri tanımıyor. Sabahleyin bir çıkıyorum, taa sabaha karşı...

—Kontrat kimin üstüne?

—Teyzemin. Cok çenebaz, çokkurnazkadınkardeş. Ev sahibine

bir diller döktü...

—Ne diye?

—Emeklikaymakam karısıymış ta,kocasıölmüş te... Şimdi tutturdu salona koltuk kanepa takımı alalım diye...

—Lâzım ama kardeş..

—Biliyorum şekerim, biliyorum amayavaşıyavaş. Ona kalsa, gidelim mezat salonuna, iyi kötü bir şeyler uyduralım diyor. Ben yanaşmıyorum. Kullanılmış, eski mala ne diye para verecekmişim? Olursa yeni olsun. Tünel'e giderken Löbon'un karşısında bir mobilyacı var ya?

103

—Var..

—Kan kırmızı koltuk

kanepelergördüm,bayıldım. Geceleri
rüyalarım giriyor. Birkaç

ay daha dişimi sıkıp...

—Onlara güzel bir taban

halısiyle, yeni perdeler de ister.

—Koltuk kanepeler olduktan sonra

halı. perde, korniş kolay. Ne
düşünüyorum biliyor musun? Erol
benimle ba-rışsa, evlensek,
apartmanımızı birlikte düzsek...

—Deli. Evlenip te bir erkeğin

baskısına ne diye gireceksin?

Gençsin, güzelsin, işin iyi.

Ah ben senin yerinde olmalıyım

ki.-

—Ne yapardın?

—Ne yapacağım? Para biriktirirdim. Bir kenarda on param yok vallahi. Önce babamın ameliyatı,.şimdi de an-ne/ninki... Eksik olmasın Eskişehir'den de akrabalar geldi mi?

Tamam. Yangın var diye bağdırmamak işten değil. Çalış, kazan, anana babana harcadığın hadi neyse, bir de hısım akraba. Bu zamanda çoluk çocuklu' misafiri olur mu?

Ense köklerine hırsıyla yaklaşan Pakize abla :

—Çeneye daldınız mı Dünya yıkılsa umurunuzda olmaz! dedi.

«Gel buraya!»

Ayten'i büyük büyük açılmış gözleriyle, yalnız bırakıp, şoför kılıklı, koyu esmer bir taşralının yanına gittiler. Büyük muhallebicinein camekânı önünde bir şeyler konuşuldu, paralar alınıp verildi, sonra Pakize abla Ayten'in yanına geldi:

—Seni satış etseydim hayırlısıyle... Saray sinemasının önüne doğru yürüdüler.

—Bu gece benim şansım yok!

—Belli olmaz. Senin tiryakilerin sinemadaşimdi. Malûm ya, ufakçı beyefendiler..

Sesli sesli esnedi:

—Aaaaah ah., benim bu emeklerimi nasıl ödeşeceksiniz bakalım?

Galatasaray'a kadar gittiler. Dönüşte kaldırımları iyice kalabalıklaşmış buldular.

Sinemalar dağılmış, tramvay, otobüs durakları tıklım tıklımdı.

104

lar!.

Lâle sinemasına doğru yürürlerken, birden Altındiş;

—Merhaba Ayten!.-Ayten durdu

:

—Merhaba âbi!

—Haberin var mı senin

haybeciden?

—Yoo. Ne var?

—Ayağı kırıldı nolacak.

Ayten yanındaki kadına

tutunmasa düşecekti.

—Ayağı mı kırıldı? Nasıl?

—Basbaya.Eskikulübüne

karşıoynuyordu,kırdı-

—... o kadar söyledim, Erol

dedim, kulübünü elli liraya değışme

dedim, dinletemedim.

İnsan elli lira için...

Sarı kıvrıcık saçlı bir delikanlı

Altmdış'ın omuzu üzerinden konuştu :

—İyi ama, takıma almıyorlardı.

Ne yapsın? Altındış :

—Almazlar tabî. dedi. İM

metreden topu kaleye so-kamıyan
bir oyuncuyu, alırlar mı?

—Almazlar, almazlar ama...

—O da kulüp değiştirdi.

—Böyle de ayağını kırarlar işte.

Ben Erol'a değil annesine acıyorum.

Kadın hep ağlıyor. Kazandığı ne?

Kiraya mı versin, boğaza mı, yoksa

oğlunun kırık ayağı için doktora,
ilâca mı?

—Kulüp? dediler. Altındış omuz
silkti:

—Kulübe sağlam

oyunculâzımoğlum. İyikoşan, gol
atan, mangır lâfı etmiyen. Ben saha
kenarındaydım, ayak çat diye
kırılınca... bırak pis şey be. O ayak

abucak doktora gösterilmezse topal kalır oğlan!..

Ayten, büyük büyük açılmış gözlerle sadece bakıyor, konuşulanları dinliyordu. Ne syliyeceğini bilmiyor, bakıyordu sadece-

—Bu futbol da fasarya be..

—Spor oğlum..

—Ben fasulya demedim.

105

Altındış Sarı'ya bir tekme salladıktan sonra:

—Hadi eyvalla Ayten, dedi.

Ayten duymadı. Hep o büyük büyük açılmış gözleriyle taa karşıya,

karşıdaki Ağaçamii durağına bakıyor, görmüyordu. Pakize abla kolundan çekti:

—Deli. Seni arayıp soruyor muydu? Kadının çektiği yana ağır ağır yürüdü.

—... bu zamanda sağ gözden sol göze fayda yok. Ayağını senin için kırmadı. Kim ona kulübünü değiş te kendine düşman kazan dedi?

Birden kuru yemişçi ilişti gözüne. Kaba yüzü, kısa, sert kıllarla kaplı adam. Ağır ağır geliyordu. Ayten'i bırakıp koştu :

—Merhaba beyim!.

Adamın sırtında koyu kahverengi, ağır bir palto, kuvvetli

dişleri arasına tek tek attığı
kavrulmuş fındıkları çiğniyordu.

—Oooo merhaba abla!, dedi.

Ne haber?

—Haber sizde. Adam göz kırptı

:

—Nerde küçük? Benim

küçücüğüm nerde?

—Sormayın-

Nişanlısınınayağınıkırmışlartopta,
üzölüp duruyor.

Adam çevresine sarmısak
kokusu saçarak kaba kaba güldü :

—Al getir onu bana da tesel i
edeyim.

—Bir dakika!.

Koştu ama Ayten'i bıraktığı
yerde bulamadı.

Nefes nefese gelmişti
Tepebaşı'na. Bir dolmuşa atlatarak,
gidecekti. Kimbilir nasıl acıyordu
kırık bacak, Erol'u nasıl
kıvrandırıyordu yatakta! Bundan
böyle belki de hiç

top oynayamıyacaktı. Sağlam
oyuncu lâzımdı kulübe- İyi koşan, gol
atan, para lâfı

etmiyen... Ama daha önce
doktora gösterilmeliydi kırık ayak.
Hemen gösterilmeli, cahil
kocakarılar bırakılmamalıydı.
Acaba gösterilmiş miydi? Kulüp belki
de göstermiş olabilirdi.

Gösterilmezse...

106

Bir dolmuş yanıbaşında durdu :

—Vay, Ayten!. Altındış'ti, kapıyı

açmıştı :

—Aksaray'a mı, Aksaray'a mı?

—Evet.

—Atla da gidelim!.

—İyi ama, yer? Yer yok.

—Şoför yabancı değil, atla!..

Altındış'ın yanına sıkıştı.

—Bakıyorum erkencisin bu

gece.. Niye?

Duymadı. Duydubelkide, anlamadı. Kırı doktora gösterilmeliydi. Teyzesinden duymuştu, hemen gösterilip usulünce sardırılmazsa yanlış kaynar,

düzeltilmek için ayağı tekrardan kırmak gerekirdi.

Araba Kasımpaşa'yla Halic'i sağına almış, baş döndürücü bir hızla Şişhane'ye iniyordu. Gecenin içinde tatlı bir vızıltı, sağda solda kayan, boyuna kayan ışıklar, karanlık apartmanlar, aydınlık pencereler..

Dolmuşta Altındiş'ten başka kim vardı? Ne düşünüyorlardı onun için? Şoför dikiz aynasını niçin ayarlamıştı? Bakışları dikiz aynasında karşılaştınca Altındiş'e neden gülerek göz kırpmıştı?

Ayağın tekrardan kırılmaması

için doktora gösterilmekte
gecikilmemeliydi. Para mı?

Para mı lâzımdı bunun için?
Kulp? Belki de kulüp boşverirdi- En
iyisi...

Altındış düşüncelerine taş
koydu :

—Konuşsana!.

—Ben mi?

—Sen tabîî, ne düşünüyorsun
ispinoz gibi?

—Bilmem..

—Erol'u düşünüyorsan geç bir
yaprak.. Büyük büyük açılmış
gözleriyle vahşice baktı:

—Niye?

—Niye olacak? Senin onu

düşündüğün gibi o seni düşünmüyor
ki!.

İç geçirdi:

—Bütün kabahat bende. Ben

biliyorum suçumu..

:!— Yoksa şimdi ona mı

gidiyorsun? Ona gidiyorsan..

107

Gitme. Öyle kızıyor ki sana!

Lan dedim, Ayten gibi sevgilim olsa
feleğe minnet etmem. Hani yalan da
değil. Az mı baktın zarına?

—Ben onun zarına filân

bakmadım..

—Hadi hadi, çakıyorum ben.

Ama o nankörlük etti. Hele annesi!
Gecen gün teyzenle fena

atışmışlar...

—Teyzemle mi? Niye?

—Apartmana taşındınız ya..

—Evet?

—Erol'un annesine dudak

bükmüş teyzen- Az kalsın sac saca.
baş başa geleceklermiş...

Yaa, demek dudak bükmüştü?

Bükerdi, biliyordu teyzesinin ne mal olduğunu. Hele Mahmutpaşa'dan siyah mantosunu aldığı gün. Belki de o gün olmuştu bu dudak bükme.

Ne sanıyordu kendini bu kadın?

İnsan apartmana taşınmak, yeni bir manto sahibi olmakla çalım mı satmalıydı? Sonra sağa sola emekli

kaymaftam karısı olduğundan söz açması.. Ya koltuk kanape takımı?

Aklına, biriken dört yüz el i lira geldi. Paraların üstü-ne titriyordu kadın. Bin iki yüz elli lira olunca Löbon'un karşıısındaki mobilyacıdan... Ama hayır, istemiyordu. Koltuk kanape altı ay sonra da alınabilirdi. İsterse hic alınmasın. Ayak doktora gösterilmeli, doğru, dosdoğru sarıdırılmalıydı. Sardırılmazsa...

"Aksaray'da indiler. Yenikapı'ya giden geniş yolda Al-tındış arkadaşlarından ayrıldı.

Yanında Ayten, daldı apartmanların karanlık sokaklarına.

—Nereye gidiyoruz şimdi?

Erol'lara mı?

—Hayır, peşin bize.

—Sonra?

—Sonra Erollara.

—Beni dinlersen gitme!.

—Niçin?

— Çok kızıyorlar sana!.

—Erol da mı?

î— O annesinden beter.

Karanlık, alaca karanlık

sokaklar, harap arsalardan sonra

Arnavut kaldırımları-.

Sendeliyordu sık sık. Arada
108

ayağı taşlara çarpıyor, incecik
ayak bileği kırılacakmış gibi
acıyordu. Bir köşeyi dönünce sipsivri
bir apartmanın önüne çıktılar. Taa
yukardaki ayın ölgün ışığı kapı
önünü hafifçe aydınlatmıştı.

—Bir dakika bekle!..

Apartmanın aralık kapısından
hızla girdi, merdiveni koşarak
çıkmaya başladı. Nefes nefeseydi.
Demek annesinden çok kızıyormuş?
Haksız değildi ki. Hangi erkek, hangi
erkek buna razı olurdu? Onu
kaybettiğini biliyordu ama suç
kendindeydi. Erol, sevgili Erol...

Çekse vursa, ya da kafasına bir şeyler patlatsa...

Üçüncü katın kapısı önünde durdu. Küçücük anahtarı cebinden çıkarıp yavaşça açtı, girdi, kapıyı büsbütün kapamadı. Teyzesini uyandırmadan işini görüvermek istiyordu.

Mokasen pabuçlarını çabucak çıkardı, küçük ayaklarının uçlarına basarak teyzesinin odasına girdi. Hafifçe horlayan kadının karyolası yanından konsola gitti. Pencereden ayın ölü ışığı dökülüyordu. Tam çekmeceyi çekerken eli bardağa değdi. Yerde parçalanan bardağın teyzeyi yatağında sıçratan

şangırtısı!.

—Kim o?

—Bağırma sus, benim!.

—JMe var? Ne arıyorsun orda?

—Paraları-

—Hangi paraları?

—Şu canım, şey için

biriktirdiğimiz...

—Nolacak? Ne yapacaksın?

—Teyze Al ahaşkına başlama
gene gece vakti. Ver diyorum, ver!.

—İyi ama kızım, ne
yapacaksın? Koltuk kanape al-
mıyacak mıydık onlarla?

—Alacağız, gene alırız. Ver sen
şimdi..

Kadın karyolasında kapkara bir yığın gibi sessiz, bir zaman bekledi. Nasıl verirdi, nasıl verebilirdi koltuk kanepesi için saklanan dört yüz elli lirayı?

—Teyze ver şunu gidecem işim var!.

—Ayten'im, yavrum, evlâdım...

—Ver şunu!.,

109

— Ne yapacağını söylemiyecekmisin? Kime vereceksin?

—Şimdi şimdi yangın var diye bağıracağım ha! Teyze uğunarak paraları

koynundan çıkarıpuzattı.

Eli titriyordu. Allah kahretsindi ondan bunları alacak olanları. Ne diye, ne diye musallat oluyorlardı sanki?

Ayten odadan gölge gibi çıkmış, ayakkaplarını giyip merdivenleri rüzgâr gibi iniyordu. Sokak. Altındış sigara içerek bekliyordu.

—Hadi, gidelim...

Ardına düştü. Dolmuştaki durgunluğuna karşılık şimdi âdeta sevinç içindeydi kız. Ne vardı? Ne oluyordu? Niçin böyle sekiyordu. Bu değişmesine sebep ne olabilirdi?

Adımlarını o da açtı.

Ayten bir ara genç adamın

sıcak nefesini kulağında duydu :

—Bu acelen ne?

—Benimmi?

—Senin- Uçuyorsun.. Bir an önce gidip te ne olacak? Maksadın kovulmak mı?

Durdu :

—Ne kovulması?

—Sana fena kızıyorlar diyorum anlamıyor musun?

—Erol bana kızmaz!.

—Asıl o kızıyor, gözüme görünmesin diyor..

—Desin.

—Desin ha? Vay anasını. Senin gibi bir sevgilim olsa...

—Ne yapardın?

—Ölürdüm yoluna be!.

Karanlık, yarı karanlık

sokakları, harap arsaları yeni baştan geçip arkalardaki çok daha karanlık, çok daha berbat sokaklara daldılar. Semt sineması çoktan dağılmıştı.

Karanlıkta beyaz beyaz ağaran sinema afişlerinin önünden yeni bir sokağa saptılar.

Taa dipteki direkte küçük bir ampul yanıyordu.

Altındış :

—Bekle, gidip bakım ben! dedi.

110

I

Ayten'in kalbi hızlı hızlı

vuruyordu :

—İyi ya..

Kepenklere örtük manavın önünde kaldı.

Altıncı avlu kapısından girdi. Karanlık avluyu soldaki aydınlık pencerelere doğru geçti. Kapıyı vurdu. Erol'un ihtiyar annesi açtı:

—Gel bakalım yavrum..

—Nasıl oldu Erol?

—Nasıl olsun, bildiğin gibi işte...

Odaya girdi. Ufacık, tozlu bir ampulün aydınlattığı odanın bir köşesindeki gazocağında kocaman bir tencere kaynıyordu- Erol sedirdeki yatağına sırtüstü uzanmıştı. Sakallarının sarı sarı

çıkıldığı duru beyaz yüzü, çektiği acıyı belli ederek, kırış kırıştı.

—Nasılsın?

—Bildiğin gibi.

—Kulüpten ne haber?

—Hava.

—Peki, noluyor ayak?

—Nolacak, bir kocakarı geldi

sardı..

—Doktor?

Annesi ıslak kirpikleriyle

cevapladı:

—Paranerde kidoktor getirelim

yavrum?Doktor-bedava gelir mi?

Gelse bile sarar mı?

—Hastaneye götürseydiniz..

Kadın içini dertli dertli çekerek :

—Ohoooo, dedi, hastane. Bir taksi buraya en azından yirmi beş liraya gelir. O da bin nazla. Geldi diyelim,, nerde yirmi beş lira?

Erol sıkıntıyla bakıyordu :

—Versene bir cigara!.

Altıncı birinci paketini

çıkarırken :

—Buna da zam oldu, dedi.

Nereye varacak bu zam--ların sonu bakalım..

Birer cigara yaktılar.

—Ayten uğradı mı? Erol hırsla cevapladı:

—Bırak şu orospuyu şimdi..

111

Annesi uzun uzun Ayten'i de,

teyzesini de kötüledik-ten sonra:

—Ben Müslüman bir kadını, dedi. Boğaziçi otellerinde, Beyoğullarında sürtüp gezenlerin evimde işi yok. Hele gelsin, hele adımını atsın...

Altındış memnun, güldü-Erol bir şeyler sezerek :

—Ne o? dedi.

—Hiç..

—Yoksa...

—

Yoksası,moksası...Beyoğlu'ndarastla ne, o kart karıyla. Erol'un ayağı mı kırılmış diye sordu. Öyle, dedim. Oh olsun dedi, bana boşverir mi? Erol duymasın dedim. Duyarsa

duysun korkum mu var dedi.

Ayrıldık. Sonra da

Tepebaşı'ndarastladım. Dolmuşbekliye
atladıyanıma, senigörmeğe
gideceğinisöyledi. Boşver dedimse
de dinletemedim. Kgpıd, a bekliyor!.

Erol sıkılı yumruklariyle
yataktan fırlamak istercesine geniş
bir davranış yaptıysa da, ayağının
kırığı müthiş sancımıştı. Bir çığlık
attı, yüzünü kolları arasına aldı.

Acıdan ktvranıyordu.

Annesi sokak kapısını bulmuştu
bile. Dışarı çıktı. Kepenkleri örtük
manavın önünde dikilen kızın üstüne
yürüdü, açtı ağzını, yumdu gözünü :

—Boğaziçi otel erinde,

Beyoğullarında yayıldığıın yetmezmiş
gibi hâlâ mı oğlumun peşindesin?
Yoksa yürek soğutmaya mı geldin?
Defol, defol burdanl.

Dört yüz elli liranın kirli demetini
sıkan yumruğu ceketinin cebindeydi.
Her yanı

titriyerek döndü, birkaç adım
attıysa da ayakları gitmiyordu- Kırık
bacak doktora gösterilmiş miydi?
Gösterilmemişse yanlış kaynayabilir,
doğrultmak için tekrardan kırmak
gerekirdi. Avlu kapısının hırsla
kapandığını duydu. Kadının içeri
çekildiğini anlamıştı. Az sonra tekrar
açıldı. Altındış'ın gölgesi çıktı
dışarıya. Ağır ağır yanına geldi:

—Ben sana dememiş miydim?

Sana çok kızıyorlar, kovarlar
dememiş miydim?

—Kırığı doktora göstermişler
mi?

112

1

—Ohooo sen de tammışsın ha.

Ben diyorum bayram haftası, sen
diyorsun mangal tahtası! Kızım
ondan sana hayır yok. Dinle beni,
unut onu. Ben onun yerinde olsam
değil anneme, Allaha ağız
açtırmazdım sana. Annesine fiti o
verdi asıl!.

—Kim? Erol mu?

—Erol ya. Git kov dedi, demese

annesini kovar mıydı?..

Kızın kolunu tuttu. Ayten silkinip kurtuldu :

—Yalan, yalan söylüyorsun.

Erol git kov demez, bilmiyor muyum ben Erol'u.

—Ayten, valla billâ dedi ha!.

—Desin, derse desin. Ben gene de onu seviyorum. Hiç kimseyi onun kesip attığı

tırnağa değişmem!.

—Yaa-.

—Evet.

Altıncı hınçla baktı, baktı..

Sonra :

—Demek böyle? dedi.

—Böyle, evet.

—Unutma ama bunu!.

Aldırmadı. Sıkılı yumruğu

içindeki dört yüz elli lira ovucunun
terinden nemlenmişti..

Erol'u bilmez miydi o? Erol
kovdurur muydu onu hiç? Annesine
gelince Erol'un, teyzesinin
yüzündendi öfkesi. Hiç sevmiyordu
teyzesini. Apartmana taşındılar diye
dudak bükmeğe ne hakkı vardı?

Hırslı uzaklaşan Altımdış'ten
haberi bile olmadı."

VI

Günler, haftalar geçti.

Babadan kalma budaklı

bastonuna dayana dayana

yürüyordu. Artık ne umumî kaptan,
ne kulüp, ne de mahalle kadınlarının
elinde yanlış kaynayan kırığın yeni
baştan kırılıp düzeltilmesi. Topu iki
metreden kaleye soka-mıyan bir sol
içti; unutulmuştu. Hasan âbinin yarı
karanlık kahvesindeki camekân
gerisinde.

113

F.: 8

—Ee Topal ağa, söyle bakalım
binin yarısı kaç?

Önünde bozuk parkeli daracık
cadde, caddede cıvıltıyla geçen
kadınlı erkekli çocuklu işçiler. İyi
ama, neye varacaktı bunun sonu? İş

yoktu. Olsa bile, sancıyıp duran bu
bacakla nasıl çalışacaktı? Anasıysa
haftada pek pek üç gün
çalışabiliyordu. Kazandığı

para, oturdukları odanın haydi
haydi iki katı-

—Bilmiyor musun binin yarısını?
İsteksizlikle, tatsız tatsız güldü :

—Bilmiyorum Hasan âbi,
unuttum.. Sesi titriyordu.

Hasan âbi sorduğuna pişman,
acıyarak bakıyordu eski arkadaşının
oğluna. Gitti, bir çay getirdi ocaktan :

— İç yavrum iç, düşünme. Her
şey geçer. Dünya Sultan Süleyman'a
bile kalmamış.Hepimiz fâniyiz.
Kendini koyuvermek doğru değil!.

Erol dalgın dalgın bakıyordu
caddeye, görmeden. İçini çekti.
Onunla ilgilenen eski baba dostuna
bir şeyler söylemek isterdi ama,
olmadı. Gelmiyordu içinden. Ağzını
açıp ta bir şeyler söyiyecek
olsa ağlayabilirdi. Hem de hüngür
hüngür.

Altındış kahveden içeri girdi:
—Merhaba Topal ağa!.

Şu «Topal ağa» sözüne de
içerlemeye başlamıştı artık.
Noluyordu yâni «Topal ağa.

Topal ağa.» Karşılık vermedi.
Altındış tekrarladı:

—Merhaba lan Topal!
Hasan âbinin «Bırak,

dokunma!» demek isteyerek bakışı, Erol'un karşılık vermeyişi...

Yanındaki iskemlelerden birini çekti, dostça olmasına dikkat ettiği bir yarım oturuşla, ilişti- Elini arkadaşının omuzuna koydu :

—Kulübe uğradın mı? Erol bakmadan :

—Boşver, dedi.

—Niye?

— Haftalardır ipe un seriyorlar. Sonraaa... İki metreden topu kaleye sokamıyan bir solıçe ne diye mangır toslasınlar.. diyecekti, demedi.

114

Altındış pantolon cebinden kırış

kırış Birinci paketini çıkarıp bir
cigara yaktı. Hasan âbi:

—Erol'a da versene! dedi.

Altındış şakaya vurmak istedi:

—Birinci çıktı yetmiş be âbi

—Olsun, ver.

—Üç cigaram kaldı zâti,

akşama kadar idare edeceğim.

Hasan âbi esrarlı cigara iç,
boş içmezdi. Tiryaki olmadığı için
paket de taşımazdı.

Altındış'e asıldı:

—Versene bi cigara lan!.

—Boşver be Hasan âbi,

alıştırma köpeği. Hem konuştuk mu
bi cigaralık?

İstemiye istemiye de olsa paketi

pantolon cebinden çıkardı, masanın
kirli mermerine attı. Hasan âbi kırış
kırış cigaralardan birini paketten
aldı, Erol'a uzattı :

—Cigaralar da ölü şeyine
dönmüş.Yak bakalım Erol!

—Zahmet ettin be Hasan âbi..
dedi.

—Yak hadi yak..

Aldı. Altındış'in ateşinden
yakarken, Altındış takıldı:

—Zahmet etmeymiş.. Ağız mı
yapıyorsun lan bize? __

—Kim dedi Ayten'i annene
kovdur diye, keriz!. __

—Üçün beşin yolunu bulurdun

şimdi. Bu zamanda asilzadelik para etmiyor oğlum. Gel diyordun geliyordu, git diyordun gidiyordu, mangır diyordun tosluyordu. Da-, ha ne?

Hasan âbi sordu :

—Dostu mostu var mı? Attı:!

—Olmaz olur mu? Kaç tane

hem de. Geçende Be-

yoğlu'ndarastladım, dedimulanınekbur

Hık mık.:.Dedim gözükmeye

Erol'a.Lâkin, kaşarlaşmış..Dedi,

boşver. Kim korkar Erol'dan?

Erol öfkeyle döndü:

1*15

—Ya., demek böyle dedi.

—Dedi anam avradım olsun.

Dedi ya, bakma. Ar-

kadaşımsın,üzölürsün diye hasbi geçiyorum.Ulan dedim, çocuk böyle böyle, ayağı sakatlandı diye mi? Ne dedi biliyor musun?

—Ne dedi?

—Daha beter olsun dedi!.

Erol sarsıldı- Koca kahve tepesinde bir an fini fırıl döndü sanki. Bacak, şu bacak, ah şu bacak.. Yoksa böyle lâflar edemezdi o ama, bacak. Bacak böyle olmasa şıp. gider.

Lan sen böyle mi demişsin? Hık mık.. Bir, bir daha. Ondan sonrası vızgelirdi. Hapse atsınlar isterse.

Sonu ölüm değil ya! Çıkınca gene,
gene hapis. Hapisten öte köy yoktu.
Kocakarısı zarına bakardı nasıl olsa.
Bakmasa bile, ardında kimsesi yoktu
düşüneceği...

—... teyzesini görme. O giyim
kuşgm, o çalım, ö herkese
yüksekten bakış..

Erol içini çekti. Hasan âbi:

—Bu zamanda dünyaya karı
gelmek varmış!., dedi. Altmdış
başını salladı:

— Tamam- Tamam ama, Ayten
gibi piliç olacan. Şerefsizim gecede
birkaç yüzlüğe para demiyor!

Erol'un kafasında eski, yeni

yüzlükler, onluklar kaynaşıyordu. Ah şu annesi, ah şu moruk.. Ne vardı sanki kapıya kadar gelen kızı kovmakta! Şimdi olsa, haftadan haftaya birkaç onluk pasa etse.. Kim ne bilecekti? Bilsinler isterse. El âlemin dedikodusundan ona neydi? Dedikodu kesilmişti şimdi de ne olmuştu?

Cigarasından duman aldı, burnundan bıraktı.

Şu bacak bozuyordu işi bacak. İyileşse de, bir gece Altındış'le filân Beyoğlu'na çıksalar, Ayten'i rasgetir-seler, iyi bir görünse.. Görünse, kız tekrardan dönerdi ona sağlama. Haraca bağlar, sonra da..

Altmdiş:

—Anam avradım olsun, her gece birkaç yüze para demiyor! dedi.

Hasan âbi ocağa gitmişti.

Konuşmaya başladılar:

116

—Demez. İşi madem o yola dökmüş..

—Şu sokat halinde her gün üç beş onluğunu sû-rüklesen fena mıydı?

—Fena olur mu be Altmdiş. Yolsuzluktan iflahım kesildi. Cigara alamıyorum be!-Altmdiş, sır verircesine, az daha sokuldu:

—istersen atlıyalım bir gece

Beyoğlu'na :

—Sonra?

—Sonrası var mı? Görün zilliyeye, hattâ..

—Hattâ?

—Çek kenara, iskele sancak bir bir daha.. Şerefsizim birkaç yüz her gece. Teyzesini görme. Hele oturdukları apartman katı.. Bu zamanda bir göz odanın kirasını zor veriyoruz. Apartman katında oturmak ne demek?

Doğru söylüyordu Altımdış. En azından üç, beş yüz teklikti apartman katlarının kirası; o da, orta hallisinin. Günde birkaç yüz, ayda

şöyle böyle beş altı bini
doğrultuyordu demek. Beş altı binin
bir binliğini verse ne çıkardı? İlk
gözağrısı, ilk sevgilisiydi. Annesinin
kovmasına gelince.. «Adaam sen
de» diye geçirdi. «Annemden bana
ne? İcap ederse, haberim yok derim.
Kim ne bilecek? Bilsinler isterse.
Ayda sağlam bir binlik, temiz. Ne
vergi, ne algı Oooh.. Nikâhlı karım
değil ya! Sonra daha olmazsa, semti
de değiştiririz. Bitti gitti...»

Kalktı.

Altmdış :

—Nerye? dedi.

—Eve.

—Ne var evde?

—Kafayı vurup yatacam.

Kahveden çıktı. Bastonuna dayana dayana, zorlukla yürüyordu. Her zaman böyle yürürken duyduğu dayanılmaz ağrıyı bugün daha hafif mi duyuyordu, yoksa ona mı

öyle geliyordu? Bütün mesele, kızıdan ayda temiz bir binliği sürüklemekteydi.

Altındış'ın dediği gibi, yeni dostlar, yeni yeni sevdalılar paydahladıysa kendine boşverebilirdi. Bir kenara çekip tokatlarsa, belki de arka çıkanları olabilirdi..

117

Bastonuna dayana dayana karşıya geçti. Olabilirdi ama, kimbilir

belki de dostu mostu yoktu da
söğüşlediği enayiler vardı.
Enayilerse sadece söğüş-lenmeğe
yararlardı, postasını koyana karşı
gelmeğe değil. Öyle, ya da böyle..
Bu iş aklına yatıyordu. Çeker
kenara, alamadın veremedin, çat pat
bir iki. Arka çıkacaklar olursa onlara
da... Çünkü, başka çaresi yoktu.
Annesinin haftada üç gün
çalışmasıyla yürümüyordu. Elde
sermaye olsa açardı bir dükkân,
alırdı yanına küçük bir çırak,
bakardı dalgasına- Hem o zaman
orospu parasına - değil temiz binlik,
beş bin olsun, on bin olsun isterse -
tenezzül etmezdi. Yoktu, yoktu Allah

belâsını versin. Herkesin babasından, dedesinden bir şeyler kalır, mektep eder, açarlardı bir iş yeri. Onunsa ne babasından, ne ae dedesinden. Kocakarıysa bugün var, yarın yoktu. Sonra?

Yanına sokulan uyuz bir köpeği bastonuyla kovdu. Sonrası zifostu, fasaryaydı, yaştı.

Orospu parası yemiyor diye ne fırıncı ekmek verirdi, ne de bakkal, kasap, manav, elbiseci, kunduracı döner yüzüne bakardı. Haysiyet, şeref, namus... Evet ama, yenir miydi bunlar, içilir mi?

Eve sinirli sinirli girdi. Annesi hasta hasta oturmuş çamaşır

yıkıyordu. Oğlunu görünce:

—Yavrum, dedi, bakkgja.gaz gelmiş!. Parladı :

—Eee?

—Tenekeyi alsan da...

—Kuyruğa girsem di mi?

—Ben hangi birine yetişeyim yavrum? Bak, hasta hasta çamaşır yıkıyorum. Hiç mi acımıyorsun annene?

Öfkeden kıpkırmızı kesilmişti:

—Yahu anlatamıyorum sana be kocakarı anlatamıyorum be. Bu sakat bacakla kuyrukta saatlerce nasıl beklerim?

İhtiyar kadın, sabunlu ellerinin tersiyle sözlerini sildi:

—Ah yavrum ah.. Vaktiyle
aksilik etmesen de..

118

—Tütün kokulu kızlardan tiriyle
evlenseydim di mi?

—Öyleyse gör ne hâlin varsa
diyeceğim ama, dilim varmıyor.
Yavrum ben kendi nefsimi işte
geldim işte gidiyorum. Aklım fikrim
sende. O sakat bacaklane olacaksın
ben gözlerimi yumunca? Kim sana
bir lokma ekmek verecek? Kim
çamaşırını

yıkayacak?

Gözlerinden yuvarlanan yaşları
koluyla sildi-Erol dertli dertli başını

salladı:

—Doğru. Kim ne yapacak benim gibibir sakatı? Ayten bile...

Annesi sertçe baktı. Erol şaşıtı :

—Ne o?

—Alma ağzına o pisi!.

—Pis ama, gecede birkaç yüze para demiyor..

—Demez, niye desin? Herkesle,
her türlü haltı ka-rıştırırsa..

Karşılık vermenin faydası yoktu.
İçeri girdi, gaz yağında kullandıkları
kiloluk boş

komili zeytinyağı tenekesini alıp
çıktı, bastonuna dayana dayana
bakkalın yolunu tuttu.

Gazyağı kuyruğu, kadınlı

erkekli, oluklu çocuklu tek sıralık bir dizi halinde taa caddeye kadar uzamıştı. Kuyruğun en sonuna girdi. Sarı boyalı kocaman gazyağı arabası gelmemişti daha.. Her kafadan bir ses çıkıyor, parti tutanların arada sert çekişmesi ses kalabalığını bastırıyordu :

—Görölmemiş kalkınmaya dikiz!.

—Kim o? Kim o çatlak zurna?

—Zurna da babandır, çatlak ta!..

—Ulan şeker beş yüz kırk beşe yedirdiğınızı unutmadık daha!

—Harp içindeydi oğlum o. Şimdi

harp mi var?

—Var, yok. Ya bu deveyi güdersiniz, ya da..

—Siz gidin bu diyardan siz!-

Erol duymuyordu bütün bunları.

Onun için yapılacak 119

tek şey, Ayten'i haraca

bağlamaktı. Kim ne derse desin-di.

Hem canım kime neydi?

Nikâhlı karısı değildi ya. Pek

pek, «Bileğimin hakkını alıyorum!»

derdi. Hele Altındış

te ondan yana olunca.. Altındış

ondan yana olmasa, düşünürdü

biraz. Çünkü tefe kor, mahalleye

yayar, ti'ye aldıktan başka,

başkalarına da aldırırdı. Altındış

ondan yana olup ta, ayda sağlama
binliği iyi etti mi..

Kuyruktakilerin ılık ılıa
haykırışları kafasında-kileri siliverdi:
Sarı boyalı

kocaman gaz kamyonu
caddenin bozuk parkelerinde sarsıla
sarsıla geliyordu. Kuyruk
bozulmuştu. Bozulan kuyruktakilerin
itişip kakışmaları, küfürler... Gaz
kamyonunun safi barut şoförü uzun
si-perli yeşil beyaz kepi, siyah
gözlükleri, yumuşak kahverengi
deriden külot pantolonuyla kendini
bilmem hangi Amerikan filmindeki
Coni bilmem ne sanarak,
direksiyondan atladı. Kaynaşan

kuyruk halkına tiksintiyle bakarak :

— Heeeeey, noluyor? diye
bağırdı. Sığır gibi ne itişip
duruyorsunuz?

Erol'un kafasındaki sinema
tekrardan oynamıya başlamıştı:
Ayda temiz bir binlik değil, toptan
birkaç bine de fit olabilirdi. O zaman
daha kıyaktı galiba. Açarlardı

Altındış'le bir dükkân. Ne
dükkânı olursa olsun, başlarıydı
ufaktan ufaktan.. İyi ama, Altındış'siz
olamaz mıydı yâni? Ona pay vermek
zorunda mıydı?

Boyuna bozulan kuyrukta yeni
bir kaynaşma- Önce iki kadın teneke
tenekeye girdiler; sonra kavgaya

başkaları katıldı. Erol neden, niçin kavgaya tutuştuklarını

bilmiyordu ama, saçını başını yoldukları çocuklu kadına acı-mıştı. Kimse ayırmıyordu da. Ayırmaya gitmek için dav-randıysa da, olmadı. Bacağı kırık yerinden müthiş sancımıştı.

Evet evet.. Altındış'e boşvermeliydi. Sapasağlamdı hergele. Ne iş yaparsa yapsın, ne diye pay verecekti? Az mı alay etmiş, ilk zamanlar az mı matrağa almıştı.

Öksürdü, tükürdü.

Az matrağa almamıştı ama, bacağı kırıldığı sıra koşmuş,

omuzlamış, eve kadar kan tere
batarak getirmişti.

120

Gene de iyi oğlandı. Ne çıkardı
birlikte çalışmaktan? Nasıl olsa bir
yardımcıya ihtiyacı olmayacak
mıydı? Olacaktı pekâlâ da. Madem
olacaktı, bu niye Altındış
olmasın-dı?

Bacağındaki ağrı dayanılacak
gibi değildi, çömeldi. Utanmasa
ağlıyacaktı. İçten içe, bir burguyla
deliniyordu sanki. Az sonra ağrı
hafifledi, sonra da dindi. Bereket
/ersin sürüp gitmiyordu. Sürüp
gitse..

— Ver oğlum tenekeyi!.

Annesiydi.

—Sen? dedi Erol.

—Bakma bana. Senin bacağın

sakat. Git yat...

—İyi ya...

Bastonuna dayana dayana

uzaklaşırken annesini dü-.ünüyordu.

Ayten'den paraları

sızdırır da dükkânı açar-,a,

annesini kurtaracaktı bu dirlikten.

Acımasına acımı-or değildi kadına

ama, acımanın ne faydası vardı? Kı-

:ı biçimine getirir, haracını alır,

dükkânı açar, başlardı skır tıklar alış

verişe. O zaman, o zaman bakardı

zarına jte.

Kadın sorsa bile, «üzümünü ye,

bağına boşver!» der eğerdi.

Eve geldi, tam girecekti, durdu:
Ne vardı evde? Ya-acak ta ne
olacaktı? Kahveye gitse, Altındış'i
bulsa, aç-a dükkân meselesini,
birlikte plan kursalar..

Kahvenin yolunu tuttu.

VII

Hafifçe topallasa bile yoktu
zararı. Bastonu atmıştı 'a!.

Yanında Altındış, Beyoğlu'nda
aç kurtlar gibi dolaşı-or, şikârlarını
arıyorlardı.

Tramvay tellerinde mavi
şimşekler, raylarda paslı gı-ırtılar,
otobüs homurtuları..

Soğuk bir geceydi-

Saat sekiz, sonra dokuz, daha sonra on oldu. On rde kaldırımlar tenhalaştıysa da, sulu sarhoşlar başladı

121

bu sefer de. Erkeğinin yanındaki kadına bile elle, dille sarkıntılık.

Erol sinirli sinirli:

—Bu gece de rastlayamazsak tamam! dedi. Altındış'ın aklı gitti:

—Ne tamamı?

—Hiic..

—Ben de sandım ki.

—Ne sandın? Boşvereceğimi mi?

—Ne bilim ben.

—Deli misin yahu? Boşverilir mi? Bugün değilse yarın, yarın değilse öbür gün. Kafama taktım mı tamam. Sonraaa.. Demek teyzesi öyle demiş?

—Âdi mahalle, âdi insanlar demiş şerefsizim. Alkazar sinemasını Bursa sokağına doğru üç, beş adım geçmemişlerdi ki, Altındış arkadaşını kolundan çekti:

—Görüyor musun, bak, taa karşıdalar!.

Erol hınçla baktı, gördü. Kart karının yanında üç kız dılar, birbirlerinin koluna girmişlerdi. Ayten ortalarında dal gibi, körpe, en

çocuklarıydı. Büyük büyük açılmış
göz leriyle şaşıyor, hiç belirsiz
gülüyor, sonra birden ciddile şiyordu.
Dudaklarını

hafifçe boyamıştı. Saçları gene
c bir makasla alnı üzerinde şıp diye
kesilivermiş, bebe saç lar. Koyu
kırmızı mantosunun göğsüne yeşil
yapraklı mo bir mum çiçek takmıştı.
Kalçaları hafifçe dolmuş, bacak lan
eskisi gibi, çocuk bacağı olmaktan
çıkmişti.

Sulu sarhoşların tehlikeli
mayınlar gibi dolaştığı kal dırım da
Ağacamii'ne kadar gidip döndüler.
Herkes bakı yordu onlara.
Bakılmıyacak gibi değillerdi. İlle de

Küçü cük'ün yanındakiler..

Dudaklarını öylesine fena boyamış
lardı ki, her hallerinden

«Orospuluk» akıyordu. Sanki
ası «Orospu» onlardı da, Küçücük,
yanlarına tesadüfen gei misti. On
dört, on beş yaşı da, cıvıl cıvıl bir
okullu hal vardı.

Altındış:'

—Aralarına da hiç yakışmıyor,
dedi. Erol başını salladı: 122

—Hiç..

—Güzelleşmiş bayağı..

—Kilo almış ta ondan.

—Almış.

—Baştan çıkardın kızı.

—Nolacak yâni çıkardımsa?

—Günahı sana.

—Boşver. Baştan çıktı da fena mı oldu? Cayır cayır para kazanıyor-Baştan çıkmasa da kocaya varsaydı nolacaktı? Şimdiye kadar leğen başına oturur, başlardı boklu bez yıkamıya!.

Alkazar sinemasının kapısı içine zula olmuşlar, karşıdaki Saray sinemasından Ağacamii'ne, Ağacamii'nden Saray sinemasına kadar gidip gelişlerini kolluyor, fırsat bekliyorlardı.

Altındış :

—Bu gece kaçır vizite yaptılar acaba? dedi. Erol bir cigara yaktı:

—Valla hesabını tutmaya

başlamadım daha..

—Bundan sonra tutarsın.

—Boşversene sen..

—Niye?

—Erkek adamım ben oğlum.

— Nüfus kâğıdına boşver..

—Başlarım istavrozundan haa!.

Altındış kıs kıs güldü. Sonra :

—Biliyor musun, dedi, orospuluk
ta zor meslek ha!.

—Bunca yıldır yeni mi aklın
başına geldi?

—Bırak şakayı, şunlara bak..
Zamparalar ense köklerinde.. Ya
Allanın leş gibi sarhoşlarıyla
uğraşmak?

—Mangıra bak sen. Mangır

kıyak oldu mu..

—Olsa da bırak. Aslında karılık zor zenaat!. Erol:

—Sokturma felsefene şimdi., dedi. Görmüyor musun, kart kırıkerizin biriyle pazarlığa tutuştu. Yufbee. herife bak.. Şoför mü ne?

—Ya şoför, ya da muavin.

—Keresteee!

123

—Hem de ne!..

—Bakalım piyango hangisine çarpacak..

—Hangisine çarparsa Al ah yardımcısı olsun.

—Olsun arkadaş. Herif izbandut

gibi..

Piyango Küçücük'e çıkmamıştı. Erol içten içten se-vindiyse de, belli etmedi- Cigara yakmağa hazırlanan Altındiş'e cigarasını uzattı. Altındiş yaktı:

— Kart karının işi de kıyak ha.. Şuna bak, önüne katmış kızlarını..

—Öyle içerliyorum ki.. Benimkini baştan çıkaran asıl o; onun ağzını burnunu kırmak lâzım ama...

—Boşver.

—Hop, gene bir müşteri..

—Tamam.*

—Al ah vere de bizimkine..

«Piyango çıkmasa» diyecekti, vakit kalmadı. Bu sefer de

Küçücük'ün yanındaki uçu.

Kart karıyla yalnız kalmıştı
Küçücük. Bir an şaşaladı âdeta.
Çevresine çocuksu bakmıyordu ki,
kart karı yanına geldi. Memnundu.
Gülümsiyerek bir şeyler söyledi.

Sonra kolkola Ağacamii'ne
doğru yürüdüler- Soldaki sokağa
sapınca, Altındış
arkadaşını kolundan çekti:

—Sokağa saptılar, atla!.

İnce uzun bacaklarıyla Erol,
Altındış'ın yanından ok gibi fırladı,
karşıya geçti, köşede bir an durup
sokağı gözetledikten sonra hızla
daldı.

Bundan sonrası bir yerli filmi andırarak çabucak gelişti: Erol kart karıyla Küçücük'e yıldırım gibi yetiştiği sıra, Altındış köşebaşından bakıyordu. Erol'un atmaca gibi Küçücük'ün üstüne atıldığını, saçlarından yakalayıp ağzına burnuna insafsız yumruklar attığını gördü. Dar sokak, ağzı burnu kan içinde kalan, yerlerde yuvarlanan Küçücük'ün çığlıklarıyla çınlamağa başladı. Bekçiler, polisler.. Nerden, nasıl toplandığı

anlaşılmıyan omuz omuza bir kalabalık.. Kalabalık, Erol'u kenara çekti. Yüksek apartmanların arasındaki polisti, bekçili, P.G. li

kalabalık duruma hâkim olmuştu.
P.G.

ler Erol'u caddeye doğru
itliyordu. Altıncı toz olmuştu.

124

Cadde, karşıdaki Bursa
sokağına doğru hızla geçildi.

Küçücük, kan içindeki eli
yüzüyle en arkada, tiril tiril titriyerek
koşmaya, yetişmeğe çalışıyordu.
Mantosunun göğsündeki yeşil
yapraklı mor çiçek düşmüştü.

Saçları

dağılmıştı- Polislerin Erol'u
Bursa sokağına niçin götürdüklerini
biliyor, götürülmesini istemiyordu.
Orda karakol vardı, ifadeler

alınacak, Erol hapislere atılacaktı.

İstemiyordu, Erol'un hapislere atılmasını istemiyordu. Dayak sırasında sol teki fırlayan yalın ayağıyla yerlere basarak koşuyor* kalabalığın ardından yalvarıyordu :

— Polis âbiler, davacı değilim polis âbiler.. Erol'u bırakın. Valla billâ davacı değilim, Erol beni dövmedi, bırakın Erol'u! !

Çok geçmeden. Bursa sokağının böyle şeylere alışkın alaca karanlığı kalabalığı

yutmuş, İstiklâl caddesine her zamanki gibi sakin sakin bakmaya koyulmuştu.

-sOn-

